

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Kateřina Hejtmánková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2006 až 2010

Analysis of the factors determining the development of unemployment in Liberec region in the period of 2006-2010

DP – EF – KEK – 2011 – 12

Bc. Kateřina Hejtmánková

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Konzultant: Mgr. Helena Adamcová
Úřad práce ČR
Krajská pobočka v Liberci

Počet stran: 107

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 6. 5. 2011

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a s konzultantem.

V Liberci, 6. 5. 2011

Kateřina Hejtmánková

Poděkování

Děkuji Ing. Ivě Nedomlelové, Ph.D. za cennou pomoc, rady a konstruktivní připomínky při vedení diplomové práce, za její nekonečnou trpělivost s kterou tuto práci vedla.

Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Heleně Adamcové za poskytnuté rady a podklady pro vypracování diplomové práce.

Poděkování patří také mé rodině, která mi vždy byla a je oporou, dále pak mým blízkým, kteří mne po celou dobu studia morálně podporovali.

Anotace

Diplomová práce je na téma „Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2006 až 2010“. Nezaměstnanost je makroekonomickým problémem, který řeší ekonomiky celého světa. V roce 2008 vznikla celosvětová ekonomická krize, která způsobila rapidní nárůst nezaměstnaných. Cílem diplomové práce je poskytnout pohled na vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji před příchodem a po příchodu ekonomické krize a prokázat její vliv v této oblasti. Výsledky diplomové práce potvrdily, že ekonomická krize zapříčinila vysoký nárůst počtu uchazečů evidovaných na úřadu práce Liberec a zhoršila situaci zaměstnavatelů nabízejících pracovní příležitosti v kraji. S takto nastalou situací si sám trh neporadí a je nutný zásah ze strany státu při vytváření nových pracovních míst.

Klíčová slova

Aktivní politika zaměstnanosti

Ekonomická krize

Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost

Uchazeč

Úřad práce

Volné pracovní místo

Zaměstnanost

Annotation

The thesis is on the theme „Analysis of the factors determining the development of unemployment in Liberec region in the period of 2006-2010“. Unemployment is a macro economic problem, which is solved by entire world economy. In 2008 global economic crisis started, which caused a rapid increase in unemployment. The target of the thesis is to afford the sight of the development of unemployment in Liberec region before start and after start of economic crisis and demonstrate its impact in this area. The results of this thesis confirm, that the economic crisis has caused a large increase in the number of applicants for a job, which are registered on the bureau of Labour in Liberec region and made worse situation of employers who offer job opportunities in region. Single market can not cope with this situation and it requires the intervention of government in creating new vacancies.

Key words

Active policy of unemployment

Economic crisis

Rate of unemployment

Unemployment

Applicant for a job

Bureau of Labor

Vacancy

Employment

Obsah

Seznam ilustrací.....	12
Seznam tabulek	14
Abecední seznam použitých zkratk.....	15
Úvod.....	16
1 Teoreticko-ekonomické přístupy k trhu práce a problematice nezaměstnanosti.....	18
1.1 Definice nezaměstnanosti	18
1.2 Měření nezaměstnanosti	19
1.2.1 Míra nezaměstnanosti	19
1.2.2 Ostatní ukazatele nezaměstnanosti	19
1.3 Typy nezaměstnanosti	21
1.3.1 Frikční nezaměstnanost.....	21
1.3.2 Strukturální nezaměstnanost	22
1.3.3 Cyklická nezaměstnanost.....	23
1.4 Plná zaměstnanost	23
1.5 Přirozená míra nezaměstnanosti.....	24
1.5.1 Determinanty přirozené míry nezaměstnanosti.....	24
1.6 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost	26
1.6.1 Nezaměstnanost při pružných mzdách	26
1.6.2 Nezaměstnanost při nepružných mzdách.....	27
1.7 Náklady vyvolané nezaměstnaností	28
1.8 Přínosy vyvolané nezaměstnaností.....	29
1.9 Délka nezaměstnanosti	30
1.10 Míra nezaměstnanosti a „opravdová“ nezaměstnanost	31
1.11 Okunův zákon	32
1.12 Světová ekonomická krize	32

2 Analýza vývoje nezaměstnanosti v Libereckém kraji s důrazem na efekty ekonomické krize v letech 2006 až 2010.....	35
2.1 Liberecký kraj	35
2.1.1 Charakteristika Libereckého kraje.....	35
2.1.2 Obyvatelstvo Libereckého kraje.....	37
2.1.3 Nezaměstnanost v Libereckém kraji.....	37
2.2 Porovnání vývoje nezaměstnanosti okresů Libereckého kraje v letech 2006 až 2010.....	40
2.2.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v okresech Libereckého kraje k 31.12.....	40
2.2.2 Míra nezaměstnanosti v okresech Libereckého kraje k 31.12	41
2.2.3 Volná pracovní místa v okresech Libereckého kraje k 31.12	42
2.3 Okres Česká Lípa	45
2.3.1 Zaměstnanost.....	45
2.3.2 Volná pracovní místa	47
2.3.3 Nezaměstnanost.....	48
2.3.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v České Lípě..	52
2.3.5 Shrnutí.....	55
2.4 Okres Jablonec nad Nisou	56
2.4.1 Zaměstnanost.....	56
2.4.2 Volná pracovní místa	58
2.4.3 Nezaměstnanost.....	59
2.4.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v Jablonci nad Nisou	63
2.5 Okres Liberec	67
2.5.1 Zaměstnanost.....	67
2.5.2 Volná pracovní místa	70

2.5.3 Nezaměstnanost.....	72
2.5.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v Liberci.....	74
2.5.5 Shrnutí.....	77
2.6 Okres Semily.....	78
2.6.1 Zaměstnanost.....	78
2.6.2 Volná pracovní místa.....	80
2.6.3 Nezaměstnanost.....	81
2.6.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP Semily	84
2.6.5 Shrnutí.....	86
3 Úřad práce a jeho možnosti sloužící ke snížení nezaměstnanosti, využití prostředků aktivní politiky zaměstnanosti v jednotlivých okresech Libereckého kraje v letech 2006 až 2010.....	87
3.1 Veřejně prospěšné práce	88
3.2 Společensky účelná pracovní místa.....	91
3.2.1 Společensky účelná pracovní místa – samostatná výdělečná činnost	91
3.2.2 Společensky účelná pracovní místa – vyhrazená	92
3.3 Rekvalifikace a poradenská činnost	94
3.4 Chráněná pracoviště a chráněné pracovní dílny	97
3.5 Shrnutí	98
4 Verifikace hypotéz, formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení	100
4.1 Verifikace hypotéz	100
4.2 Formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení	102
Závěr	104
Seznam použité literatury.....	105

Seznam ilustrací

Obr. 1.1:	Nezaměstnanost při pružných mzdách	27
Obr. 1.2:	Nezaměstnanost při nepružných mzdách	27
Obr. 2.1.1:	Reforma územní veřejné správy	35
Obr. 2.1.2:	Okresy Libereckého kraje	36
Obr. 2.1.3:	Počet obyvatel Libereckého kraje k 31. 12.	37
Obr. 2.1.4:	Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Libereckém kraji k 31. 12.	38
Obr. 2.1.5:	Míra registrované nezaměstnanosti v Libereckém kraji k 31. 12.	39
Obr. 2.2.1:	Pracovní síla (ekonomicky aktivní obyvatelstvo)	40
Obr. 2.2.2:	Míra nezaměstnanosti	41
Obr. 2.2.3:	Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo	44
Obr. 2.3.1:	Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Česká Lípa evidovaných OSSZ ..	46
Obr. 2.3.2:	Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Česká Lípa evidovaných OSSZ	47
Obr. 2.3.3:	Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Česká Lípa	48
Obr. 2.3.4:	Počet uchazečů evidovaných na ÚP v České Lípě	49
Obr. 2.3.5:	Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti	51
Obr. 2.3.6:	Míra nezaměstnanosti v okrese Česká Lípa	51
Obr. 2.3.7:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle vzdělání	53
Obr. 2.3.8:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle věku	53
Obr. 2.3.9:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle délky evidence	54
Obr. 2.4.1:	Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Jablonec nad Nisou evidovaných OSSZ	57
Obr. 2.4.2:	Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Jablonec nad Nisou evidovaných OSSZ	57
Obr. 2.4.3:	Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Jablonec nad Nisou	58
Obr. 2.4.4:	Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou	59
Obr. 2.4.5:	Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti	61
Obr. 2.4.6:	Míra nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou	62

Obr. 2.4.7:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle vzdělání.....	63
Obr. 2.4.8:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle věku.....	64
Obr. 2.4.9:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle délky evidence.....	65
Obr. 2.5.1:	Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Liberec evidovaných OSSZ.....	69
Obr. 2.5.2:	Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Liberec evidovaných OSSZ.....	70
Obr. 2.5.3:	Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Liberec	71
Obr. 2.5.4:	Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci.....	72
Obr. 2.5.5:	Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti.....	73
Obr. 2.5.6:	Míra nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou.....	74
Obr. 2.5.7:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle vzdělání.....	75
Obr. 2.5.8:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle věku.....	75
Obr. 2.5.9:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle délky evidence.....	76
Obr. 2.6.1:	Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Semily evidovaných OSSZ.....	79
Obr. 2.6.2:	Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Semily evidovaných OSSZ.....	79
Obr. 2.6.3:	Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Semily.....	80
Obr. 2.6.4:	Počet uchazečů evidovaných na ÚP Semily.....	82
Obr. 2.6.5:	Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti.....	83
Obr. 2.6.6:	Míra nezaměstnanosti v okrese Semily	84
Obr. 2.6.7:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle vzdělání.....	84
Obr. 2.6.8:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle věku.....	85
Obr. 2.6.9:	Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle délky evidence.....	86

Seznam tabulek

Tab. 2.1:	Dosažitelní uchazeči	42
Tab. 2.2:	Volná pracovní místa	43
Tab. 3.1:	Celkové výdaje na APZ jednotlivých ÚP Libereckého kraje	88
Tab. 3.2:	Celkové výdaje na VPP jednotlivých ÚP Libereckého kraje	90
Tab. 3.3:	Vytvořená nová pracovní místa v rámci VPP a umístění uchazeči na tato vytvořená pracovní místa	90
Tab. 3.4:	Celkové výdaje na SÚPM – SVČ jednotlivých ÚP Libereckého kraje	92
Tab. 3.5:	Umístění uchazeči v rámci SÚPM – SVČ jednotlivými ÚP Libereckého kraje	92
Tab. 3.6:	Celkové výdaje na SÚPM – vyhrazená a zřízená jednotlivých ÚP Libereckého kraje	94
Tab. 3.7:	Vytvořená pracovní místa a umístění uchazeči v rámci SÚPM – vyhrazená a zřízená jednotlivými ÚP Libereckého kraje	94
Tab. 3.8:	Celkové výdaje na rekvalifikaci a poradenskou činnost jednotlivých ÚP Libereckého kraje	97
Tab. 3.9:	Počet uchazečů, kteří absolvovali rekvalifikační kurzy	97
Tab. 3.10:	Celkové výdaje na chráněná pracoviště a chráněné pracovní dílny jednotlivých ÚP Libereckého kraje	98

Abecední seznam použitých zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
ILO	Mezinárodní organizace práce
NZ	Není zveřejněno
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
SÚPM	Společensky účelná pracovní místa
SVČ	Samostatná výdělečná činnost
ÚP	Úřad práce
VPM	Volná pracovní místa
VPP	Veřejně prospěšné práce

Úvod

Nezaměstnanost je jedním z nejzávažnějších makroekonomických problémů, který řeší ekonomiky všech států celého světa, včetně České republiky. V roce 2008 vznikla celosvětová ekonomická krize a dostala většinu ekonomik do sestupné fáze hospodářského cyklu. Propad ekonomik byl velmi rychlý a měl dalekosáhlé následky na situaci na trhu práce. V České republice byl nárůst nezaměstnanosti v mnoha oblastech nejvyšší od vzniku České republiky v roce 1993.

V České republice se nezaměstnanost sleduje a měří v několika stupních. Celostátně, v rámci krajů, okresů a obcí. Pokud by se nezaměstnanost měřila pouze v rámci celé České republiky, bylo by to velmi zavádějící. Území České republiky je různorodé, liší se přírodními podmínkami, hustotou osídlení a pracovními příležitostmi. Je pochopitelné, že více pracovních příležitostí se nachází ve větších městech, kde se koncentrují podniky, úřady a instituce různého druhu. Jiná situace je v malých obcích, odkud musí obyvatelé za prací dojíždět. Měření nezaměstnanosti z pohledu menších územních jednotek poskytuje lepší náhled na situaci na trhu práce.

V Libereckém kraji měření probíhá v rámci kraje, okresů a obcí. Veškerá měření pomáhají při zjišťování situace na trhu práce, k porovnávání stavu míry nezaměstnanosti s ostatními kraji a okresy v rámci kraje. Měření nezaměstnanosti na úrovni okresů a obcí poskytuje bližší informace nejen o počtu uchazečů a míře nezaměstnanosti, ale také o věkové a vzdělanostní struktuře uchazečů, délce evidence uchazečů na úřadu práce či počtu nabízených volných pracovních míst. Informace jsou velmi důležité pro následná opatření ze strany státu. Stát zastupují jednotlivé úřady práce podle svých obvodů, do roku 2010 byly obvody shodné s okresy. Stát na základě zjištěných šetření na trhu práce přerozděluje úřadům práce peněžní prostředky na nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Rozdělení peněžních prostředků na jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti náleží výhradně do kompetence jednotlivých úřadů práce. Ty by je měly přerozdělovat tak, aby byly co nejefektivněji využity a odrážely požadavky na trhu práce.

Měření nezaměstnanosti se provádí v různých časových intervalech. Nejčastěji to bývá měsíční, čtvrtletní a roční šetření. Tato šetření provádí úřady práce, které je zveřejňují na svých webových stránkách v již zmiňovaných časových intervalech, a dále jsou poskytovány Českému statistickému úřadu k dalšímu zpracování.

Prováděná šetření nejsou podstatná jen k porovnávání a sledování situace na trhu práce, ale také k pohledu na vývoj nezaměstnanosti v čase, zda se situace na trhu práce zlepšila či zhoršila, zda se změnila struktura uchazečů, zda existují nějaké přetrvávající trendy v nezaměstnanosti a jaké faktory ovlivňovaly nezaměstnanost.

Cílem diplomové práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2006 až 2010 a prokázat vliv ekonomické krize v této oblasti.

Diplomová práce by měla potvrdit či vyvrátit následující hypotézy:

1. Lze předpokládat, že ekonomická krize ovlivnila nezaměstnanost v Libereckém kraji.
2. Lze předpokládat, že ekonomická krize zasáhla některé okresy Libereckého kraje více než ostatní.
3. Lze předpokládat, že se v souvislosti s ekonomickou krizí změnila struktura uchazečů evidovaných na úřadu práce.
4. Lze předpokládat, že úřady práce Libereckého kraje reagovaly na zhoršenou situaci na trhu práce.

1 Teoreticko-ekonomické přístupy k trhu práce a problematice nezaměstnanosti

1.1 Definice nezaměstnanosti

Populace České republiky se dělí na ekonomicky aktivní obyvatelstvo a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Pojem ekonomicky aktivní obyvatelstvo znamená celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných pracovníků neboli pracovní sílu. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou osoby mimo pracovní sílu, jako např. děti předškolního věku, studenti, starobní důchodci, invalidé, dlouhodobě nemocní, ženy v domácnosti apod.¹

„Za zaměstnané se považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání; hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je tedy vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity.“² Podle mezinárodní metodiky jsou mezi zaměstnané zahrnováni i profesionální příslušníci armády a osoby na mateřské dovolené, které před nástupem pracovaly (nikoli další nebo rodičovské dovolené).³

Za nezaměstnanou můžeme považovat osobu, která je schopna pracovat, chce pracovat, aktivně hledá práci a je bez práce. Pro mezinárodní srovnání se používá definice podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO). Za nezaměstnané se považují podle metodiky ILO všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky:

- nebyly zaměstnané,
- byly připraveny k nástupu do práce, tj., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,

¹ LIŠKA, V., Makroekonomie, s. 426.

² Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-08 [cit. 2010-12-01]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS – počet zaměstnaných osob. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vps>.

³ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-08 [cit. 2010-12-01]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS – počet zaměstnaných osob. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vps>.

- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, využíváním inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem).

Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny nastoupit nejpozději do 14 dnů.⁴

K určení výše nezaměstnanosti se užívá vyjádření absolutní tj. počet osob, nebo relativní jako míru nezaměstnanosti.

1.2 Měření nezaměstnanosti

1.2.1 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti je jedním z nejsledovanějších makroekonomických ukazatelů pro ekonomy i veřejnost. Je to velmi citlivý indikátor, který ukazuje situaci na trhu práce. Pokud je míra nezaměstnanosti nízká, má se za to, že práce je téměř jistá a pracovní místa se snadno shánějí.⁵

Míra nezaměstnanosti je procentuální podíl počtu nezaměstnaných z celkového počtu pracovních sil, tj.

$$U = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{pracovní síla}} \times 100 \quad (2.1)$$

1.2.2 Ostatní ukazatele nezaměstnanosti

Český statistický úřad (ČSÚ) a úřady práce vydávají v určité periodě statistiky. Dané statistiky nevypovídají jen o celkovém počtu nezaměstnaných, ale přibližují nám věkovou

⁴ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-08 [cit. 2010-12-01]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS – počet nezaměstnaných osob. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

⁵ FRANK, R., *Ekonomie*, s. 465.

strukturu, vzdělanostní strukturu, strukturu podle zaměstnání, délku nezaměstnanosti, volná pracovní místa apod.⁶

ČSÚ používá při výběrovém šetření pracovních sil, kromě míry nezaměstnanosti, další ukazatele:

- **Míra dlouhodobé nezaměstnanosti**

„Míra dlouhodobé nezaměstnanosti, vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných jeden rok a déle na celkové pracovní síle (v procentech), kde v čitateli je počet nezaměstnaných jeden rok a déle a ve jmenovateli je celkový počet osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním plus celkový počet nezaměstnaných.“⁷

- **Registrovaná míra nezaměstnanosti**

„Registrovaná míra nezaměstnanosti je podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a MPO a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Údaje o počtu zaměstnaných jsou počítány jako klouzavé průměry za posledních 12 měsíců.“⁸

- **Specifická míra nezaměstnanosti**

„Specifická míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu určité skupiny nezaměstnaných na shodně vymezené pracovní síle v procentech (např. určitá věková skupina, stupeň vzdělání apod).“⁹

- **Míra ekonomické aktivity**

„Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl pracovní síly (zaměstnaných a nezaměstnaných) na počtu všech osob starších 15 let.“¹⁰

- **Míra zaměstnanosti**

„Míra zaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob 15letých a starších.“¹¹

⁶ LIŠKA, V., Makroekonomie, s. 427.

⁷ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-08 [cit. 2010-12-01]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Tamtéž.

1.3 Typy nezaměstnanosti

Z ekonomického hlediska existují tři hlavní typy nezaměstnanosti: frikční, strukturální a cyklická. Každý z těchto tří typů řeší jiný problém spojený s nezaměstnaností.

1.3.1 Frikční nezaměstnanost

Pro některé nezaměstnané je absence práce jen dočasnou situací. Na jedné straně jsou zaměstnanci propouštěni, na druhé straně lidé opouští svá zaměstnání, aby přijali nebo si našli nová. Nesmí se zapomínat na mladé lidi, kteří ukončili školu a hledají jejich první zaměstnání. V některých odvětvích jako například ve stavebnictví, je velice běžné, že je člověk krátkodobě bez práce díky prodlevě mezi projektem a samotnou stavbou. Tato skupina nezaměstnaných se nazývá **sezonně nezaměstnaní**. Dalším příkladem může být instruktor lyžování, který pracuje v zimě, ale v létě svou práci vykonávat nemůže, nebo pěstování různých plodin a sklizně.¹²

Frikční nezaměstnanost je charakteristická tím, že na trhu práce existují kvalifikovaní pracovníci, kteří nabízejí poptávanou práci. Frikční nezaměstnanost je také spojena s časem. Ať je pracovník propuštěn z rozhodnutí firmy nebo opustí zaměstnání sám, stává se nezaměstnaným a musí hledat nové zaměstnání. Doba trvání nezaměstnanosti se liší podle kvality dostupných informací o volných pracovních místech, oborech, potřebných kvalifikacích atd. Pokud by všichni lidé byli stejní a nabízela se stejná pracovní místa, nebyl by problém najít okamžitě nové zaměstnání. V reálném světě je každý jiný a má jiné požadavky na práci, z tohoto důvodu se doba hledání nového místa prodlužuje. Jinými slovy, frikční nezaměstnanost lze chápat jako krátkodobou nezaměstnanost spojenou s hledáním nového pracovního místa. Frikční nezaměstnanost je tedy normální stav, pokud se jedná o ekonomický systém zabezpečující svobodnou volbu výběru zaměstnání. Tato nezaměstnanost se může snižovat díky kvalitním a včasným informacím o volných pracovních místech.¹³

¹² TUCKER, I., *Macroeconomics For Today*, s. 160. BURDA, M., *Macroeconomics: a European Text*, s. 125.

¹³ TUCKER, I., *Macroeconomics For Today*, s. 160.

1.3.2 Strukturální nezaměstnanost

Naproti frikční nezaměstnanosti, strukturální nezaměstnanost není krátkodobou situací, jedná se spíše o dlouhodobou či stálou nezaměstnanost. Strukturální nezaměstnanost vyplývá z neexistence práce pro nezaměstnané pracovníky. Je to způsobeno špatnou kombinací mezi požadovanou kvalifikací, která je potřeba u volných pracovních míst a kvalifikací, kterou nabízejí pracovníci.

Změnu práce spolu s nedostatečnými informacemi o nových pracovních místech strukturální nezaměstnanost neřeší. U strukturálně nezaměstnaných lidí je potřeba zvyšování jejich kvalifikace tak, aby mohli reagovat na danou poptávku po práci. Změny ve struktuře ekonomiky mají za následek následující tři případy strukturální nezaměstnanosti.

Za první, pracovníci mohou být nezaměstnaní pro nedostatek jejich odbornosti, praxe nebo pracovních schopností vykonávat danou práci. Tento typ strukturální nezaměstnanosti zejména ovlivňuje mladistvé a menšinové skupiny, ale týkat se to může všech skupin nezaměstnaných. Např. u mladistvých je závažný problém nedostatečná praxe, bez které není jednoduché nalézt zaměstnání. Stejně tak u osob se základním vzděláním. Jejich nedostatečná kvalifikace snižuje možnosti uplatnění na trhu práce. Odstranění tohoto typu strukturální nezaměstnanosti vyžaduje zvýšení kvalifikace a to v takovém oboru, který je v dané lokalitě poptáván.

Za druhé, společnost může svojí spotřebou zvýšit či snížit poptávku po určitých výrobcích. Poptávkové posuny mohou mít za následek buď nábor nových pracovníků v případě zvýšení poptávky, nebo propouštění stávajících pracovníků v případě snížené poptávky. Popsaná situace nastala v okrese Česká Lípa. Sklářská společnost CRYSTALEX a.s. propustila mnoho svých zaměstnanců, v důsledku snížené poptávky u tohoto zaměstnavatele. Tito propuštění pracovníci díky své specializované profesi nemohou najít uplatnění v jiných oborech a stávají se strukturálně nezaměstnanými.

Za třetí, zavedení nejnovějších technologií může zvýšit počet strukturálně nezaměstnaných v určitém průmyslu či regionu. Zavedení nových strojů snižuje potřebu

pracovní síly a pracovníci jsou propouštěni. Na práci není potřeba kvalifikovaných lidí, kvalifikaci mají stroje. Propuštění pracovníci nemohou najít ve své lokalitě takovou práci, kde by uplatnili svou kvalifikaci a je předpoklad, že si nepřejí stěhovat se do jiné oblasti, kde by bylo možno najít volné pracovní místo. Náklady spojené se stěhováním, strach z neznáma a rodinné vazby jsou srozumitelným důvodem nechuti se přestěhovat. Pracovníci se stávají strukturálně nezaměstnanými.

Existuje mnoho příčin způsobujících strukturální nezaměstnanost, včetně špatného školství, nových produktů, nových technologií, zahraniční konkurence, geografických rozdílů, omezení vstupu práce a změny ve vládních prioritách.

Následkem nevhodné kombinace mezi dovednostmi pracovníků a potřebnými dovednostmi požadovanými na volná pracovní místa, ekonomové považují určitý stupeň strukturální nezaměstnanosti za nevyhnutelný. Ke snížení těchto rozdílů, a tedy i strukturální nezaměstnanosti dopomáhají veřejná a soukromá školicí centra.¹⁴

1.3.3 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost je hlavním rysem nedostatku pracovních míst spojený s hospodářským cyklem, převaha během recese. S poklesem reálného HDP se mnoho firem zavírá, mizí pracovní místa a pracovníci bojují o získání volného pracovního místa.

Velká hospodářská deprese je výrazným příkladem cyklické nezaměstnanosti. Velký pokles konkurence, investování, vládních výdajů a čistého vývozu. Následkem toho je velký pokles reálného HDP a růst míry nezaměstnanosti.¹⁵

1.4 Plná zaměstnanost

Z ekonomického hlediska neznamená plná zaměstnanost situaci, kdy se míra nezaměstnanosti rovná nule. Nulová nezaměstnanost není realistická z několika důvodů.

¹⁴ TUCKER, I., *Macroeconomics For Today*, s. 161.

¹⁵ TUCKER, I., *Macroeconomics For Today*, s. 162.

Převážně je to způsobeno dynamickými změnami ekonomiky, v důsledku frikčních a strukturálních změn, které se nepřetržitě objevují.¹⁶

Ve skutečnosti je existence nezaměstnaných přirozená. Z tohoto důvodu ekonomové neoperují s termínem plná zaměstnanost a nulová míra nezaměstnanosti. Namísto toho stanovili termín přirozená míra nezaměstnanosti. Například pokud by byla stanovena přirozená míra nezaměstnanosti na 5 %, znamená to, že plná zaměstnanost existuje ve chvíli, kdy je míra nezaměstnanosti 5 %. Jinými slovy, ekonomika operuje s plnou zaměstnaností, avšak někteří lidé jsou nezaměstnaní.¹⁷

1.5 Přirozená míra nezaměstnanosti

Přirozená míra nezaměstnanosti se skládá ze dvou komponent, frikční a strukturální nezaměstnanosti. Jedná se o takovou míru, která se projevuje z dlouhodobého hlediska. Přirozená míra nezaměstnanosti spolu s přirozenou mírou produktu byly zavedeny jako termíny, které jsou kompatibilní s dlouhodobou rovnováhou ekonomie, a tudíž ekonomika nereaguje na nárazy agregátní poptávky (nemění se zaměstnanost, ani produkt). Další specifikace spojená s přirozenou mírou nezaměstnanosti a produktu je fakt, že je při ní skutečná a očekávaná míra inflace stejná, a proto neexistuje tendence k akceleraci či decelaci inflace. Míra nezaměstnanosti na úrovni přirozené míry se může zdát z dlouhodobého hlediska neměnná, a přesto dochází k neustálému pohybu osob a změnám na trhu práce.¹⁸

1.5.1 Determinanty přirozené míry nezaměstnanosti

- Demografická skladba obyvatelstva a její vývoj

Přirozená míra nezaměstnanosti se měří jako vážený průměr přirozených měr nezaměstnanosti pro rozdílné demografické skupiny. Tyto skupiny mají rozdílnou velikost a jejich podíly se neustále mění. Změny podílů všech těchto skupin na trhu práce ovlivňují přirozenou míru nezaměstnanosti

¹⁶ KENNEDY, P., Macroeconomic Essentials: Understanding Economics in The News, s. 39.

¹⁷ ARNOLD, R., Economics, s. 128.

¹⁸ SCHILLER, B., Makroekonomie dnes, s. 113.

v celé ekonomice. Příkladem mohou být silné ročníky vstupující do produktivního věku. Mladí lidé mění častěji práci, než naleznou jim vyhovující. Tato skupina má větší vyšší průměrnou míru přirozené nezaměstnanosti než je v celé zemi. Přirozená míra nezaměstnanosti má tendenci se zvyšovat.

- **Pojištění osob v nezaměstnanosti**

Pojištění osob v nezaměstnanosti ovlivňuje přirozenou míru nezaměstnanosti, jelikož snižuje břemeno u lidí, kteří jsou bez práce. Lidé porovnávají svůj disponibilní důchod v situaci, kdy jsou nezaměstnaní s disponibilním důchodem v době, kdy mají zaměstnání. Poměr těchto dvou důchodů se nazývá koeficient náhrady. Čím vyšší je koeficient náhrady, tím nižší jsou náklady vyvolané nezaměstnaností a tím více jsou osoby bez práce demotivovány k hledání nového zaměstnání.

- **Státem garantovaná či uzákoněná minimální mzda**

Pokud je minimální mzda vyšší než nominální, trh se nevyčisťuje a přirozená míra nezaměstnanosti se zvyšuje. Takto stanovená minimální mzda nepodněcuje firmy najímat méně kvalifikované pracovníky nebo nabízet různá zaškolení.

- **Systém přeškolení a rekvalifikací v rámci aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) či poskytované firmami, spolu se systémem přesné a včasné evidence volných pracovních míst.**

- **Tempo růstu rozdílných sektorů ekonomiky**

Určité sektory v ekonomice nabízejí více pracovních příležitostí, jiné naopak omezují svoji produkci a snižují zaměstnanost. Čím větší jsou rozdíly v míře růstu mezi jednotlivými sektory, tím se zvětšuje přirozená míra nezaměstnanosti.

- **Mzdové dohody uzavírané mezi odbory a zaměstnavateli.**

- **Systém sociálního zabezpečení spolu s dalšími ekonomickými, historickými a sociálními faktory působící na trh práce.**

Přirozená míra nezaměstnanosti se liší v jednotlivých zemích podle různorodosti faktorů a poměru v jakém převládají.¹⁹

¹⁹ SEKERKA, B., Makroekonomie, s. 286.

1.6 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

V ekonomické teorii existují dva pohledy na nezaměstnanost, a to na dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolná nezaměstnanost je taková, kdy pracovník není ochoten akceptovat převládající mzdovou sazbu, či jiné pracovní podmínky a své zaměstnání opouští. Na druhé straně nedobrovolná nezaměstnanost je situace, kdy nezaměstnaná osoba je ochotna přijmout práci při převládající mzdové sazbě, ale nemůže ji najít.²⁰

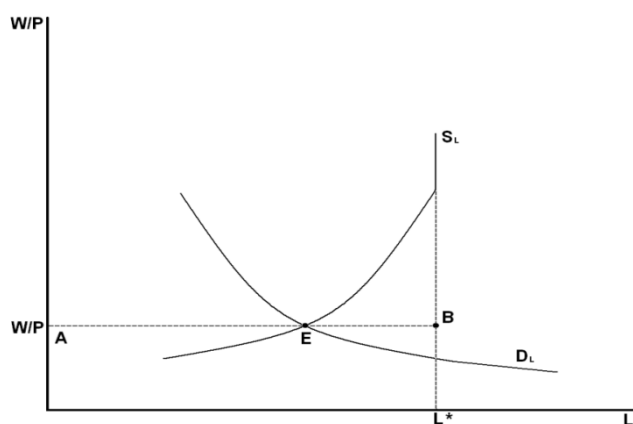
Zda jde o dobrovolnou či nedobrovolnou nezaměstnanost pomáhá rozlišit teorie pružných a nepružných mezd.

1.6.1 Nezaměstnanost při pružných mzdách

Pokud je trh práce v rovnováze, je v rovnováze poptávané množství práce spolu s nabídkou množství práce a to při dané reálné mzdové sazbě. Tato rovnováha je vidět na obr. 1.1. Křivka D_L představuje poptávku po práci, křivka S_L nabídku práce, L^* je velikost pracovní síly a W/P je reálná mzdová sazba. Při této rovnovážné mzdové sazbě firmy najímají pracovníky, kteří jsou ochotni za stanovenou mzdovou sazbu pracovat. Výši zaměstnanosti vidíme pod úsečkou AE. Křivka nabídky ukazuje, že existuje část pracovní síly, která bude pracovat pouze při vyšších mzdových sazbách. Tuto část pracovní síly ukazuje úsečka EB. Pracovníci si vybrali být raději bez práce, než pracovat při dané reálné mzdové sazbě, vybrali si dobrovolnou nezaměstnanost. Vše za předpokladu dokonale pružných mezd, které se mění tak dlouho, dokud se nevyčistí trh.²¹

²⁰ LIŠKA, V., Makroekonomie, s. 430.

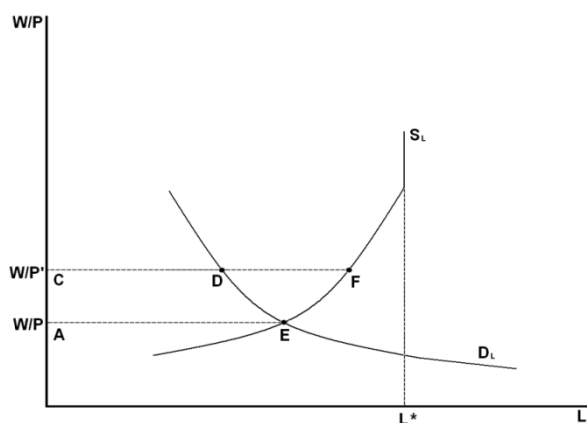
²¹ SAMUELSON, P., Ekonomie: 18. vyd., s. 654. LIŠKA, V., Makroekonomie, s. 430.

Obr. 1.1: Nezaměstnanost při pružných mzdách
Zdroj: Liška, V., Makroekonomie, s. 431.

1.6.2 Nezaměstnanost při nepružných mzdách

Názor řady ekonomů je takový, že mzdy nejsou dokonale pružné. Reálná mzdová sazba může být z nějakého důvodu vyšší než její rovnovážná úroveň, poptávané množství práce je tedy nižší než nabízené. V případě nepružných mezd se nemůže reálná mzdová sazba měnit dostatečně rychle tak, aby vyrovnala nabízené a poptávané množství práce a vzniká nedobrovolná nezaměstnanost. Její velikost je vyjádřena úsečkou DF na obr. 1.2, nastává převis nabídky nad poptávkou, firmy jsou ochotny při této mzdové sazbě zaměstnat množství pracovníků dané úsečkou CD, ale nabídka práce při této mzdové sazbě je dána úsečkou CF. Je to situace, kdy by lidé chtěli pracovat, ale nemohou najít práci.

Obr. 1.2: Nezaměstnanost při nepružných mzdách
Zdroj: Liška, V., Makroekonomie, s. 432.

Jednou z příčin nedobrovolné nezaměstnanosti způsobené mzdou vyšší než je rovnovážná, je zákon o minimální mzdě. V případě, že zákon stanoví minimální mzdu nad úroveň, která vyrovná nabízené a poptávané množství práce, vzniká přebytek nabízené práce a tedy nezaměstnanost.

Jako druhá příčina se dá považovat zásah odborů a kolektivní vyjednávání. Odbory mohou pod hrozbou stávky požadovat mzdu, která je nad rovnovážnou. Proč k tomu dochází, i když se ví, že to povede ke zvýšení nezaměstnanosti? V odborech jsou lidé, kteří jsou zaměstnaní a požadují za svou práci vyšší mzdu. Nebere se ohled na pracovníky, kteří by byli pravděpodobně ochotni pracovat za mzdu nižší.

Třetí příčina se jeví v tzv. efektnostech mezd. Firmy vyplácí svým zaměstnancům mzdu vyšší než je rovnovážná, aby zvýšily jejich produktivitu. Vyšší než rovnovážná mzda odrazuje zaměstnance od hledání nového místa. Firmě tak snižuje náklady na hledání a zaškolování nového pracovníka. Na druhou stranu vyšší mzda pomáhá k získání kvalitnější pracovní síly od konkurence. Do třetice, vyšší mzdy by měly zvyšovat pracovní úsilí zaměstnanců, předcházet ulévání a absenci, neboť v opačném případě se předpokládá, že tuto výhodu vyšší mzdy mohou ztratit, a to snížením mzdy nebo propuštěním.²²

1.7 Náklady vyvolané nezaměstnaností

Náklady vyvolané nezaměstnaností mohou být ekonomické, psychologické a sociální.

- Ekonomické náklady

Z ekonomického hlediska se jeví nejzávažnější problém ztráta produkce způsobená tím, že nejsou využity všechny pracovní síly. Velkou část těchto nákladů nesou sami nezaměstnaní, klesají jejich příjmy a mohou se snížit jejich pracovní schopnosti. Část nákladů vyvolaných nezaměstnaností nese celá společnost. S menším příjmem snižují lidé svoji spotřebu, neplatí tak vysoké daně a pobírají různé dávky, zejména státní podporu v nezaměstnanosti.

²² SAMUELSON, P., *Ekonomie*: 18. vyd., s. 654. LIŠKA, V., *Makroekonomie*, s. 430.

- **Psychologické náklady**

Z dlouhodobého hlediska přináší ztráta zaměstnání velké psychologické problémy pro samotné osoby, tak pro jejich rodiny. Nezaměstnanost může vést k pocitům ztráty sebeúcty, k pocitům ztráty nad vlastním životem, k depresím a dokonce k sebevražedným sklonům. Nedostatek příjmů pocítí celá rodina a může to vyústit k rodinné krizi.

- **Sociální náklady**

Sociální náklady vyvolané nezaměstnaností jsou kombinací obou předchozích. Dlouhodobě nezaměstnaní se potýkají nejenom s finančními problémy, ale pociťují i zlobu, frustraci a zoufalství. Nedostatek příjmů může dovést člověka až do situace, která je na hranici se zákonem. Není divu, že v období se zvyšující se nezaměstnaností, roste kriminalita, násilí, alkoholismus, závislost na drogách a jiné společenské problémy. Opatření ke snížení kriminality a zabránění sociálním problémům stojí stát určité finanční prostředky. Tedy část sociálních nákladů vyvolaných nezaměstnaností nese celá společnost.²³

Měření nákladů nezaměstnanosti není tak jednoduché. Musí se analyzovat náklady z hlediska jednoho pracovníka a z hlediska celku. Navíc náklady spojené s frikční a strukturální nezaměstnaností mohou být jiné, než náklady spojené s cyklickou nezaměstnaností.²⁴

1.8 Přínosy vyvolané nezaměstnaností

Je velmi složité si představit, že by nezaměstnanost byla něčím přínosná. Přínos je možné hledat ve svobodné volbě najít si vlastní zaměstnání. Pokud by se musela po skončení školy přijmout první nabídka práce, která se naskytne tak, aby neexistovala nezaměstnanost, může to vést k demotivaci pracovníků. Práce nebude vyhovující a odrazí se to na efektivitě práce. Ve skutečnosti, ve většině případů není nutné přijmout nechtěné zaměstnání, existuje možnost svobodně si vybrat budoucí povolání. Také pro firmy je

²³ FRANK, R., *Ekonomie*, s. 467.

²⁴ SEKERKA, B., *Makroekonomie*, s. 288.

nezaměstnanost přínosná, jelikož si mohou vybrat potřebného pracovníka na jimi určenou pozici, ne tam dosadit toho, koho mají volného ve své firmě. U zavádění nových technologií, nezaměstnanost zaručuje dostatečný prostor k přeškolení pracovníků, potřebných k ovládnutí dané technologie.²⁵

1.9 Délka nezaměstnanosti

Vliv nezaměstnanosti na osoby bez práce je závislý na době, po kterou jsou tyto osoby bez práce. Má se za to, že čím je doba trvání nezaměstnanosti vyšší, tím se zvyšují ekonomické a psychologické náklady s nezaměstnaností spojené. Lidé, kteří jsou bez práce jen pár týdnů, nepocítují dopad nezaměstnanosti v tak velké míře. Jejich životní standard se o tolik nesníží, mohou si ho udržet čerpáním prostředků ze svých osobních rezerv, nebo díky státní podpoře. Nazývají se **krátkodobě nezaměstnaní**.

Doba, po kterou je člověk bez přerušení nezaměstnaný, se nazývá **nepřetržitá nezaměstnanost**. Začíná v okamžiku, kdy člověk ztratí zaměstnání a končí ve chvíli, kdy najde práci nebo se stane ekonomicky neaktivní. Tento interval nazýváme **dobou trvání nezaměstnanosti**. Pokud je ekonomika ve stádiu růstu, doba trvání nezaměstnanosti spolu s mírou nezaměstnanosti klesají.

Velkou část nezaměstnaných tvoří skupina lidí, která je bez práce déle než šest měsíců. Skupina se označuje jako **dlouhodobě nezaměstnaní**. Dlouhodobá nezaměstnanost přináší nejvyšší ekonomické, psychologické a sociální náklady pro celou společnost, nejen pro nezaměstnané.

Existuje skupina osob, která v krátkých intervalech přerušuje období nezaměstnanosti nebo vypadává z pracovních sil. Tuto skupinu označujeme jako **chronicky nezaměstnaní** a podobá se to dlouhodobé nezaměstnanosti.²⁶

²⁵ LIŠKA, V., Makroekonomie, s. 434.

²⁶ FRANK, R., Ekonomie, s. 468.

Dobu trvání nezaměstnanosti ovlivňují mimo jiné důvody, pro které se člověk stal nezaměstnaným. Příkladem mohou být pracovníci, kteří vstoupili poprvé na trh práce. Toto období může být delší, pokud se dobře neorientují na trhu práce, nebo jim například chybí praxe.²⁷

1.10 Míra nezaměstnanosti a „opravdová“ nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti má své kritiky, kteří tvrdí, že oficiální míra nezaměstnanosti její skutečnou míru podhodnocuje. Odvolávají se zejména na dvě skupiny lidí, které se mezi nezaměstnané nepočítají. Jsou to odrazení pracovníci a podzaměstnaní.

- odrazení pracovníci

Odrazený pracovník je člověk, který tvrdí, že by rád pracoval, ale v uplynulých čtyřech týdnech nehledal práci. Odvolává se k tomu, že v minulosti práci hledal, ale bez úspěchu, a že na trhu práce pro něj stejně práce není. Pracovník se pokoušel najít práci, ale po několika odmítnutích, je od dalšího hledání natolik odrazen, že hledá pomoc u své rodiny, přátel a v rámci systému sociálního zabezpečení. Odrazení pracovníci se do statistik nezapočítávají, protože technicky jsou zařazeni mimo pracovní sílu.

- podzaměstnaní

Mnoho nezaměstnaných se nenechá odradit a musí přijmout práci buď na zkrácený úvazek, nebo na plný úvazek, za velmi špatných platových podmínek., jelikož jinou možnost nemají. Tito lidé živí rodiny, musí platit úvěry, hypotéky apod. Sice se do statistik jako nezaměstnaní nezapočítávají, jelikož mají nějaký příjem, ale jejich pracovní zdroje nejsou plně využity.²⁸

Na druhé straně existují na trhu práce nezaměstnaní, kteří nahlásí, že aktivně hledají práci, ale ve skutečnosti o práci nestojí, avšak do nezaměstnanosti jsou započítáni. Tento případ se nazývá **fiktivní nezaměstnaností**. Toto chování velmi podněcuje veřejná politika a systém podpor.²⁹

²⁷ SCHILLER, B., Makroekonomie dnes, s. 106.

²⁸ FRANK, R., Ekonomie, s. 468. SCHILLER, B., Makroekonomie dnes, s. 107.

²⁹ SCHILLER, B., Makroekonomie dnes, s. 108.

1.11 Okunův zákon

Nejzávažnějším symptomem hospodářské recese se stává nárůst nezaměstnanosti. Odráží se to od snižování produkce firem, nutnosti menší spotřeby vstupů a následné nenajímání nových pracovníků a propouštění stávajících. Nezaměstnanost je nepřímo úměrná hospodářské aktivitě. Tento fakt zaznamenal Arthur M. Okun a zformuloval do Okunova zákona. Tento zákon zachycuje negativní vzájemný vztah mezi koeficientem poměru produktu (poměr skutečného produktu a potenciálního produktu) a mírou nezaměstnanosti. Jinými slovy popisuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti a tempem ekonomického růstu.³⁰

„Okunův zákon uvádí, že pokles HDP o dvě procenta potenciálního produktu znamená nárůst nezaměstnanosti průměrně o jeden procentní bod.“³¹

Z Okunova zákona vyplývá následující závěr: nezaměstnanost se nemění, a to v případě, kdy reálný HDP a potenciální HDP roste stejným tempem. Platí, že pokud se má snížit nezaměstnanost, musí růst reálný HDP rychleji než potenciální HDP.³²

„Okunův zákon znamená pojítka mezi trhem zboží a služeb a trhem práce. Popisuje vztah mezi krátkodobými změnami reálného HDP a změnami nezaměstnanosti.“³³

1.12 Světová ekonomická krize

Světová ekonomická krize má kořeny v lokální hypoteční krizi na americkém trhu v roce 2007. Tato krize se následně přelila v polovině roku 2008 do finanční krize a ve svých důsledcích ovlivnila ekonomiky celého světa.³⁴

Ke vzniku finanční krize vedlo několik faktorů, které byly vzájemně propojeny.

- **Za prvé**, americké banky poskytovaly svým klientům hypoteční a spotřebitelské úvěry a nebraly ohled na rizikovost. Poskytovaly hypotéky takovým klientům, kteří

³⁰ SAMUELSON, P., *Ekonomie*: 18. vyd., s. 653.

³¹ Tamtéž.

³² SAMUELSON, P., *Ekonomie*: 18. vyd., s. 654.

³³ Tamtéž.

³⁴ KLVAČOVÁ E.; MRÁČEK K., *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*, s. 30.

neposkytli dostatečné záruky o pravidelném splácení. Americké domácnosti si tudíž bez problémů pořizovaly hypotéky na nákup domů a zadlužovaly se při pořizování předmětů dlouhodobé spotřeby. Na druhé straně si banky mnuly ruce nad rostoucími zisky.³⁵

- **Za druhé**, na finančním trhu chybělo dostatečné regulační prostředí, které by dohlédlo na poskytování finančních produktů a na vzrůstající počet finančních inovací.
- **Za třetí**, zvyšující se počet finančních inovací. Na začátku měly finanční inovace přinést prospěch všem, ale bez nedostatečné regulace se staly neprůhledné a přesáhly chápání obyčejných bankéřů a regulátorů. Banky začaly prodávat svá úvěrová rizika třetím osobám. Tomuto procesu se říká „sekuritizace“. Banka seskupila spotřebitelské úvěry a hypotéky do balíků, které později nabídla k odkupu jako podkladová aktiva nebankovním institucím (nazývané svěřenecký správce), jež nepodléhají regulaci. Svěřenecký správce vydal na budoucí peněžní příjmy plynoucí z balíku úvěrů tzv. postupové cenné papíry, pro něž zajistil ohodnocení ratingovou agenturou a zajistil jejich bonitu určitým typem záruky (např. pojištění). Ratingovými agenturami byla poskytována větší důvěryhodnost, než by ve skutečnosti měla být. Postupované cenné papíry pak převzali investiční zprostředkovatelé, kteří se je snažili s určitým ziskem prodat investorům. Tyto postupové cenné papíry se začaly potulovat po světě bez jakékoli kontroly.³⁶

V průběhu konce 20. st. rostly ceny aktiv a mělo to za následek, že americké domácnosti nabyly dojmu, že roste jejich bohatství, tudíž je to podnítilo k většímu nakupování a zadlužování. Banky poskytovaly s radostí peněžní prostředky, a pokud jim docházely, získávaly je v rámci sekuritizace. Tento koloběh se nafukoval, až nakonec praskala bublina a nejvíce zadlužené finanční instituce to dohnalo k úpadku nebo k jeho těsné blízkosti. Způsobilo to ztráty bohatství jejich akcionářů a věřitelů, a současně to způsobilo snížení celkové nabídky úvěrů.³⁷

³⁵ Tamtéž.

³⁶ KLVAČOVÁ E.; MRÁČEK K., Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy, s. 32.

³⁷ KLVAČOVÁ E.; MRÁČEK K., Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy, s. 10.

Ekonomická krize se odrazila ve všech ekonomikách světa, kde začal klesat HDP. Ekonomiky se dostaly do sestupné fáze hospodářského cyklu, domácnosti začaly šetřit, banky omezovaly poskytování úvěrů. Snížila se nabídka a poptávka po produktech a firmy snížily produkci, jež se odrazila na snížení stavu zaměstnanců.

2 Analýza vývoje nezaměstnanosti v Libereckém kraji s důrazem na efekty ekonomické krize v letech 2006 až 2010

2.1 Liberecký kraj

2.1.1 Charakteristika Libereckého kraje

Liberecký kraj se skládá ze čtyř okresů – Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Od 1. 1. 2003 se na území Libereckého kraje nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně).

Obr. 2.1.1: Reforma územní veřejné správy

Zdroj: Charakteristika Libereckého kraje[online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2010-09-08 [cit. 2011-01-22]. Reforma územní veřejné správy. Dostupný z WWW:
<[http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/reforma_uzemni_veřejne_spravy_/\\$File/pou_m.jpg](http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/reforma_uzemni_veřejne_spravy_/$File/pou_m.jpg)>.

Rozlohou největším okresem Libereckého kraje je Česká Lípa s velikostí 1 073 km², hustotou obyvatelstva k 31. 12. 2009 čítající 97,1 obyvatel na km² a celkovým počtem 104 144 obyvatel. Druhým největším okresem je Liberec, jeho rozloha je 989 km² a hustota obyvatelstva byla k 31. 12. 2009 téměř 171,7 obyvatel na km², celkový počet obyvatel byl 169 795. Třetím největším okresem jsou Semily s rozlohou 699 km² a hustotou obyvatelstva k 31. 12. 2009 byla 106,9 obyvatel na km², celkový počet obyvatel byl 74 698 osob. Nejmenším okresem Libereckého kraje je Jablonec nad Nisou s rozlohou 402 km², avšak hustotou obyvatelstva 223,9 obyvatel na km² (k 31. 12. 2009) se řadí mezi prvních 10 v republice, celkový počet obyvatel byl 90 390 osob.

Obr. 2.1.2: Okresy Libereckého kraje

Zdroj: Charakteristika kraje[online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2010-05-03 [cit. 2011-01-22]. Dostupný z WWW: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

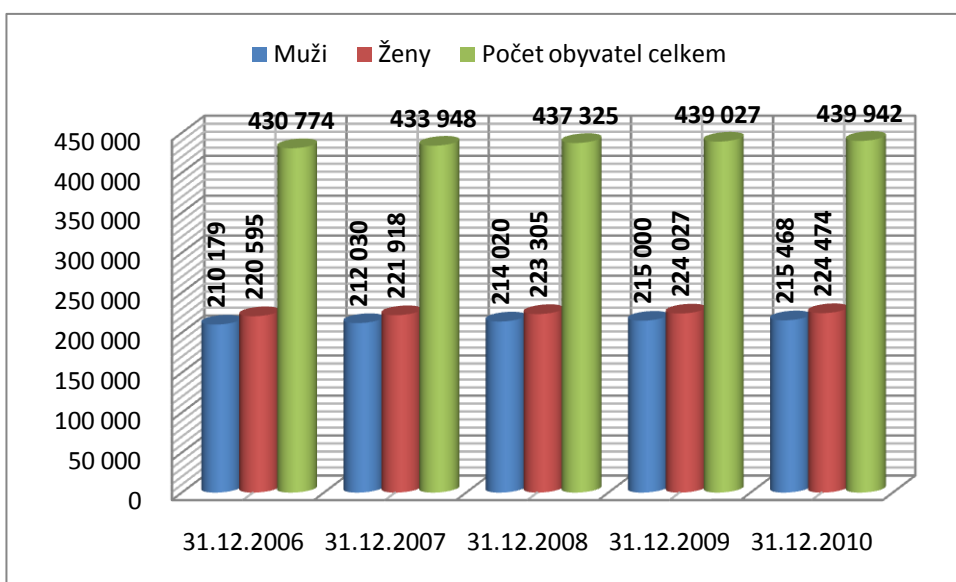
Liberecký kraj je charakteristický převážně průmyslovou výrobou. Z historického pohledu se proslavil textilním průmyslem, sklářstvím a výrobou bižuterie. V dnešní době se textilní průmysl v Libereckém kraji nachází ve velmi omezené míře a obory sklářství a bižuterie prochází těžkými časy. Na území Libereckého kraje převažuje průmysl zabývající se výrobou a zpracováním plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbou na výrobu automobilů. Zemědělství je v Libereckém kraji pouze doplňkovým odvětvím. Je to způsobeno převážně hornatým povrchem.³⁸

³⁸ *Charakteristika kraje* [online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2010-05-03 [cit. 2011-01-22]. Dostupný z WWW: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>

2.1.2 Obyvatelstvo Libereckého kraje

Počet obyvatel Libereckého kraje měl v průběhu sledovaného období rostoucí tendenci, tento stav zachycuje obr. 2.1.3. Mezi lety 2006 až 2008 byl nárůst obyvatel přes 3 000. V roce 2009 vzrostl počet o 1 702 obyvatel a v roce 2010 už byl nárůst pouhých 915 osob, potvrzuje to trend, že populace sice stoupá, ale klesajícím tempem.

V Libereckém kraji je převaha žen nad muži. Dokazuje to obr. 2.1.3, na němž je vidět, že se v průběhu sledovaného období drží tendence většího počtu žen, ale rozdíl se snižuje. V roce 2006 byl rozdíl mezi muži a ženami 10 416, ale v roce 2010 už to bylo jen o 9 006 žen více. Pokles je spojen na jedné straně s tím, že populace roste klesajícím tempem a na druhé straně s úmrtností žen ve vyšším věku, než je tomu u mužů.

Obr. 2.1.3: Počet obyvatel Libereckého kraje k 31. 12.

Zdroj: Liberecký kraj – obyvatelstvo[online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2011-03-18 [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW:

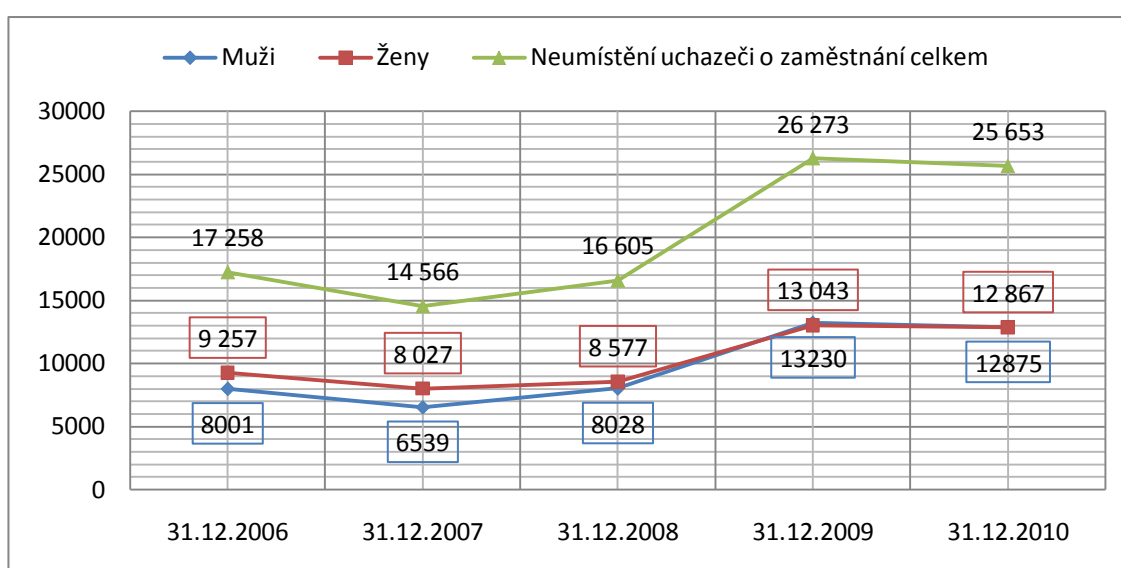
<<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>>. Vlastní úprava.

2.1.3 Nezaměstnanost v Libereckém kraji

Počet uchazečů registrovaných na úřadech práce v Libereckém kraji byl nejmenší za celé sledované období v roce 2007, jak je vidět na obr. 2.1.4. Oproti předcházejícímu roku 2006 počet uchazečů klesl o 2 692 osob, avšak v následném roce 2008 počet stoupl o 2 039 uchazečů. Nárůst byl způsoben příchodem ekonomické krize, jejíž důsledky pokračovaly do následujících let. Rok 2009 přináší rekordní navýšení uchazečů. Nárůst byl celkem

o 9 668 osob, téměř o 58 %. V roce 2010 došlo k mírnému snížení, zhruba o 620 osob, přesto počet 25 653 nezaměstnaných osob zůstává katastrofální.

Nárůst nezaměstnanosti způsobený celosvětovou ekonomickou krizí je spojen s hospodářským cyklem, kdy se česká ekonomika dostala do sestupné fáze. Tento rychlý obrat měl vliv na typ nezaměstnanosti. Do roku 2008 se jednalo především o frikční nezaměstnanost spojenou s dobrovolnou nezaměstnaností. S příchodem ekonomické krize se změnila nezaměstnanost na cyklickou a v některých okresech i strukturální.

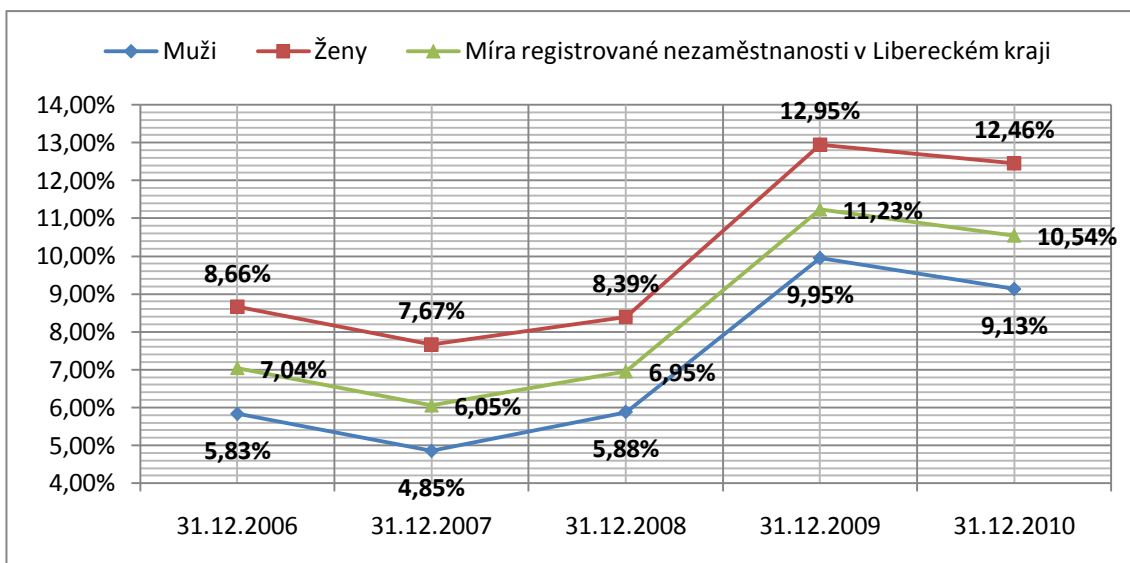

Obr. 2.1.4: Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Libereckém kraji k 31. 12.

Zdroj: Další údaje – nezaměstnanost [online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2011-02-03 [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW:

<<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/nezamestnanost-xl>>. Vlastní úprava.

Počet nezaměstnaných žen v Libereckém kraji byl od roku 2006 do roku 2008 vyšší než mužů. Největší rozdíl byl v roce 2007, kdy bylo o 1 488 nezaměstnaných žen více. Naopak nejmenší rozdíl byl v roce 2010, kdy byl počet nezaměstnaných mužů jen o 8 víc. Daný jev je zachycen na obr. 2.1.4 a obr. 2.1.5. Míra nezaměstnanosti u žen je po celé sledované období vyšší než u mužů, dokonce vyšší než je celková míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti u mužů a u žen má podobný průběh jako celková míra nezaměstnanosti. V roce 2007 dosáhla míra nejmenší hodnoty a od té doby začala stoupat. Největší nárůst byl od 31. 12. 2008 do 31. 12. 2009, kdy se celková míra nezaměstnanosti zvedla o 62 %. V následném roce se ji podařilo snížit, ale jen o 6 %.

Obr. 2.1.5: Míra registrované nezaměstnanosti v Libereckém kraji k 31. 12.

Zdroj: Další údaje – nezaměstnanost [online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2011-02-03 [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW:

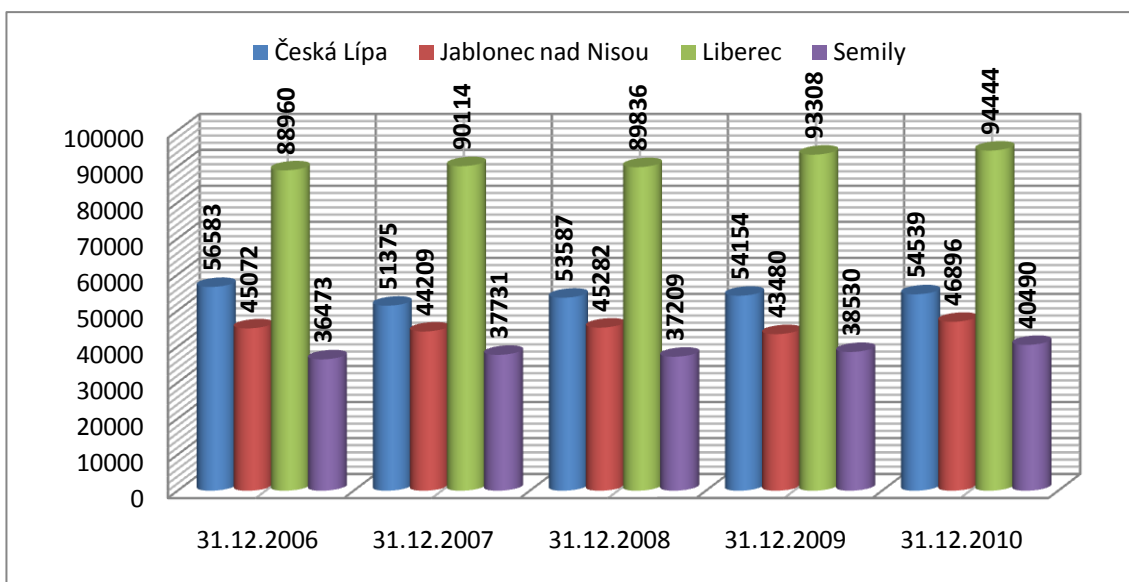
<<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/nezamestnanost-xl>>. Vlastní úprava.

2.2 Porovnání vývoje nezaměstnanosti okresů Libereckého kraje v letech 2006 až 2010

2.2.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v okresech Libereckého kraje k 31.12

Pracovní síla (ekonomicky aktivní obyvatelstvo) bylo nejvíce zastoupeno v okrese Liberec, obr. 2.2.1. Je to dáno počtem obyvatel na daném území. V průběhu daných let má pracovní síla tendenci k růstu. Výjimkou je rok 2008, kdy došlo k mírnému poklesu, ale následný rok to vyrovnal, jelikož přírůstek ekonomicky aktivního obyvatelstva byl největší za posledních pět let, a to o 3 472 ekonomicky aktivních obyvatel.

Naproti tomu největší okres Libereckého kraje, Česká Lípa, zaznamenal vysoký počet ekonomicky aktivního obyvatelstva v roce 2006, avšak následný rok byl zlomový. Pracovní síla klesla téměř o 5 208 osob, a přestože v následujících letech měla tendenci k růstu, ani rok 2010 nedosáhl na rok 2006. Počet ekonomicky aktivního obyvatelstva k 31. 12. 2010 je stále o 3,61 % méně než k 31. 12. 2006.

Obr. 2.2.1: Pracovní síla (ekonomicky aktivní obyvatelstvo)

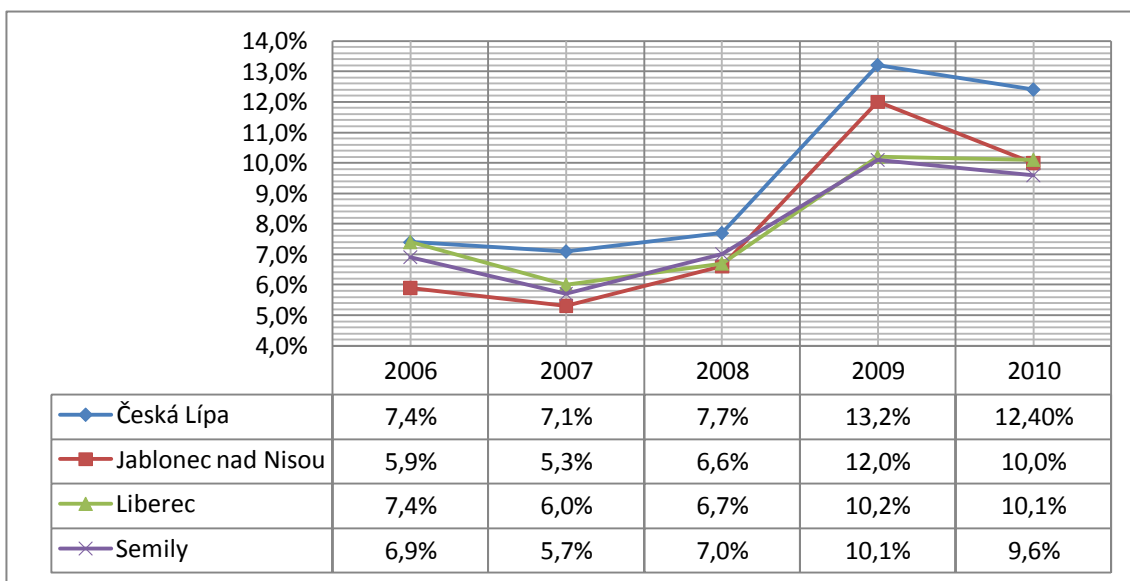
Zdroj: Integrovaný portál MPSV – statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska [online]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>). Vlastní úprava.

V okrese Jablonec nad Nisou se počet ekonomicky aktivního obyvatelstva mění rok od roku, nemá tendenci ani k růstu ani k poklesu. Důležité jsou roky 2009 a 2010. V roce 2009 klesla pracovní síla téměř o 3,98 % oproti roku 2008. Naproti tomu rok 2010 zaznamenal nárůst o 7,8 % oproti předcházejícímu roku.

Velký nárůst ekonomicky aktivního obyvatelstva se projevil v okrese Semily, kde se počet pracovní síly zvýšil od roku 2006 do roku 2010 téměř o 10 %, v počtu obyvatel to bylo o 4 017 lidí více.

2.2.2 Míra nezaměstnanosti v okresech Libereckého kraje k 31.12

Z pohledu uchazečů o zaměstnání (dosažitelní uchazeči) je na tom okres Jablonec nad Nisou do roku 2008 nejlépe. Dokazuje to obr. 2.2.2. V roce 2007 klesla míra nezaměstnanosti dokonce na 5,3 %. Nejhůře vychází z okresů Libereckého kraje Česká Lípa. Míra nezaměstnanosti v letech 2006 až 2008 neklesla pod hranici 7 %.

Obr. 2.2.2: Míra nezaměstnanosti

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska [online].

Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>. Vlastní úprava.

Jak ukazuje obr. 2.2.2, velmi důležitý je rok 2009. V tomto roce se projevil vliv celosvětové ekonomické krize. Nejvíce byly zasaženy okresy Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Okres Česká Lípa zaznamenal nárůst míry nezaměstnanosti o 5,5 %, což znamená nárůst dosažitelných uchazečů o 3 038 osob. Počet uchazečů je v tab. 2.1.

Nárůst míry nezaměstnanosti v Jablonci nad Nisou byl 5,4 % a v počtu dosažitelných uchazečů to bylo 2 235 osob. Míra nezaměstnanosti v okrese Liberec narostla oproti předcházejícím dvěma okresům pouze o 3,5 %, avšak v počtu dosažitelných uchazečů byl nárůst nejvyšší, a to o 3 525 osob. Nejméně postiženým okresem se zdají být Semily, kde byl nárůst míry nezaměstnanosti o 3,1 %, z pohledu dosažitelných uchazečů je to 1 280 osob.

S nastalou situací se nejlépe vypořádal druhý nejvíce zasažený okres Jablonec nad Nisou. V průběhu roku snížil svoji míru nezaměstnanosti o 2 % a k 31. 12. 2010 byla míra nezaměstnanosti 10 %. Nejvíce zasažený okres Česká Lípa, snížil míru nezaměstnanosti k 31. 12. 2010 o 0,8 %, přesto jeho míra nezaměstnanosti zůstala nejvyšší v Libereckém kraji. Nejnižší míru nezaměstnanosti k 31. 12. 2010 vykazoval okres Semily, a to 9,6 %. Oproti předchozímu roku se mu podařilo snížit míru nezaměstnanosti k 31. 12. 2010 o 0,5 %. Nejhuře na tom vychází okres Liberec. V průběhu roku 2010 snížil míru nezaměstnanosti, ale k 31. 12. 2010 byla nižší pouze o 0,1 %.

Tab. 2.1: Dosažitelní uchazeči

	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Česká Lípa	4 191	3 626	4 113	7 151	6 750
Jablonec nad Nisou	2 673	2 346	2 988	5 223	4 699
Liberec	6 620	5 378	6 003	9 528	9 558
Semily	2 504	2 163	2 605	3 885	3 906

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska [online]. Dosažitelní uchazeči. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

2.2.3 Volná pracovní místa v okresech Libereckého kraje k 31.12

Nejvíce volných pracovních míst (VPM) nabízí okres Liberec. Zde se nachází krajské město Liberec, které je největší v Libereckém kraji. V Liberci se koncentruje velká spousta podniků, nákupních center, úřadů atd. Více pracovních příležitostí nabízí také okres Česká Lípa. Okres Jablonec nad Nisou a Semily nabízejí nejméně volných pracovních míst, ale s ohledem na míry nezaměstnanosti v jednotlivých letech, je možné předpokládat jejich lepší výsledky při umísťování uchazečů o zaměstnání na volná pracovní místa.

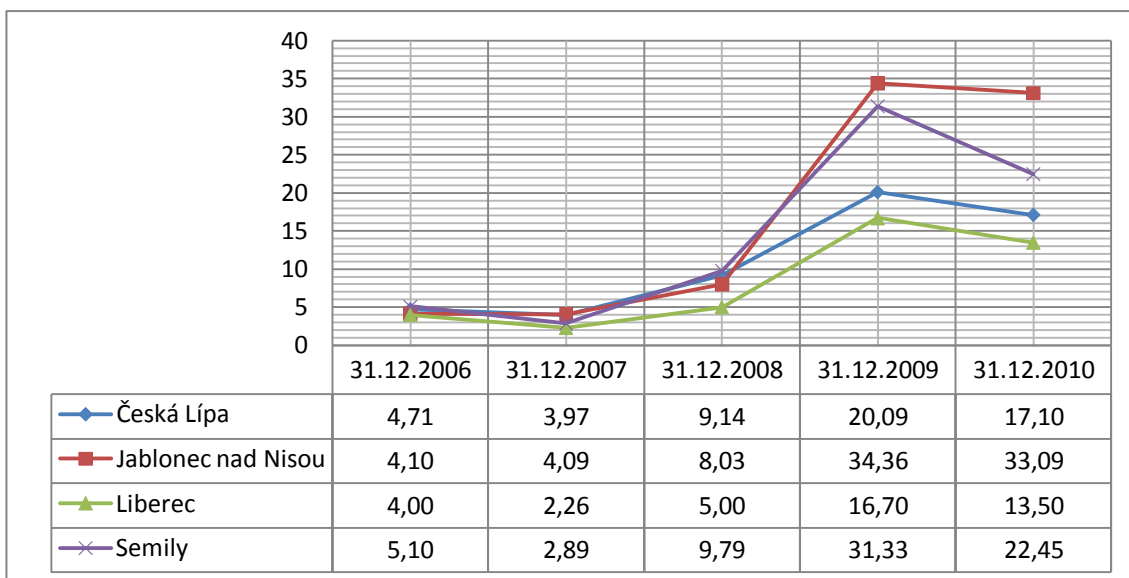
Z tab. 2.2 je patrné, že v roce 2008 byl velký pokles nabídky volných pracovních míst, důsledek celosvětové ekonomické krize. Mnoho podniků bylo přinuceno snížit své náklady a nemohly si dovolit najmout nové pracovníky. Z tohoto důvodu stahovaly své nabídky na volná pracovní místa. Pokles nabídky volných pracovních míst pokračoval v roce 2009. Bohužel v roce 2009 musely podniky přistoupit k razantnějšímu snížení svých nákladů a začaly propouštět stávající zaměstnance, v horších případech dokonce podniky zkrachovaly. Kombinace nedostatku volných pracovních míst a navýšeného počtu uchazečů o zaměstnání způsobilo razantní nárůst míry nezaměstnanosti. V roce 2010 je vidět patrný nárůst volných pracovních míst. S přihlédnutím ke sníženému stavu dosažitelných uchazečů o zaměstnání, je možno usuzovat, že se situace na trhu práce zlepšuje.

Tab. 2.2: Volná pracovní místa

	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Česká Lípa	889	913	450	356	393
Jablonec nad Nisou	649	573	372	152	142
Liberec	1 620	2 377	1 191	569	708
Semily	490	749	266	124	174

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska [online]. Dosažitelní uchazeči. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

Obr. 2.2.3 ukazuje, že nejvíce byly zasaženy podniky a nabídka volných pracovních míst na Jablonecku. V poměru počtu dosažitelných uchazečů na jedno volné pracovní místo byl nárůst od 31. 12. 2008 do 31. 12. 2009 téměř o 328 %, tedy 34,36 pracovníků na jedno volné pracovní místo. Přesto v tomto okrese v roce 2010 klesla míra nezaměstnanosti, ale na počet dosažitelných uchazečů na 1 VPM to veliký vliv nemělo. Dokazuje to stálý nedostatek volných pracovních míst.

Obr. 2.2.3: Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo

Zdroj: Integrovaný portál MPSV – statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska [online].

Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>. Vlastní úprava.

Vysoký nárůst zaznamenal také okres Semily, 31,33 pracovníka na jedno volné pracovní místo. Okresu Semily se podařilo v následujícím roce toto číslo snížit na 22,45 pracovníků na jedno VPM. Stejně tak okresy Liberec a Semily snížily nárůst počtu pracovníků na jedno VPM téměř o 3 lidi pro rok 2010. Tedy v těchto třech okresech se začala zvyšovat nabídka volných pracovních míst. Například přestože v Libereckém okrese klesla míra nezaměstnanosti v roce 2010 o pouhých 0,2 %, pokles počtu uchazečů na 1 VPM byl 19 %.

2.3 Okres Česká Lípa

Okres Česká Lípa je se svou rozlohou 1 073 km² největším okresem Libereckého kraje, avšak hustotou osídlení 97,1 obyvatel na 1 km² je ze všech nejnižší. Na území okresu se nachází 57 obcí, z toho 11 měst a 1 městys. K 31. 12. 2010 žilo na území okresu 104 144 obyvatel, z nichž 51 656 obyvatel bylo ekonomicky aktivní.

Okres Česká Lípa se skládá z pěti mikroregionů. Jsou jimi Českolipsko, Novoborsko, Cvikovsko, Mimoňsko a Doksy.

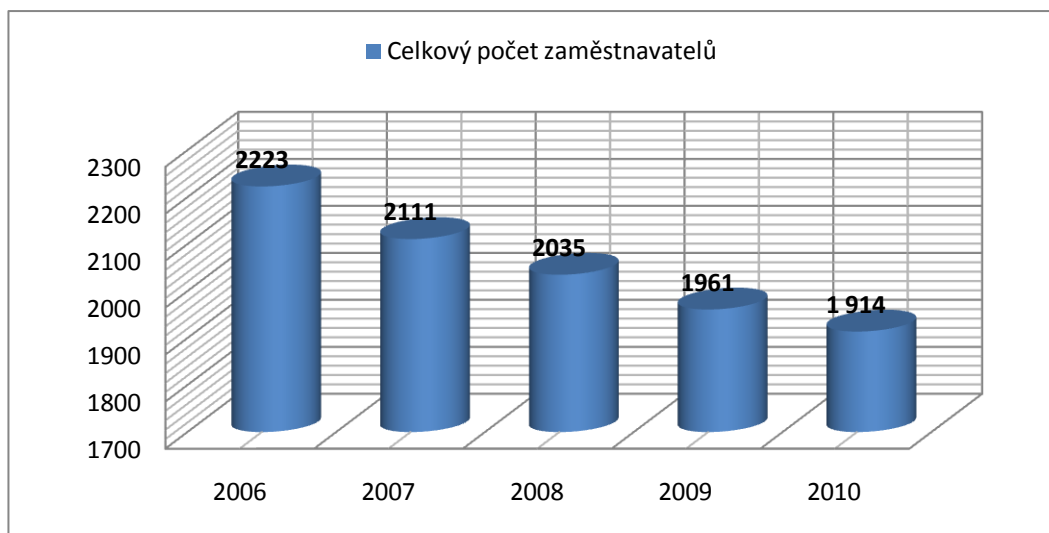
Okres Česká Lípa, a především mikroregion Českolipsko, je díky dobrému životnímu prostředí, vhodným přírodním podmínkám a množstvím kulturněhistorických památek vyhledávanou rekreační oblastí. Další výhodou okresu je jeho poloha, díky níž se okres Česká Lípa stává velmi významným dopravním uzlem.

Okres Česká Lípa se vyznačuje převážně průmyslovým charakterem. Nejvýznamnější obory na území okresu jsou automobilový průmysl a sklářská výroba. Sklářská výroba má v okrese mnoholetou tradici a jedinečnost. Nejvíce je sklářská výroby soustředěna v mikroregionu Novoborsko, ve městech Nový Bor a Kamenický Šenov (EGERMANN, s.r.o., Crystalex CZ, s.r.o., PRECIOSA-LUSTRY, a.s.). Automobilový průmysl, hlavně výroba automobilových dílů a doplňků, se nachází v okresním městě Česká Lípa a ve Stráži pod Ralskem (JOHNSON CONTROLS AUTOMOBILOVÉ SOUČÁSTKY, k.s., Fehrer Bohemia, s.r.o., Johnson Controls Autobaterie spol. s r.o., Delphi Packard Electric Česká republika s.r.o.). K dalším významným firmám okresu patří Bombardier Transportation Czech Republic, a.s., DIAMO, státní podnik, Protool s.r.o. a MODUS, spol. s r.o.

2.3.1 Zaměstnanost

Úřad práce (ÚP) Česká Lípa vycházel při zjišťování aktuálního stavu zaměstnanosti v okrese z informací, které získával provedením pravidelného půlročního monitoringu trhu práce na základě dotazníkového šetření nebo z údajů o počtu pojištěnců evidovaných Okresní správou sociálního zabezpečení (OSSZ). Následující obr. 2.3.1 a obr. 2.3.2 vychází z údajů OSSZ.

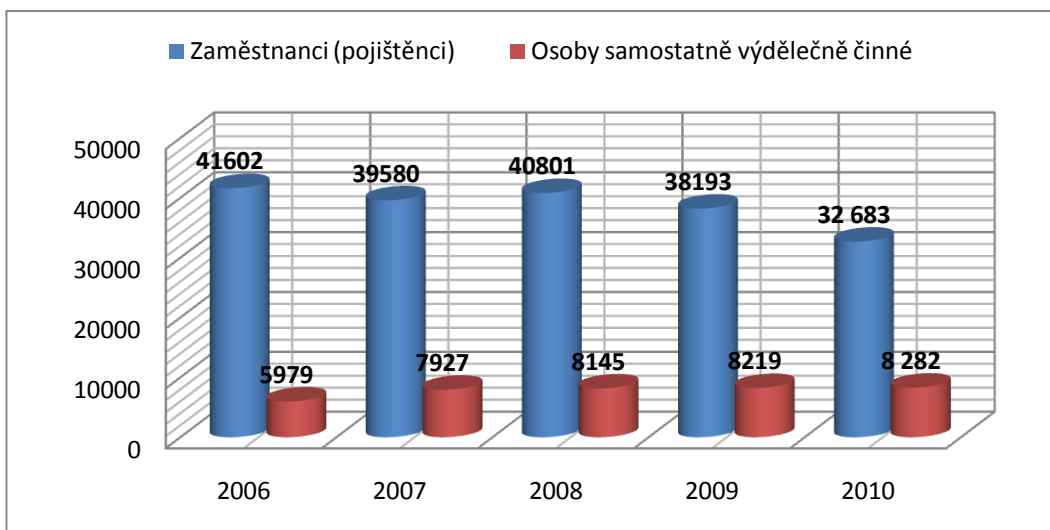
Vývoj počtu zaměstnavatelů v okrese Česká Lípa měl po celé sledované období klesající tendenci, jak je zachyceno na obr. 2.3.1. Největší úbytek zaměstnavatelů byl mezi rokem 2006 a 2007, v celkové výši 112 zaměstnavatelů. Za celé sledované období se snížil počet zaměstnavatelů o 309.

Obr. 2.3.1: Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Česká Lípa evidovaných OSSZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

Počet zaměstnanců je zachycen na obr. 2.3.2. Nejvyšší počet zaměstnanců v okrese Česká Lípa byl v roce 2006. V následujícím roce 2007 se tento počet snížil na 4,9 % a v roce 2008 opět o 3 % stoupl. Rok 2009 přinesl opětovný pokles. Tento pokles byl spojen s ekonomickou krizí a nutností podniků snižovat své náklady. Pokles pokračoval do roku 2010 a stal se největším za celé sledované období, téměř o 14,4 % a v osobách celkem 5 510 zaměstnanců.

Obr. 2.3.2: Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Česká Lípa evidovaných OSSZ

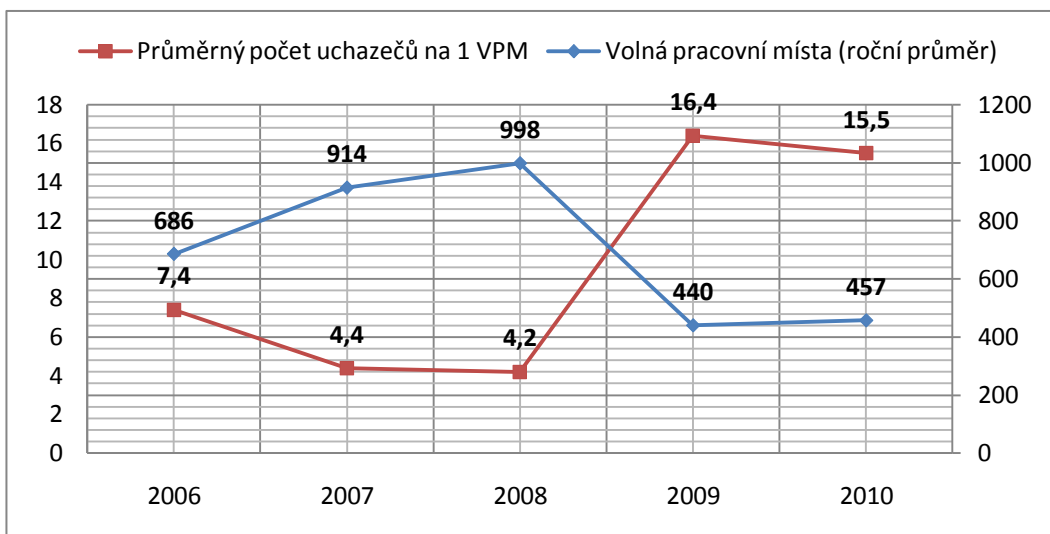
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

Vývoj OSVČ je zachycen na stejném obr. 2.3.2 jako zaměstnanci. Počet OSVČ od roku 2006 měl rostoucí tendenci, největší nárůst byl mezi rokem 2006 a 2007. V roce 2007 přibýlo 1 948 OSVČ. V následujících letech se nárůst zpomalil, a mezi lety 2009 a 2010 byl nárůst pouze o 63 OSVČ. K nárůstu OSVČ pomohl ÚP v České Lípě, který přispívá na zahájení samostatné výdělečné činnosti.

2.3.2 Volná pracovní místa

Vývoj počtu volných pracovních míst v okrese Česká Lípa v letech 2006 až 2010 popisuje obr. 2.3.3. Údaje na obr. 2.3.3 jsou průměr za každý rok, průměrný počet volných pracovních míst a průměrný počet uchazečů na 1 volné pracovní místo.

V letech 2006 až 2008 měla nabídka VPM rostoucí tendenci. Zlom nastal až koncem roku 2008, kdy se projevil vliv ekonomické krize, a firmy přestaly mít zájem o nové pracovníky. Pokles průměrného počtu volných pracovních míst v roce 2009 byl o 558 míst. Z pohledu počtu uchazečů na 1 VPM je to nárůst o 12,2 osob na jedno volné místo. Následný rok 2010 nepřinesl výrazné zlepšení nabídky práce. Průměrný nárůst nabídky VPM je pouze o 17 míst. Znamená to tedy, že se situace firem v okrese nezlepšila.

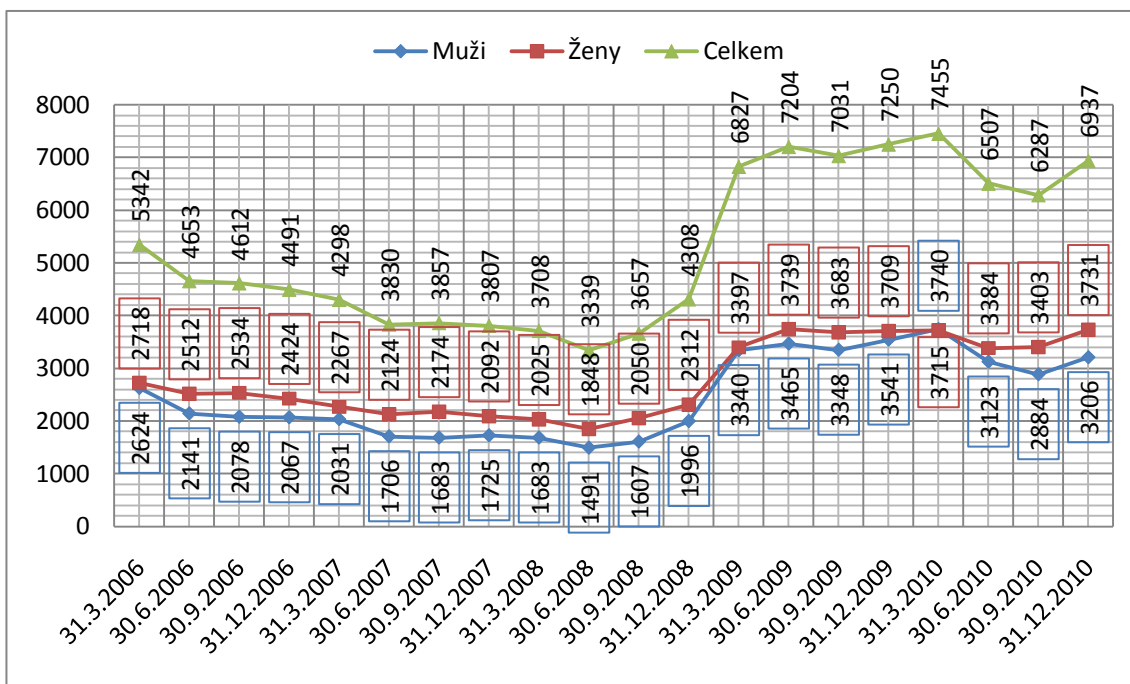
Obr. 2.3.3: Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Česká Lípa
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

V průběhu let 2006, 2007 a 2008 tvořily největší podíl VPM požadavky na kvalifikované dělníky, např. nástrojař, obsluha obráběcích strojů, zedník, truhlář, tesař, mechanik a opravář, elektromechanik nebo svářeč. Druhou velkou část VPM tvoří požadavky na obsluhu strojů a zařízení, např. dělníci, řidiči, obsluha strojů na výrobu plastů a slévárenství. V letech 2009 a 2010 bylo největší procento VPM na obsluhu strojů. Další nejvíce zastoupenou skupinou byli techničtí, pedagogičtí a jiní pomocní odborníci, např. obchodní zástupci, pojišťovací agenti nebo obchodníci s realitami.

Důvod, proč byla některá volná pracovní místa dlouhodobě neobsazená, byl nedostatek profesí na trhu práce, špatný stav uchazečů o zaměstnání, práce na směny nebo vysoké požadavky na kvalitu a praxe zaměstnanců. Jednou z příčin byly také nízké mzdy, které demotivují uchazeče.

2.3.3 Nezaměstnanost

Počet uchazečů na ÚP v České Lípě měl od roku 2006 do poloviny roku 2008 klesající tendenci. Situaci zachycuje obr. 2.3.4. Po celou tuto dobu představovaly ženy větší podíl z celkového počtu uchazečů.

Obr. 2.3.4: Počet uchazečů evidovaných na ÚP v České Lípě

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

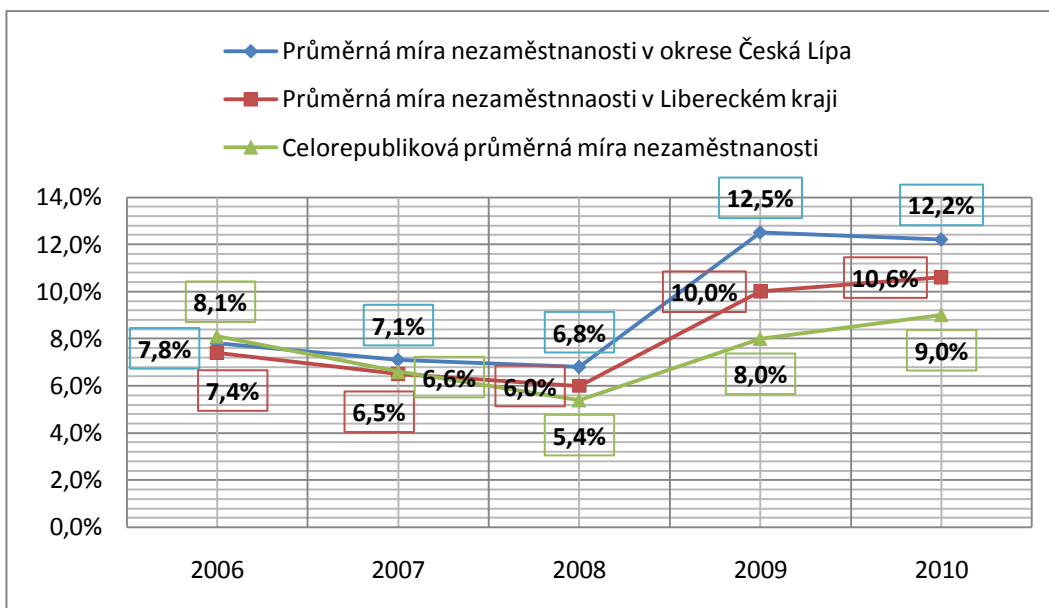
V druhé polovině roku 2008 počet uchazečů začal stoupat. Ukázal se zde první dopad ekonomické krize. Koncem roku 2008 řada zaměstnavatelů informovala o odbytových problémech, zejména v automobilovém průmyslu. ÚP v České Lípě obdržel 5 sdělení o rozhodnutí zaměstnavatele o hromadném propouštění v celkovém počtu 86 osob. Jednalo se především o dělnické profese – automechanik, řidič, brusič, obráběč, zámečník, manipulační dělník, sklář. Dále bylo ÚP v České Lípě předloženo 11 žádostí zaměstnavatelů o uznání důvodů částečné nezaměstnanosti v souladu s § 209 zákoníku práce. 9 žádostem bylo vyhověno a týkalo se to celkem 780 zaměstnanců.

S nástupem roku 2009 došlo k výraznému nárůstu uchazečů, např. od konce roku 2008 do konce prvního čtvrtletí roku 2009 vzrostl počet uchazečů o 2 519 osob. Začátkem roku 2009 byla většina firem v důsledku ekonomické krize nucena přistoupit k výraznému snížení počtu zaměstnanců. Došlo k dalšímu hromadnému propouštění, které oznámilo celkem 9 zaměstnavatelů, a celkový počet propuštěných zaměstnanců činil 2 254 osob. Oborově byla velká část propouštějících zaměstnavatelů z oblasti automobilového průmyslu (celkem 893 zaměstnanců – Delphi Packard Electric Česká republika s.r.o.

v České Lípě, Faurecia Exhaust Systems s.r.o. Bakov. J., Docter Optics s.r.o. Skalce u České Lípy, JOHNSON CONTROLS AUTOMOBILOVÉ SOUČÁSTKY, k.s., odštěpný závod Stráž pod Ralskem). Polovina hromadně propouštěných zaměstnanců byla ze sklářského průmyslu (CRYSTALEX a.s. Nový Bor). Profesní složení propouštěných zaměstnanců se týkal kvalifikací – skláři, manipulační dělníci, dělníci montážních linek, šičky a kvalifikovaní dělníci. V první polovině roku 2009 pokračovaly žádosti zaměstnavatelů o uznání důvodů částečné nezaměstnanosti. Na ÚP v České Lípě za rok 2009 bylo podáno celkem 26 žádostí o uznání důvodů částečné nezaměstnanosti. Z celkového počtu bylo vyhověno 23 žádostem. S omezením výroby nebo odbytu výrobků a služeb bylo spojeno i vyplácení náhrad mezd ve výši 60 % průměrného měsíčního výdělku, to se týkalo 1 380 zaměstnanců. V důsledku přetrvávající ekonomické situace některé firmy žádaly o uznání částečné nezaměstnanosti v daném období opakovaně. K zmírnění situace došlo v druhé polovině roku 2009. Toto snížení bylo převážně ovlivněno ekonomickými zásahy v oblasti automobilového průmyslu v řadě zemí EU (zavedení šrotovného). Další příčinou snížení počtu uchazečů bylo také zahájení sezonních prací ve stavebnictví a začátek rekreační sezóny. Nemalou část při zmírnění počtu uchazečů mělo vytváření nových pracovních míst v obcích a městech v rámci Veřejně prospěšných prací (VPP) a využití příspěvku na Společensky účelná pracovní místa (SÚPM), takto bylo vytvořeno 300 pracovních míst.

Rok 2010 přinesl částečné snížení počtu uchazečů evidovaných na ÚP v České Lípě. Přesto hodnota 6 937 nezaměstnaných k 31. 12. 2010 byla stále alarmující.

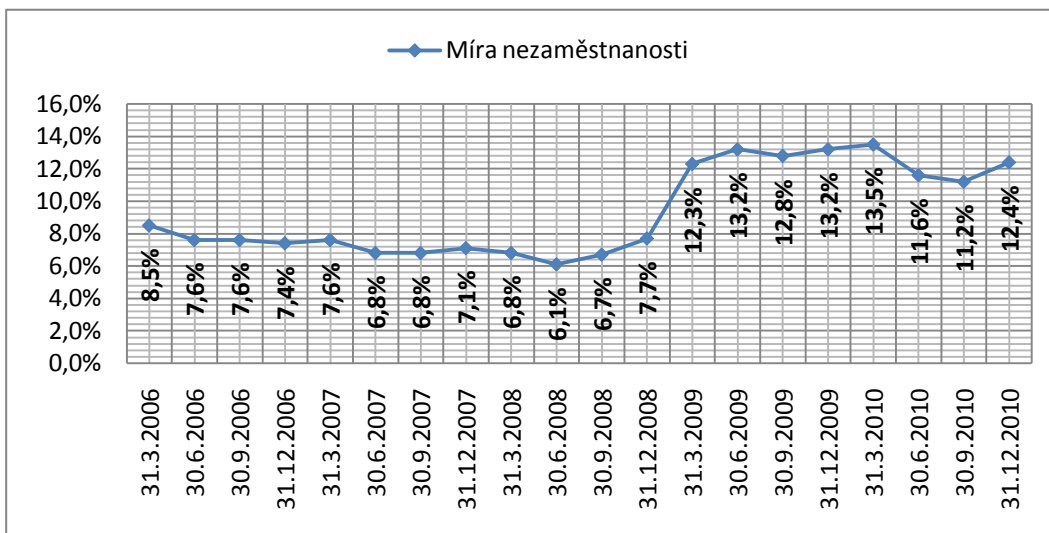
Špatnou situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa zachycuje obr. 2.3.5. Při porovnání průměrné míry nezaměstnanosti v okrese Česká Lípa s celorepublikovým průměrem je hned jasné, jak si okres Česká Lípa stál.

Obr. 2.3.5: Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

Vývoj míry nezaměstnanosti v průběhu sledovaného období zachycuje obr. 2.3.6. Až do roku 2008 byla průměrná míra nezaměstnanosti okresu Česká Lípa podobná celorepublikovému průměru.

Obr. 2.3.6: Míra nezaměstnanosti v okrese Česká Lípa

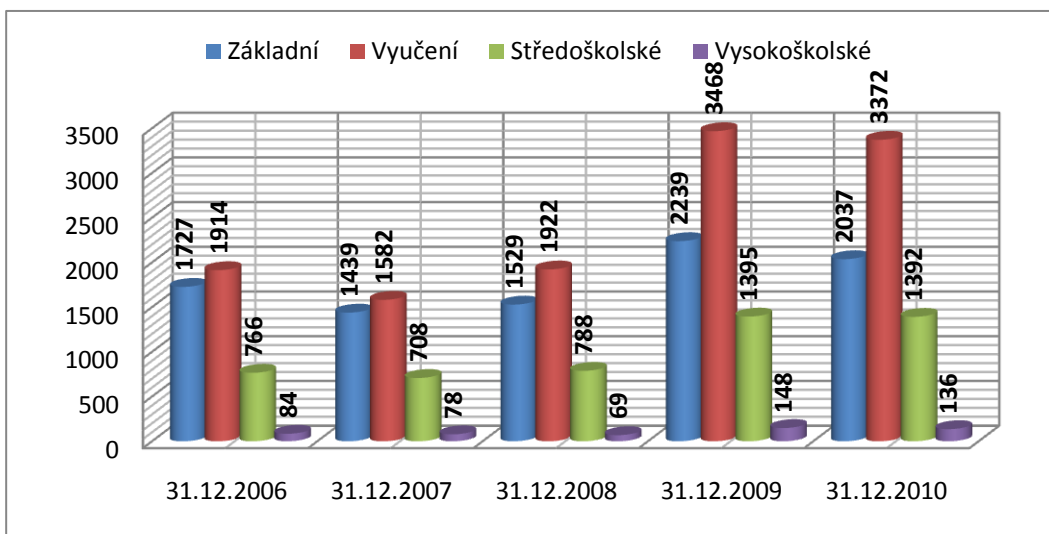
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

V roce 2006 dokonce dosahovala nižších hodnot než celorepublikový průměr. S příchodem ekonomické krize se nezaměstnanost začala zvyšovat v celé České republice, ale situace v okrese Česká Lípa se stala opravdu závažnou. V roce 2009 byl rozdíl mezi celorepublikovým průměrem a okresem Česká Lípa 4,5 %. V roce 2010 to bylo jen 3,2 %. Vážnost situace na trhu práce v okrese Česká Lípa zachycuje rozdíl mezi průměrnou mírou nezaměstnanosti v okrese a v kraji.

Míra nezaměstnanosti v okrese Česká Lípa měla od roku 2006 do poloviny roku 2008 klesající tendenci. Snižování míry nezaměstnanosti mezi čtvrtletími se pohyboval pod hranicí 1 %. Změna přišla v druhé polovině roku 2008. Od poloviny roku 2008 do jeho konce byl nárůst míry nezaměstnanosti 1,6 %. Nárůst pokračoval v následujícím roce 2009. Od 31. 12. 2008 do 31. 3. 2009 vzrostla míra nezaměstnanosti dokonce o 4,6 %. Právě k 31. 3. 2009 byla míra 13,5 % nejvyšší mírou nezaměstnanosti za celé sledované období, a téměř dvojnásobně vyšší než míra nejnižší, 6,1 %.

2.3.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v České Lípě

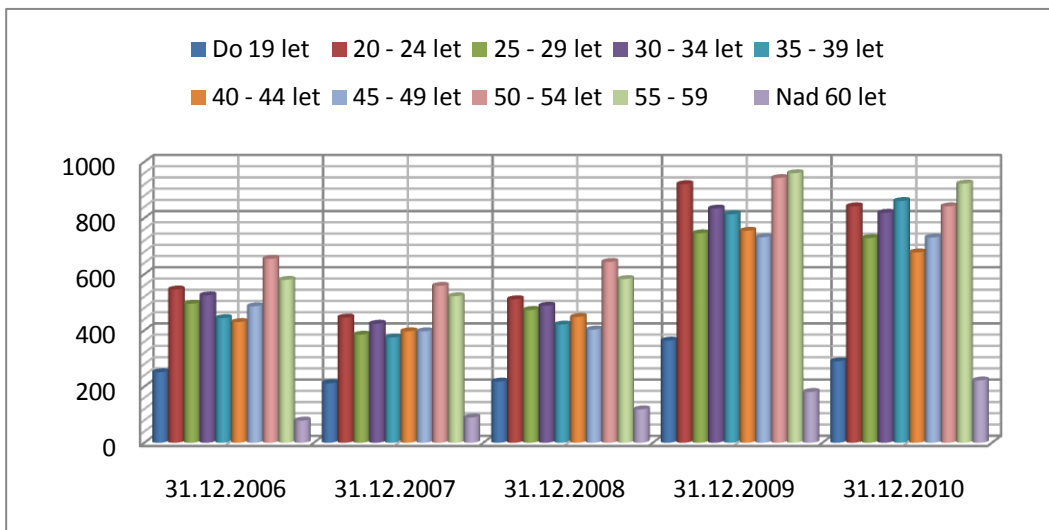
V průběhu sledovaného období se vzdělanostní struktura uchazečů nezměnila. Nejvíce zastoupená skupina uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa měla dokončené vzdělání výučním listem, což zachycuje obr. 2.3.7. Na druhém místě byly osoby se základním vzděláním, dále středoškoláci a vysokoškoláci. S příchodem ekonomické krize počet uchazečů stoupl ve všech vzdělanostních skupinách. Největší nárůst byl u vyučených uchazečů a u středoškoláků. Tento nárůst byl spojen s již zmiňovanou zhoršenou situací v automobilovém a sklářském průmyslu. V obou těchto oborech nacházely uplatnění osoby, které byly vyučeny nebo měly maturitu. Ekonomická krize měla dopad také na osoby se základním vzděláním. Umístění těchto uchazečů je obtížné za dobré ekonomické situace, natož v období ekonomické krize. ÚP v České Lípě zaznamenal nárůst také u vysokoškolsky vzdělaných osob. Jeden z důvodů byl, že si zaměstnavatelé udržovali své kmenové zaměstnance (manažery), a o nové potenciální zaměstnance, kteří byli bez praxe, neměli zájem.

Obr. 2.3.7: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle vzdělání

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

Věková struktura uchazečů je vidět na obr. 2.3.8. Nejvíce zasaženou věkovou skupinou evidovaných uchazečů na ÚP v České Lípě byly osoby ve věku 50 až 59 let. V mnoha případech mají tyto osoby zdravotní problémy, nedostatečnou kvalifikaci a zaměstnavatelé o ně přestávají mít zájem.

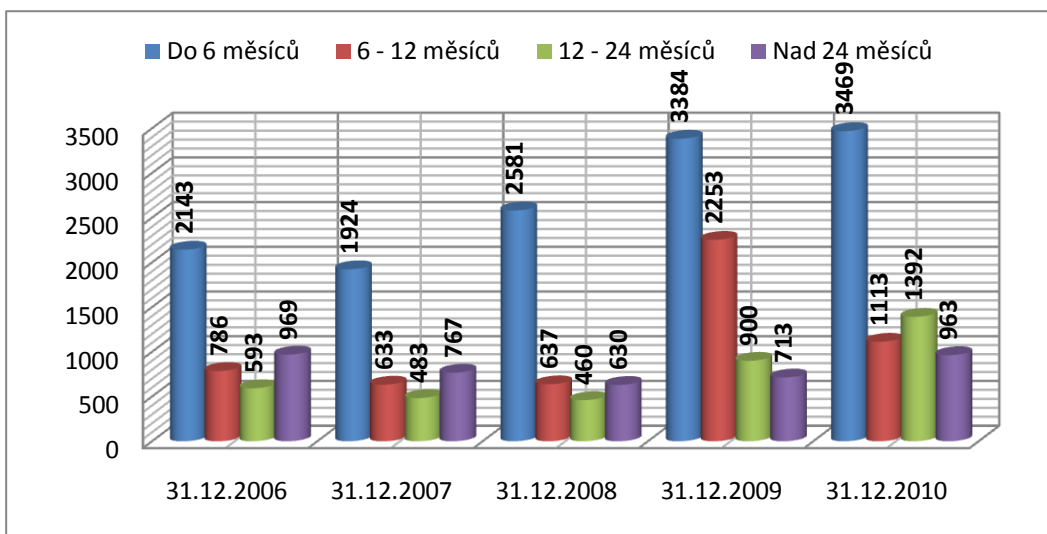

Obr. 2.3.8: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle věku

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

Další velmi zasaženou věkovou skupinou byly osoby ve věku 20 až 24 let. Jedná se převážně o osoby, které dokončily školu a hledají si své první zaměstnání. Tyto osoby většinou nemají praxi a zaměstnavatelé je bez praxe nepřijmou. S příchodem ekonomické krize se zvýšil počet uchazečů ve všech věkových skupinách, avšak nejvyšší nárůst byl zaznamenán u osob ve věku 30 až 39 let.

Struktura uchazečů podle délky evidence je zachycena na obr. 2.3.9. Po celé sledované období bylo nejvíce uchazečů evidovaných na úřadu práce v rozmezí do 6 měsíců. Jednalo se o osoby, které ztratily zaměstnání, ale brzy si našly nové. Jednalo se tedy o frikční nezaměstnanost. S příchodem ekonomické krize se situace začala měnit. V roce 2009 došlo k výraznému zvýšení doby evidence na ÚP. Většina uchazečů si v průběhu roku 2008 a 2009 nenašla zaměstnání díky malé nabídce volných pracovních míst. Tato situace se nezlepšila ani do roku 2010, kdy začal stoupat počet uchazečů, kteří byli v evidenci déle než jeden či dva roky.

Obr. 2.3.9: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Česká Lípa podle délky evidence

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. Vlastní úprava.

2.3.5 Shrnutí

Před příchodem ekonomické krize se průměrná míra nezaměstnanosti držela na stejné úrovni jako celorepublikový průměr a dalo by se říct, že na tom byl okres Česká Lípa poměrně dobře. Přestože počet zaměstnavatelů stále klesal, na zaměstnanost to vliv nemělo a nabídka volných pracovních míst rostla.

Po začátku ekonomické krize začala míra nezaměstnanosti stoupat, až nakonec dosáhla rekordních 13,5 %, což bylo nejvíce v celém Libereckém kraji. Dopad ekonomické krize pocítil hlavně automobilový a sklářský průmysl, kde docházelo k hromadnému propouštění. Nejvíce propuštěných bylo ve sklářství. Většina těchto osob byla v tomto oboru vyučena a k získání nového zaměstnání v mnoha případech potřebují rozšíření jejich kvalifikace. V okrese Česká Lípa se jedná spolu s cyklickou nezaměstnaností také o nezaměstnanost strukturální.

V důsledku ekonomické krize se prodloužila doba evidence uchazečů na úřadu práce, což bylo spojeno s nedostatkem volných pracovních míst. Nejvíce byli zasaženi uchazeči, kteří mají dokončené vzdělání výučním listem a maturitou.³⁹

³⁹ *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>.*

2.4 Okres Jablonec nad Nisou

Okres Jablonec nad Nisou sousedí na severu s Polskou republikou, na východě a jihu s okresem Semily a na západě s okresem Liberec. Okres Jablonec nad Nisou je svou rozlohou 402 km² jedním z pěti nejmenších okresů v České republice. K 31. 12. 2009 žilo na území okresu Jablonec nad Nisou 90 390 obyvatel, z čehož bylo 46 363 žen a 44 027 mužů.

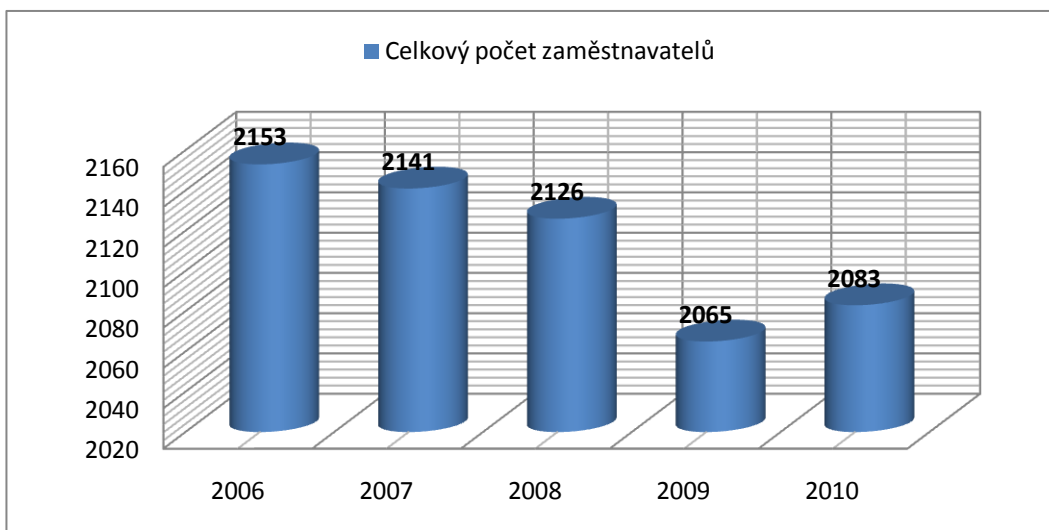
Na území okresu Jablonec nad Nisou se nachází jeden správní obvod obce s rozšířenou působností Jablonec nad Nisou, dále správní obvod Tanvald a správní obvod Železný Brod, které jsou také územními obvody pověřených obecních úřadů.

Podle Českého statistického úřadu je v okrese Jablonec nad Nisou zapsáno přes 23 tisíc ekonomických subjektů, z nichž jedna čtvrtina spadá do oblasti obchodu, oprav motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a domácnost. Velký význam hraje odvětví zpracovatelského průmyslu, především průmysl skla a bižuterie, strojírenství a výroba součástek pro automobilový průmysl.

Okres Jablonec nad Nisou nabízí sportovní i turistické vyžití, proto je vyhledávanou rekreační oblastí. Turistický ruch je velmi významný, hlavně pro oblast služeb, přesto zůstává okres převážně průmyslovou oblastí. Zemědělství se zde nachází minimálně díky špatným půdním a klimatickým podmínkám.

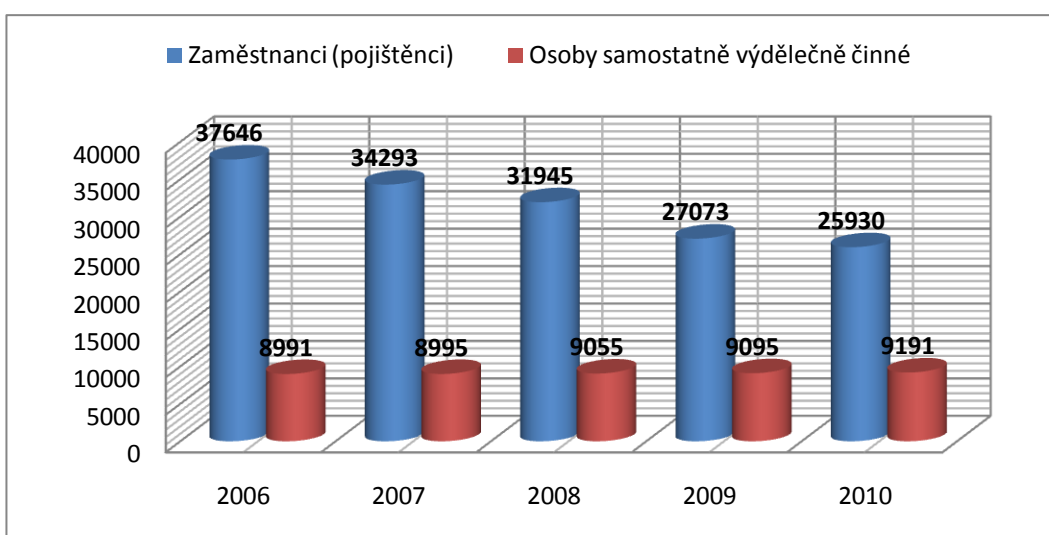
2.4.1 Zaměstnanost

Zaměstnanost v okrese Jablonec nad Nisou lze charakterizovat pomocí údajů OSSZ. Na obr. 2.4.1 je vidět vývoj počtu zaměstnavatelů ve sledovaném období. V průběhu let 2006, 2007 a 2008 se snižoval počet zaměstnavatelů v průměru o 0,6 %. Výrazný pokles nastal v roce 2009, kdy se počet zaměstnavatelů snížil o 2,9 %, tedy o 61 zaměstnavatelů. Výrazný pokles byl spojen s ekonomickou krizí a nedostatečnou poptávkou zaměstnavatelů. Největší úbytek zaměstnavatelů byl v bižuterním průmyslu. Mírný nárůst nastal následující rok, pouze však o 0,9 %.

Obr. 2.4.1: Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Jablonec nad Nisou evidovaných OSSZ
 Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.
 Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info. Vlastní úprava.

S poklesem počtu zaměstnavatelů klesal počet zaměstnanců (pojištěnců). Situaci zachycuje obr. 2.4.2. Počet zaměstnanců měl v průběhu sledovaného období klesající tendenci. Velký pokles nastal stejně jako u zaměstnavatelů v roce 2009 v důsledku ekonomické krize. Oproti předcházejícímu roku 2008 byl počet zaměstnanců o 15,25 % nižší, tedy o 4 872 zaměstnanců méně.

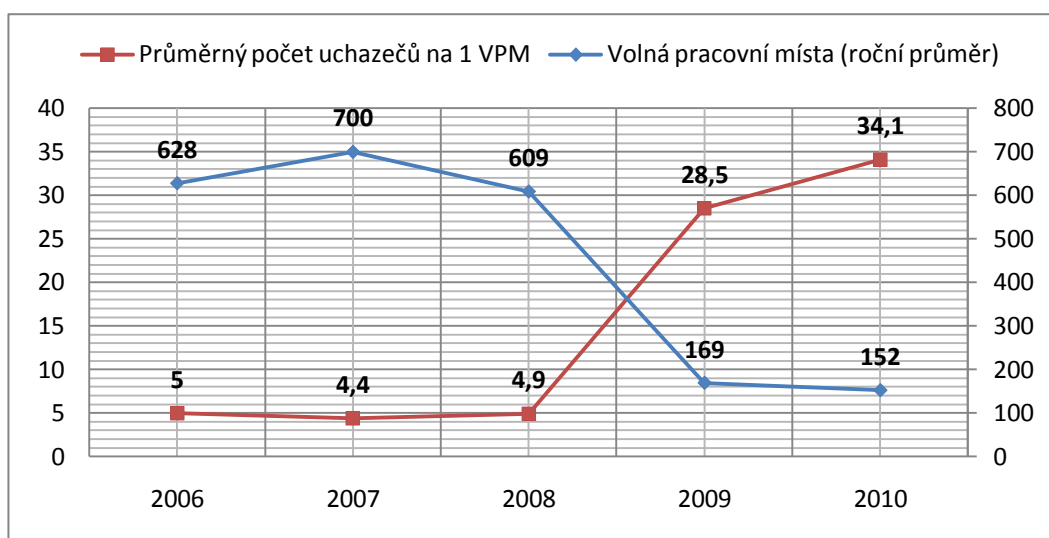

Obr. 2.4.2: Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Jablonec nad Nisou evidovaných OSSZ
 Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.
 Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info. Vlastní úprava.

Na rozdíl od klesající tendence u zaměstnanců, měl počet OSVČ tendenci rostoucí. Situace je vidět na obr. 2.4.2. Nárůst OSVČ se meziročně pohyboval do 1 %. K nárůstu OSVČ pomáhal ÚP v Jablonce nad Nisou pomocí nástroje APZ – příspěvek na zahájení samostatné výdělečné činnosti.

2.4.2 Volná pracovní místa

Počet volných pracovních míst se pohyboval vcelku vysoko až do roku 2008, mezi 600 až 700 volných pracovních míst, jak zachycuje obr. 2.4.3. Na 1 VPM vycházelo okolo 5 nezaměstnaných. V tomto období bylo nejvíce pracovních příležitostí pro kvalifikované dělníky v kovodělném a strojírenském průmyslu, obsluhující dělnické profese v potravinářství, kvalifikované technické pracovníky, nekvalifikované dělnické profese v potravinářství, gumárenském a plastikářském průmyslu vyrábějícím součástky pro automobily.

Obr. 2.4.3: Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Jablonec nad Nisou

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.

Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:

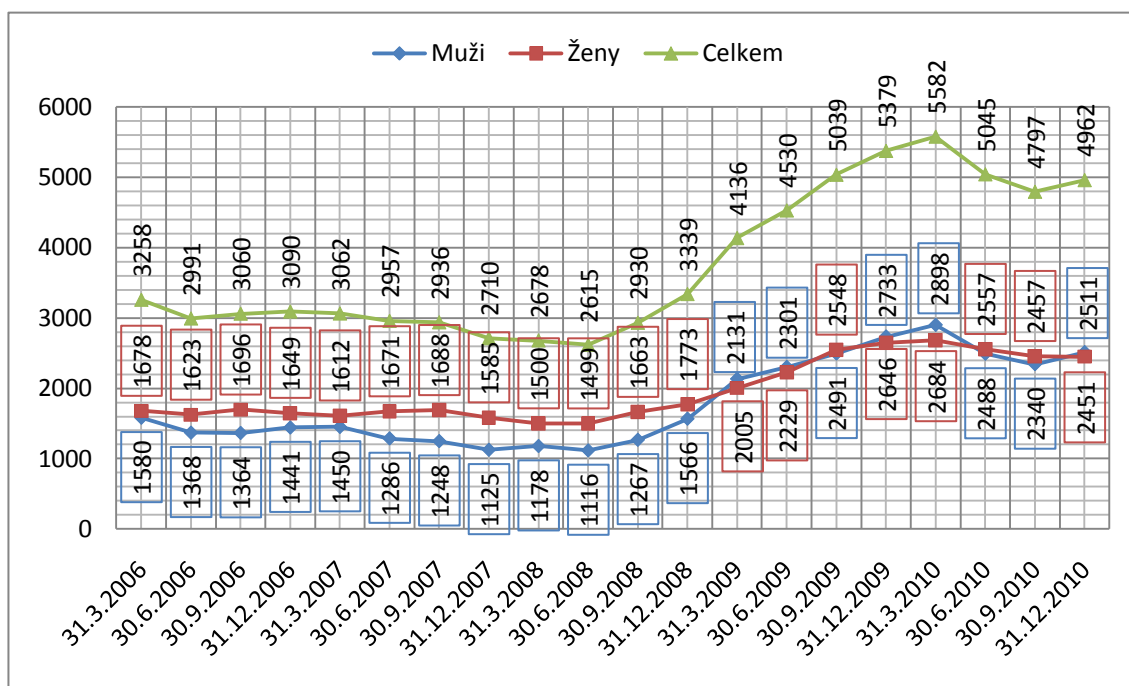
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

Od poloviny roku 2008 zaznamenal ÚP v Jablonci nad Nisou výrazný pokles počtu nabízených VPM. Pokles zachycuje obr. 2.4.3. Je zde také vidět obrovský nárůst uchazečů na 1 VPM, byla to reakce zaměstnavatelů na nastalou situaci spojenou s ekonomickou krizí. V roce 2008 byl průměrný počet uchazečů na 1 VPM 4,9 osob a v roce 2009 už 28,5,

nárůst téměř o 482 %. V roce 2010 byl nárůst o dalších 20 % a průměrně vycházelo 34,1 uchazečů na 1 VPM. Toto zvýšení není způsobeno pouze výrazným poklesem počtu volných pracovních míst, ale také výrazným nárůstem uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou. Příčinou tohoto stavu bylo zhoršení ekonomické situace v celostátním a celosvětovém měřítku. V důsledku snižujícího se stavu zakázek u zaměstnavatelů se snížila poptávka po nových pracovnících. Nejvíce byla zasažena poptávka ve výrobě součástek pro automobilový průmysl, strojírenství a kovodělném průmyslu a následně téměř ve všech oborech ekonomické činnosti. Zájem o nové výrobky pocítil také průmysl skla a bižuterie, který je nedílnou součástí okresu Jablonec nad Nisou. Přestože se v roce 2010 snížil počet uchazečů, na dostatečném počtu vytvářených a nabízených volných pracovních míst se to neprojevalo, zachycuje obr. 2.4.4.

2.4.3 Nezaměstnanost

Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou se v rozmezí od 31. 3. 2006 až do 30. 9. 2007 pohyboval v průměru okolo 3 000 uchazečů, jak je tomu vidět na obr. 2.4.4.

Obr. 2.4.4: Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.

Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

V tomto období byla především stabilní situace v nosných odvětvích průmyslu, strojírenství, výrobě součástek pro automobilový průmysl a i v dalších hospodářských odvětvích, jako je cestovní ruch a s ním spojené sezónní práce v ubytovacích službách a pohostinství. Naproti tomu se zhoršovala situace v průmyslu skla a bižuterie, kde docházelo k průběžnému celoročnímu snižování počtu zaměstnanců, tento trend vyrovnávala již zmiňovaná stabilní situace v ostatních odvětvích.

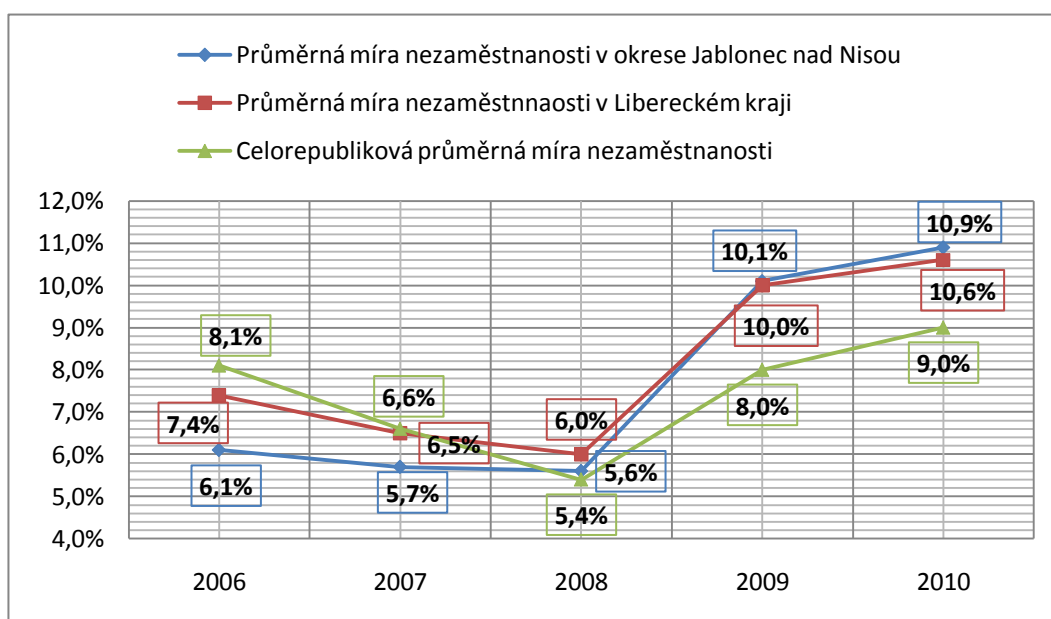
Přestože byla v roce 2007 vidět stabilní situace v počtu uchazečů, 3 zaměstnavatelé nahlásili ÚP v Jablonci nad Nisou hromadné propouštění, celkem 560 zaměstnanců v textilním a sklářském průmyslu (Seba T a.s., Jablonex Group a.s. a Hybler Textil s.r.o.). Toto hromadné propouštění nemělo přílišný vliv na nezaměstnanost, jelikož se propuštění pracovníci uplatnili v jiných oborech, převážně v automobilovém průmyslu.

Od konce roku 2007 do poloviny roku 2008 se počet uchazečů snižoval. Zvrat nastal od druhé poloviny roku 2008. Spolu s dlouhodobě nepříznivou situací v průmyslu skla a bižuterie, se začaly projevovat důsledky celosvětové ekonomické krize. Pokles zakázek u zaměstnavatelů zejména ve zpracovatelském průmyslu a výrazný pokles poptávky po pracovní síle. Úřadu práce v Jablonci nad Nisou nahlásilo celkově 9 zaměstnavatelů hromadné propouštění v celkovém počtu téměř 440 zaměstnanců. Z toho téměř 330 zaměstnanců ze sklářského a bižuterního průmyslu. Toto hromadné propouštění mělo výrazný vliv na nezaměstnanost. Z důvodu snížení poptávky po práci v dalších průmyslových odvětvích nebylo možné se uplatnit v jiném oboru.

V roce 2009 se počet uchazečů stále enormně zvyšuje. Od 31. 3. do 31. 12. 2009 byl nárůst počtu uchazečů o 1 243 osob, což je nárůst o 30 %. Pokračuje dopad celosvětové ekonomické krize, pokles zakázek u zaměstnavatelů především ve zpracovatelském průmyslu, výrazný pokles poptávky po pracovní síle a následné propouštění prakticky ve všech odvětvích ekonomické činnosti. V první polovině roku ÚP v Jablonci nad Nisou nahlásili 4 zaměstnavatelé 8 hromadných propouštění, v celkovém počtu 354 zaměstnanců. Přibližně 270 zaměstnanců bylo ze sklářského a bižuterního průmyslu. K druhé polovině roku obdržel ÚP v Jablonci nad Nisou zprávu propouštění v souvislosti s rušením provozu společnosti Jablonex Group. Propuštěno bylo 556 zaměstnanců.

Rok 2010 přinesl největší počet uchazečů za sledované období, a to k 31. 3. v počtu 5 582 osob. K tomuto datu je i největší rozdíl nezaměstnaných mužů nad ženami. Do této doby byla tendence větší nezaměstnanosti žen nad muži, popřípadě se hodnoty shodovaly. Po první třetině roku 2010 docházelo k mírnému oživení a nárůstu zaměstnanosti zejména ve zpracovatelském průmyslu, konkrétně pak ve výrobě součástek pro automobilový průmysl. K mírnému oživení došlo také v průmyslu skla a bižuterie, což bylo zapříčiněno snahou o zachování tohoto tradičního průmyslového odvětví. Ke snížení nezaměstnanosti pomohl ÚP v Jablonci nad Nisou umístěním většího počtu evidovaných uchazečů na místa podporovaná v rámci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti.

Vývoj nezaměstnanosti na území okresu Jablonec nad Nisou v porovnání k nezaměstnanosti v celé České republice a Libereckému kraji ukazuje obr. 2.4.5. Do roku 2008 se průměrná míra nezaměstnanosti okresu Jablonec nad Nisou držela pod celorepublikovým i krajským průměrem.

Obr. 2.4.5: Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti

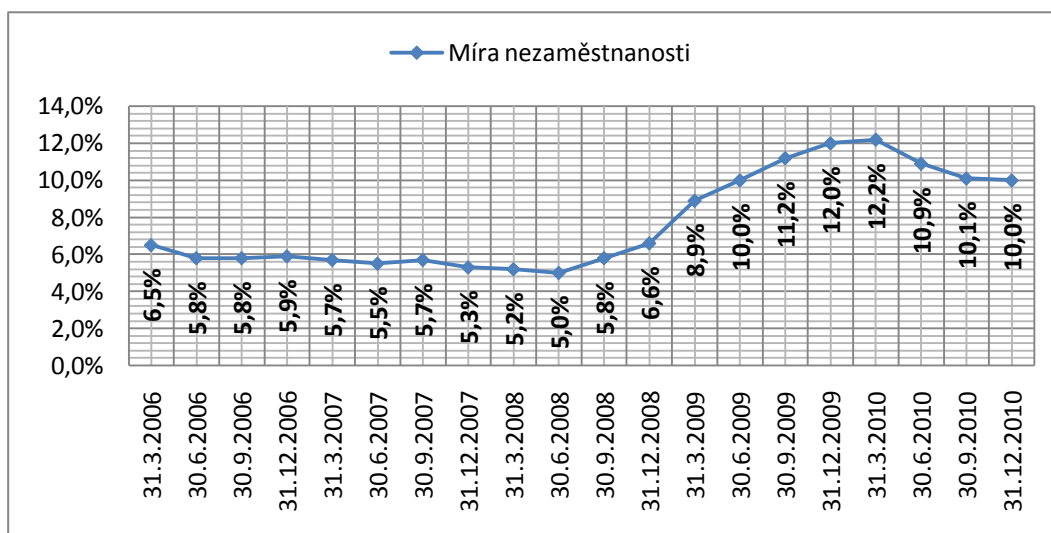
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.

Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

V roce 2006 byla průměrná míra nezaměstnanosti okresu o 2 % nižší než celorepublikový průměr, a oproti kraji to bylo o 1,3 % méně. Rok 2008 zaznamenal téměř identickou hodnotu okresu s celorepublikovým průměrem, rozdíl byl pouze o 0,2 %. Hodnoty kraje byly trochu vyšší. V roce 2009 vzrostla průměrná míra nezaměstnanosti nejen v okrese Jablonec nad Nisou, ale také celorepublikově a na úrovni kraje. Rozdíl však zůstává v procentuelním nárůstu. Celorepublikově vzrostla průměrná míra nezaměstnanosti o 48 %, z 5,4 % na 8 %. V okrese Jablonec nad Nisou byl nárůst dvojnásobný než celorepublikový, a to o 80 %, z 5,6 % na 10,1. Hodnoty průměrné míry nezaměstnanosti v kraji jsou s okresem téměř stejné. V roce 2010 průměrná míra v okrese vzrostla o 0,8 %, tedy na 10,9 %. Toto číslo je průměrem za celý rok a tak nepostihuje přesně stav nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou.

Lepší pohled na průběh míry nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou ve sledovaném období zachycuje obr. 2.4.6. Ačkoliv se zdálo, že míra nezaměstnanosti v okrese nepřesáhla 11%, na obr. 2.4.6 je vidět opak. K 31. 12. 2009 dosáhla hodnoty 12 % a k 31. 3. 2010 to bylo dokonce 12,2 %. Od této doby míra nezaměstnanosti začala klesat a ke konci roku 2010 to bylo už 10%. V průběhu sledovaného období byla nejmenší míra nezaměstnanosti 5 % (k 30. 6. 2008) a největší mírou již zmiňovaná hodnota 12,2 % (k 31. 3. 2010). Nárůst byl tedy 144%.

Obr. 2.4.6: Míra nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou

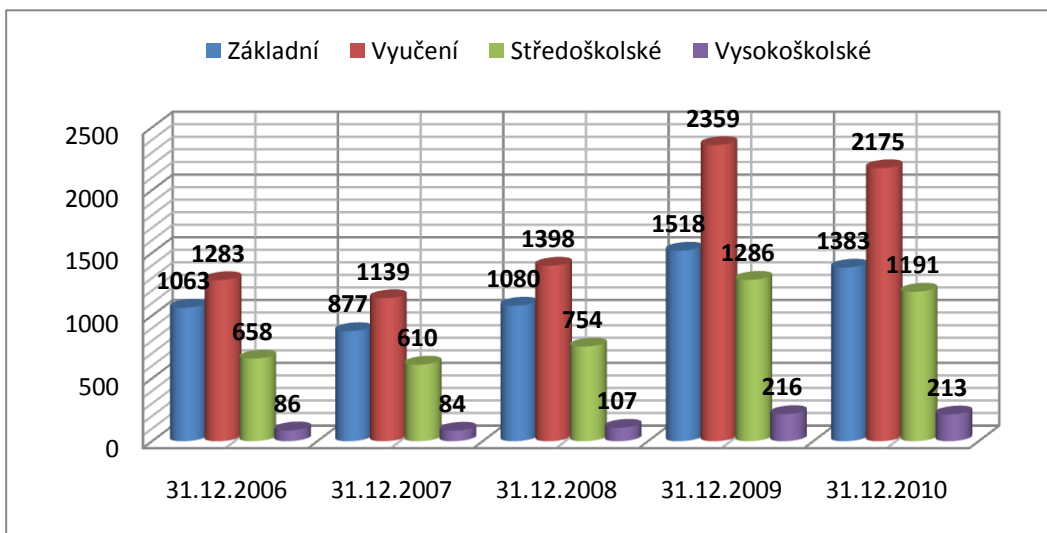
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.

Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

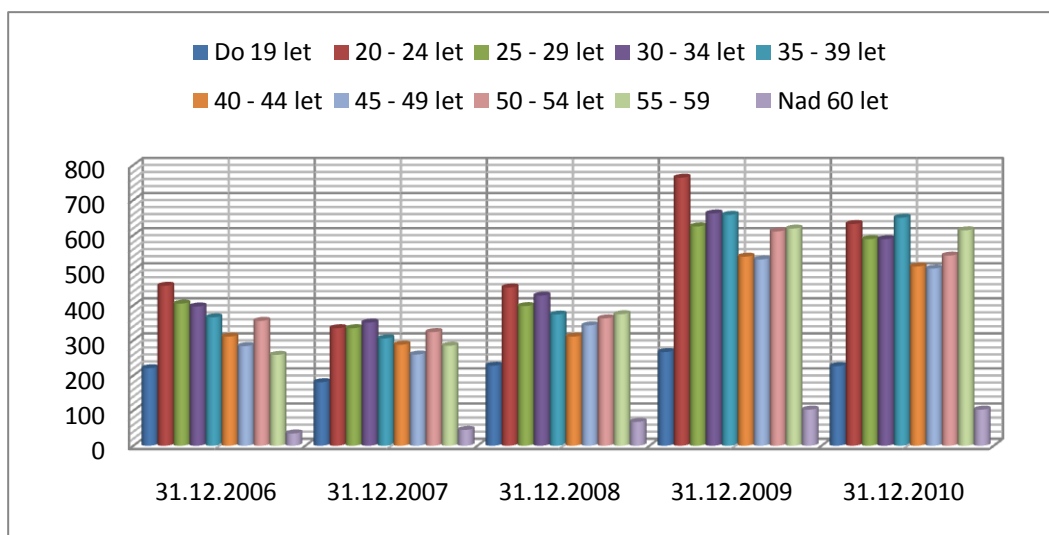
2.4.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v Jablonci nad Nisou

Po celé sledované období se vzdělanostní struktura uchazečů neměnila, zachycuje obr. 2.4.7. S příchodem ekonomické krize byl zaznamenán nárůst u všech vzdělanostních skupin. Nejvíce uchazečů bylo s výučním listem. U této skupiny osob byl zaznamenán největší nárůst po příchodu ekonomické krize. Vysvětlení se odráží u profesí, z nichž bylo nejvíce propouštěno. Jednalo se především o dělnické profese. Na těchto pozicích jsou zaměstnávání převážně osoby s výučním listem a maturitní zkouškou. Mnoho osob bylo vyučeno pro práci v bižuterním průmyslu, který je tradičním v Jabloneckém okrese. Nárůst byl zaznamenán také u osob se základním vzděláním. Tyto osoby jsou velmi špatně umísťitelné na trhu práce díky jejich nedostatečné kvalifikaci a v kombinaci s nedostatkem volných pracovních míst bylo umístění o to těžší. Většina zaměstnavatelů dávala při výběru přednost zaměstnancům s výučním listem nebo praxí v oboru. Nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán i u vysokoškolsky vzdělaných osob. Jedním z vysvětlení se jeví nedostatek volných pracovních míst a neochota zaměstnavatelů zaměstnat překvalifikované osoby např. na dělnická místa. Dále to byl zvyšující se počet absolventů vysokých škol, kteří nemají praxi a zaměstnavatelé je tím pádem nechtějí.

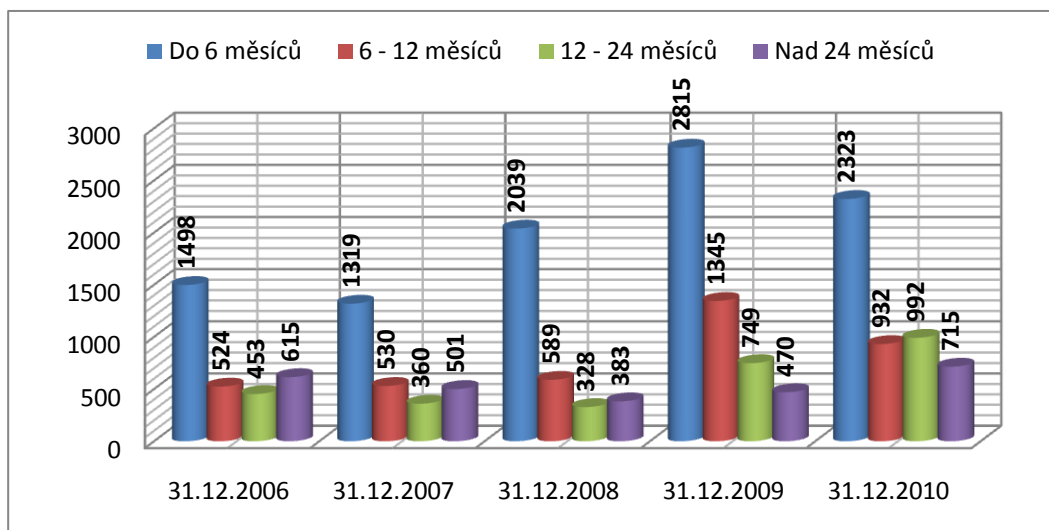
Obr. 2.4.7: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle vzdělání
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.
Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

V Jabloneckém okrese byl největší nárůst uchazečů ve věku 20 až 24 let, zachycuje obr. 2.4.8. Mnoho uchazečů v tomto věku ukončilo školu a vstoupilo na trh práce bez praxe. Absolventi škol patří do rizikové skupiny uchazečů, s kterými spolupracuje ÚP v Jablonci nad Nisou a pomáhá jim při hledání svého prvního zaměstnání. S příchodem ekonomické krize se zvýšil počet uchazečů ve věku 30 až 39 let. Jedná se o osoby, které byly zaměstnány v dělnických profesích, a které byly nejvíce zasaženy. Vysoký nárůst uchazečů byl zaznamenán i u osob nad 50 let. U těchto osob se ve velkém měřítku objevují zdravotní problémy, je zde nižší znalost práce s počítačem a menší výkonnost, proto je velmi obtížně nalézt v pokročilejším věku nové zaměstnání.

Obr. 2.4.8: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle věku
 Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.
 Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info. Vlastní úprava.

Po celé sledované období byla největší skupina uchazečů evidována na ÚP v Jablonci nad Nisou po dobu do 6 měsíců, zachycuje obr. 2.4.9. Velmi dobře je to vidět na obr. 2.4.9. Největší nárůst byl v roce 2009 a to o 815 osob oproti roku 2008. V roce 2009 vzrostl také počet osob evidovaných na ÚP v rozsahu 6 až 12 měsíců. Je to možné připsat důsledku dlouhodobé nepříznivé ekonomické krize, spolu s dlouhodobě nedostatečnou poptávkou po pracovní síle. Nepříznivý vývoj se překlenuje do roku 2010, tato situace je vidět na obr. 3.4.9. Snížil se počet osob evidovaných na ÚP po dobu 6 až 12 měsíců, naopak se zvýšil počet uchazečů evidovaných na ÚP v rozsahu 12 až 24 měsíců, ale také počet uchazečů evidovaných na ÚP déle než dva roky.

Obr. 2.4.9: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Jablonci nad Nisou podle délky evidence

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.

Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. Vlastní úprava.

2.4.5 Shrnutí

Do první poloviny roku 2008, kdy se poprvé projevil vliv ekonomické krize, byla situace na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou dobrá. Přestože se už před krizí zhoršovala situace v průmyslu skla a bižuterie a docházelo k hromadnému propouštění, vliv na nezaměstnanost to nemělo. Propuštění zaměstnanci brzy našli uplatnění v jiných průmyslových oborech, jejichž situace byla stabilní.

Změna nastala po druhé polovině roku 2008. V důsledku ekonomické krize stahovaly podniky nabídky volných pracovních míst a v kombinaci s rostoucím počtem uchazečů, rostl počet uchazečů na 1 VPM. Nárůst mezi roky 2008 a 2009 byl téměř 482 %, ze 4,9 na 28,5. V roce 2010 dokonce dosáhl počet uchazečů na 1 VPM hodnoty 34,1 osob, bylo to nejvíce v celém Libereckém kraji. Ekonomická krize měla neblahý dopad na zaměstnavatele v okrese, museli přistoupit k razantnímu propouštění a na ÚP v Jablonci nad Nisou bylo nahlášeno několik hromadných propouštění. Nejvíce se propouštělo ve sklářském a bižuterním průmyslu, ale dotklo se to také automobilového průmyslu. Ekonomickou krizi, a s ní spojenou snižující se poptávku po výrobcích, neustál jeden z nejstarších a největších podniků Jabloneckého okresu patřící do bižuterního průmyslu. V druhé polovině roku 2009 společnost Jablonex Group ukončila provoz. Ukončení provozu mělo dopad na osoby, které byly vyučeny pro tento obor. Prudký nárůst

uchazečů vyučených pro bižuterní průmysl změnil typ nezaměstnanosti na strukturální a je nutné těmto osobám zvýšit či doplnit kvalifikaci pro jiné průmyslové obory.

Ekonomická krize měla dopad na strukturu uchazečů. Vzrostl počet uchazečů ve věku 20 až 24 let a osob nad 50 let. Tyto osoby patří do problémových skupin uchazečů, s kterými pracuje ÚP v Jablonci nad Nisou. Největší nárůst uchazečů byl u osob, které mají ukončené vzdělání výučním listem. Také se prodlužuje doba evidence na ÚP. Ekonomická krize měla vliv na nezaměstnanost mezi muži a ženami. Do poloviny roku 2008 převládal trend větší nezaměstnanosti žen. Tento trend byl ekonomickou krizí zbourán.⁴⁰

⁴⁰ *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010*. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>.

2.5 Okres Liberec

Okres Liberec sousedí s okresy Česká Lípa, Mladá Boleslav, Semily a Jablonec nad Nisou a jako pohraniční okres sdílí společnou hranici se Spolkovou republikou Německo a v délce 101,5 km také s Polskou republikou.

K 1. 1. 2007 došlo ke změně západní hranice okresu. Z okresu Česká Lípa byly do okresu Liberec přearazeny dvě obce – Jablonné v Podještědí (3 722 obyvatel) a Janovice v Podještědí (72 obyvatel). Tento krok má veliký dopad na porovnání jednotlivých údajů mezi rokem 2006 a 2007.

Okres Liberec se rozkládá na území o rozloze 989 km². Nachází se zde 59 obcí, z nichž je 11 měst. K 31. 12. 2009 žilo v okrese Liberec 169 795 obyvatel, 82 964 mužů a 86 831 žen. Rozmístění obyvatel v okrese je nerovnoměrné a téměř 60 % obyvatel okresu nalezneme ve městě Liberec.

Okres Liberec se dělí na 9 mikroregionů, Liberecko, Hodkovicko, Českodubsko, část Turnovska, Jablonsko, Hrádecko, Chrastavsko, Frýdlantsko a Novoměsto.

Okres Liberec má převážně průmyslový charakter. Převažují zde firmy, jejichž finálními výrobky jsou komponenty pro výrobu automobilů. Mimo jiné jsou zde však zastoupena i další odvětví národního hospodářství jako stavebnictví, obchod, školství, zdravotnictví, doprava a služby a v jižní části okresu také zemědělství.

2.5.1 Zaměstnanost

Nejvýznamnější zaměstnavatelé v regionech a počet zaměstnanců k 31. 12. 2009

- Mikroregion **Liberecko** nabízí nejvíce pracovních příležitostí. Město Liberec je krajské a okresní město, sídlí zde většina škol a institucí a převážná část průmyslu. Největší koncentrace zaměstnavatelů se nachází v Průmyslové zóně Liberec-jih a Průmyslově obchodní zóně Liberec-sever.
Mezi hlavní zaměstnavatele v průmyslu s největším počtem zaměstnanců patřili: DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o. (1399), Magna Liberec (1227), Benteler (999), Fehrer Bohemia (525), ArvinMeritor LVS (432), Preciosa (894),

GEA LVZ (339), Interma akciová společnost (324), PEKM Kabeltechnik (304), KNORR-BREMSE Systémy (242), Laird Technologies (238), DENSO AIR SYSTEMS CZECH (227).

V ryze privátních službách zaměstnával nejvíce Globus ČR (390), Komerční banka-telefonní centrum (298), Tesco Stores ČR (214), MAKRO Cash and Carry ČR (207).

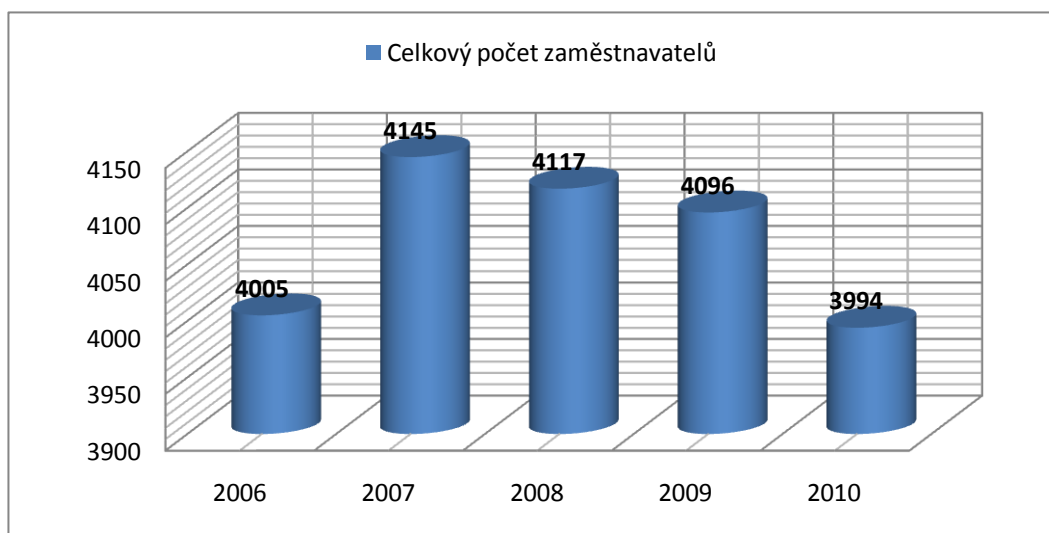
Hlavní zaměstnavatelé ve službách, státní správě a místní správě: Krajská nemocnice Liberec (2156), Technická univerzita v Liberci (1175), Česká pošta (491), Dopravní podnik města Liberce (465), Statutární město Liberec (448), Krajský úřad Libereckého kraje (381), Severočeské vodovody a kanalizace (256), Věžeňská služba ČR (249), Divadlo F.X.Šaldy (242) a ČSAD Liberec (239).

- Největším zaměstnavatelem v mikroregionu **Hodkovicko** byl MONROE Czechia s.r.o. Hodkovice (487).
- Mikroregion **Českodubsko** má průmyslový i zemědělský charakter. Hlavním zaměstnavatelem v průmyslu byl ELECTROPOLI-GALVIA s.r.o. (galvanické zinkování dílů, 68). Významné zde byly Lázně Kunratice (121) a v zemědělském sektoru Agro Bílá a.s. (59).
- Část **Turnovska** připadající k Libereckému okresu má také průmyslový a zemědělský charakter. Hlavním zaměstnavatelem v průmyslu byl KV FINAL s.r.o. (kovovýroba, prášková metarulgie, 118) a Pivovar Svijany s.r.o. (88). V zemědělství je to Agro Rubín a.s. (68).
- V mikroregionu **Jablonsko** byli dva hlavní zaměstnavatelé: Preciosa (353 zaměstnanců) a Delta HL s.r.o. (kovovýroba, 55).
- Mikroregion **Chrastavsko** měl hlavní zaměstnavatele Benteler (999) a Grupo Antolin Bohemia Chrastava (438).
- Hlavní zaměstnavatelé v mikroregionu **Hrádecko** byli Trelleborg Hrádek s.r.o. (352), KSM Casting CZ a.s. (235), Ernst Bröer, s.r.o. (slévárna, 87) a Výroba stuh ELAS s.r.o. (80).
- V mikroregionu **Frýdlantsko** byli hlavními zaměstnavateli v průmyslu Lucas Varity s.r.o. Frýdlant (307), DAMINO CZ s.r.o. (výroba stolního a ložního prádla, 137), NOVUS Česko s.r.o. Raspenava (zpracování a montáž kovových a plastových výrobků, 137), Frýdlantské strojírny – Rasl a syn a.s. Frýdlant (výroba

průmyslových sušáren, 85), Thermolast a.s. Dětřichov (díly pro autoprůmysl, 125), W. Wülfig CZ s.r.o. Raspenava (výroba ložního prádla, 132) a JUTA a.s. Višňová (šití velkoobjemových vaků, 96). Dalším důležitým zaměstnavatelem byla nemocnice Frýdlant (215).

- Mezi hlavní zaměstnavatele regionu **Novoměstsko** patřil CiS SYSTEMS s.r.o. v Novém Městě – Ludvíkově (324) a Lázně Libverda a.s. (102).

Podle údajů Okresní správy sociálního zabezpečení o počtu pojištěnců je možno postihnout situaci na trhu práce v okrese Liberec. Vývoj počtu zaměstnavatelů zachycuje obr. 2.5.1.

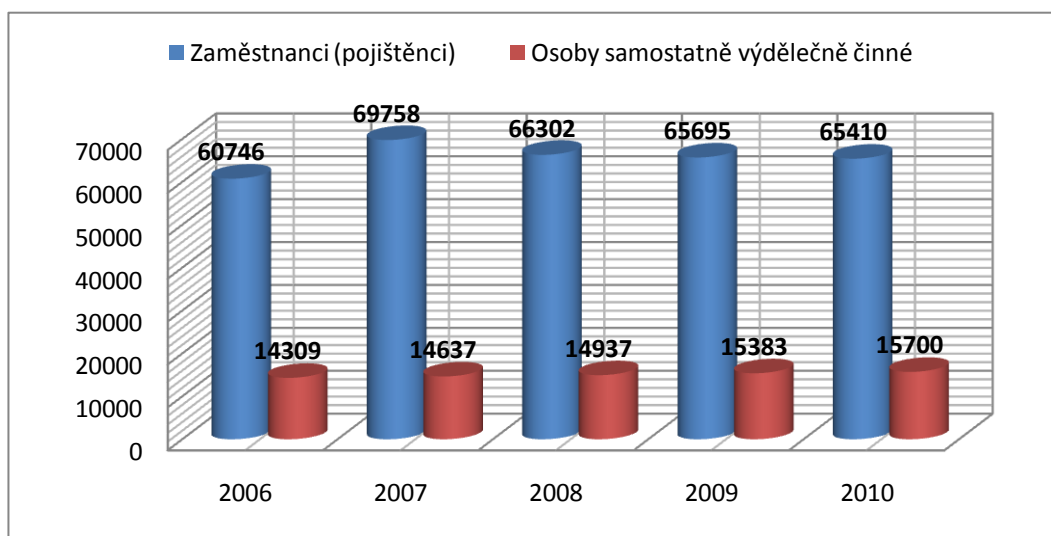
Obr. 2.5.1: Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Liberec evidovaných OSSZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

V roce 2006 byl počet zaměstnavatelů o 140 menší než předcházející rok. Skutečnost zda počet zaměstnavatelů vzrostl o takový počet, je složité dokázat. Bylo to spojeno s již dříve zmíněným rozšířením Libereckého okresu o dvě obce.

Od roku 2007 počet zaměstnavatelů pomalu klesal. V důsledku ekonomické krize bylo zaměstnavatelů stále méně. V roce 2008 to bylo o 28 zaměstnavatelů a v roce 2009 o 21 zaměstnavatelů méně. Přestože se v roce 2010 mírně začala zlepšovat ekonomická situace, počet zaměstnavatelů stále klesal, a to o 102 zaměstnavatelů, tedy o 2,5 %.

Počet zaměstnanců (pojištěnců) a OSVČ podle údajů OSSZ zobrazuje obr. 2.5.2. Jak je vidět na obr. 2.5.2, největší nárůst zaměstnanců byl v roce 2007. Zde se znovu projevuje rozšíření Libereckého okresu a také dobrá ekonomická situace. Od tohoto roku počet zaměstnanců začal klesat. V roce 2008 bylo o 3 456 pojištěnců méně než předešlý rok. Tento jev je spojen s příchodem ekonomické krize a nutností zaměstnavatelů snižovat náklady, tedy snižovat počty zaměstnanců. Snižování zaměstnanců pokračovalo do dalších dvou let, ale již ne v tak velké míře.

Obr. 2.5.2: Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Liberec evidovaných OSSZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

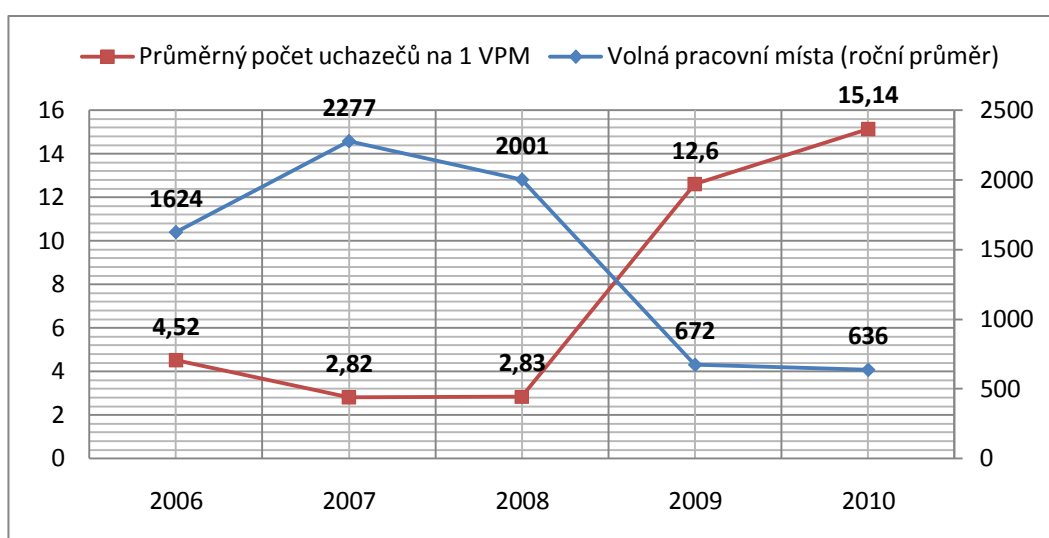
Naproti zhoršující se situaci na poli zaměstnanců, počet OSVČ má od roku 2006 rostoucí tendenci. V průměru se počet OSVČ zvyšuje o 2 %. Jako možný důsledek se jeví špatná situace na trhu práce a snaha zabezpečit si práci jinou cestou, tedy zahájením samostatné výdělečné činnosti.

2.5.2 Volná pracovní místa

Největší nárůst volných pracovních míst byl mezi rokem 2006 a 2007, jak je vidět na obr. 2.5.3. Nárůst byl téměř o 40%, o 653 míst. V tomto období se zvýšila nabídka míst pro kvalifikované stavební a montážní dělníky, obsluha strojů na výrobu chemických výrobků. Velký počet volných pracovních míst byl nahlášen obchodními řetězci (zvláště pak k. s. Globus ČR), které se připravovaly na otevření Nákupního centra G

v obchodně-průmyslové zóně Sever. V roce 2008 byl největší zájem o kvalifikované stavební dělníky a montážní dělníky. V souvislosti s otevřením nákupního centra Nisa se zvedla poptávka po pracovnících v obchodu. Na podzim roku 2008 začal počet volných pracovních míst pomalu klesat. V průměru oproti předcházejícímu roku klesla nabídka volných pracovních míst o 12%. V těchto třech letech je dlouhodobě zájem zaměstnavatelů o dělníky na výrobní linky, kvalifikované strojírenské a stavební dělníky a o techniky se vzděláním středoškolským i vysokoškolským. Naproti tomu je trvalý nedostatek míst pro administrativní pracovníky s vyšší i nižší kvalifikací.

V roce 2009 pokračuje dramatické snižování nabídky počtu volných pracovních míst. Přetrvávající ekonomická krize a snižující se poptávka u zaměstnavatelů vedla k snižování nabídky míst, a oproti roku 2008 byl průměrný počet nabízených míst o 66 % nižší. Celkem o 1 329 míst. V roce 2010 sice pokles pokračuje, ale jen o 5,4 %.

Obr. 2.5.3: Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Liberec

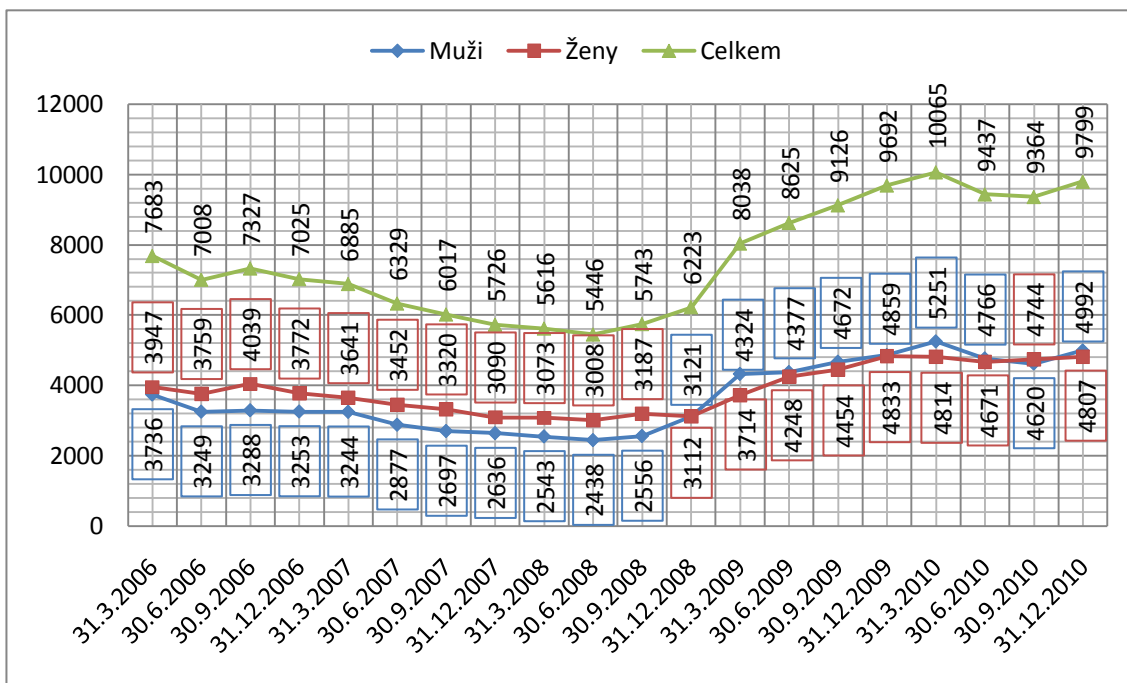
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

Na obr. 2.5.3 je také možné porovnat, jak se vyvíjel průměrný počet uchazečů na 1 VPM. Nejmenší průměrný počet byl v letech 2007 a 2008. V roce 2009 vzrostl průměrný počet uchazečů na 1 VPM o 345 %. Z 2,83 osob na 1 VPM na 12,6 osob. Následující rok 2010 zaznamenává další zvýšení o 20%. Tento enormní nárůst není způsoben pouhým snížením

nabídky volných míst, ale je to spojeno s rapidním nárůstem uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci.

2.5.3 Nezaměstnanost

Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci měl v roce 2006 kolísavou tendenci. Zachycuje to obr. 2.5.4. Od začátku roku 2007 byl vývoj nezaměstnanosti příznivý a počet osob evidovaných na ÚP v Liberci se snižoval. Tento stav trval až do poloviny roku 2008. V průběhu období od 31. 3. 2007 do 30. 6. 2008 se počet uchazečů snížil o 1 439 osob. V průměru se čtvrtletně snižoval počet o 5 %.

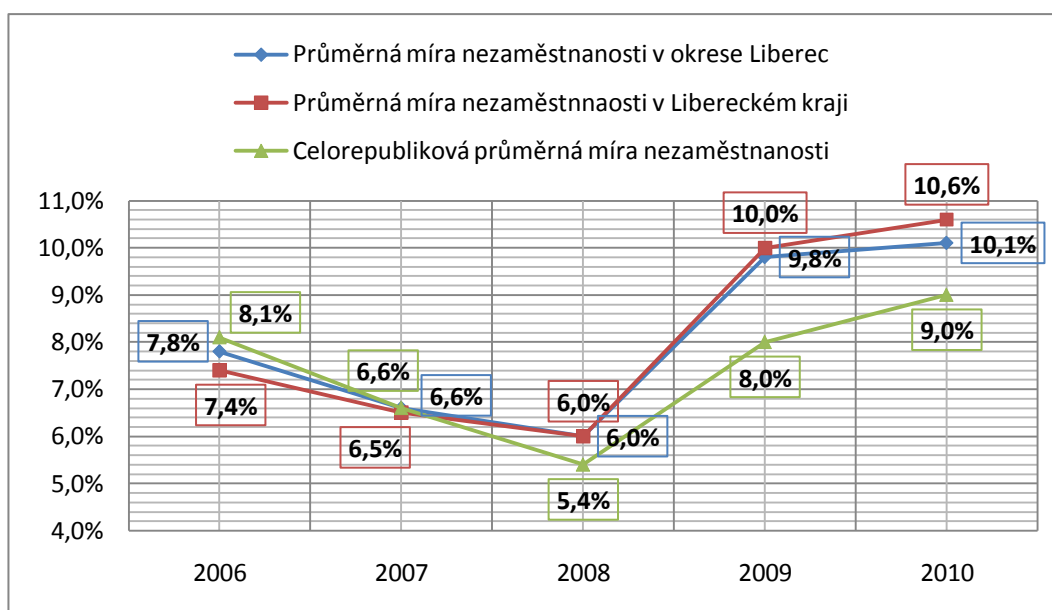
Obr. 2.5.4: Počet uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

Od druhé poloviny roku 2008 začal počet evidovaných uchazečů stoupat. Největší skok byl od 31. 12. 2008 do 31. 3. 2009. Nárůst uchazečů byl o 29 %, tedy o 1 815 osob více. Situace se zhoršovala až do 31. 3. 2010, kdy počet nezaměstnaných evidovaných na ÚP v Liberci přesáhl rekordní hranici 10 000 osob. V druhé a třetí čtvrtině roku se dařilo snížit počet nezaměstnaných, koncem roku však došlo k opětovnému nárůstu.

Od začátku roku 2006 až do konce roku 2008 se udržovala tendence vyššího počtu nezaměstnaných žen nad počtem nezaměstnaných mužů. Tento rozdíl se pohyboval mezi 500 až 600 nezaměstnaných žen. Změna nastala k 31. 12. 2008, poprvé od dubna 1991 a potřetí v historii tak ÚP v Liberci evidoval více nezaměstnaných mužů než žen. Tento stav trval až do konce roku 2010.

Porovnání nezaměstnanosti okresu Liberec s Libereckým krajem a celou Českou republikou zachycuje obr. 2.5.5. Začátkem sledovaného období, v letech 2006 a 2007, se průměrná míra nezaměstnanosti Libereckého okresu držela mírně nad krajským průměrem. V roce 2008 měly tyto dvě míry totožnou hodnotu 6 %. V následujících dvou letech se dostala průměrná míra nezaměstnanosti okresu nad krajský. Meziroční nárůst průměrné míry nezaměstnanosti okresu Liberec v letech 2008 a 2009 byl 3,8 %. V následujícím roce vzrostla ještě o 0,3 %.

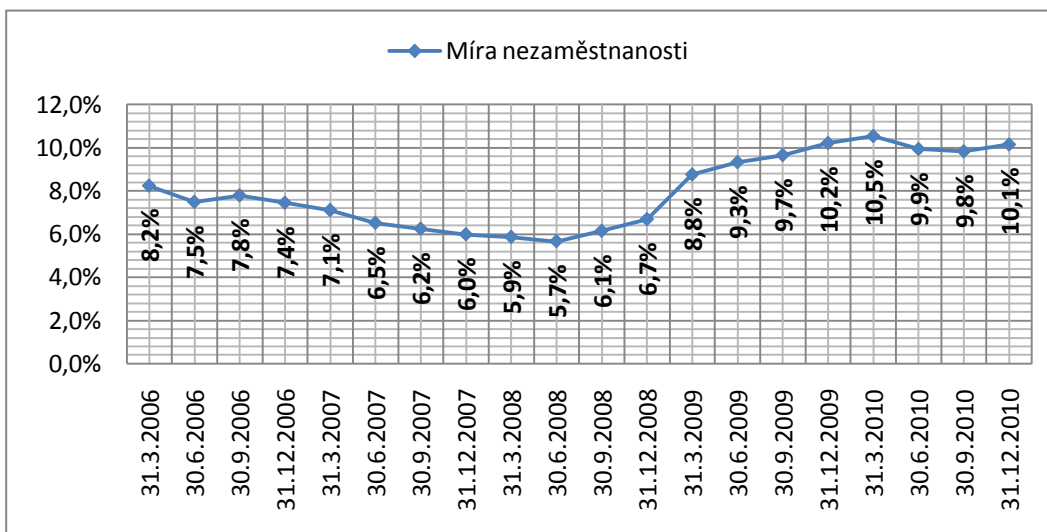
Obr. 2.5.5: Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

Při srovnání průměrné míry nezaměstnanosti v okrese Liberec s celorepublikovým průměrem se ukazuje, že na tom byl Liberecký okres lépe pouze v roce 2006 a jen o 0,3 %. Od roku 2007, kdy byly obě míry totožné, se dostal celorepublikový průměr pod průměr okresu. Přestože celorepublikový průměr míry nezaměstnanosti rostl stejně jako průměr

okresu, nárůst byl u obou odlišný. Největší rozdíl nastal v roce 2009, kdy se průměrná míra nezaměstnanosti okresu lišila od celorepublikového průměru o 1,8 %.

Bližší pohled na vývoj míry nezaměstnanosti v Libereckém okrese ukazuje obr. 2.5.6. Stejně jako u počtu evidovaných osob, míra nezaměstnanosti v roce 2006 měla kolísavou tendenci. Od konce roku 2006 začala míra nezaměstnanosti v Libereckém okrese klesat. Tento příznivý trend trval do poloviny roku 2008, kdy dosáhla míra nejnižších hodnot za celé sledované období, a to 5,7 %. V druhé polovině roku 2008 míra nezaměstnanosti začala stoupat a rekordní výše dosáhla k 31. 3. 2010. Hodnota míry nezaměstnanosti činila 10,5 % a od 30. 6. 2008 to byl nárůst o 4,8 %. V dalších třech čtvrtletích roku 2010 se míra nezaměstnanosti pohybovala kolem 10 %

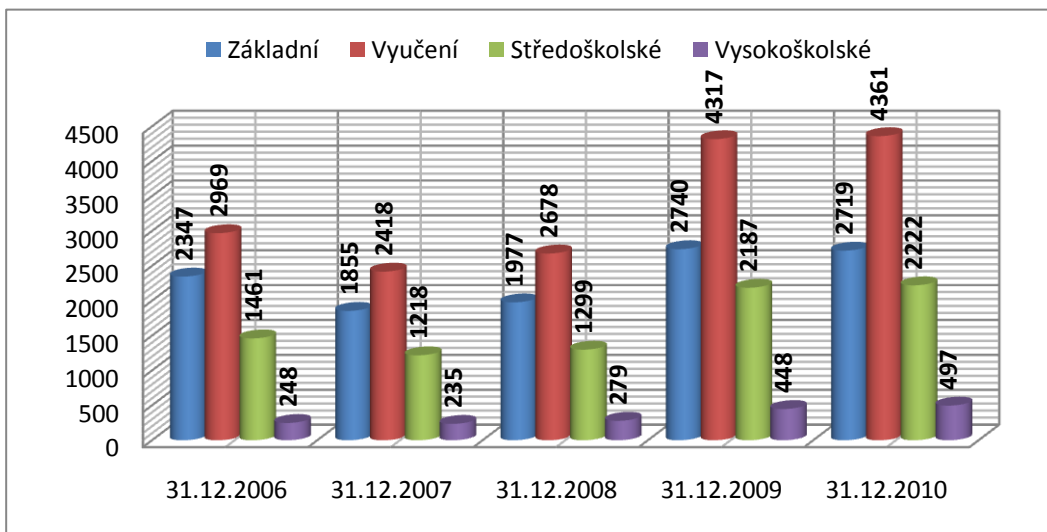
Obr. 2.5.6: Míra nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

2.5.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP v Liberci

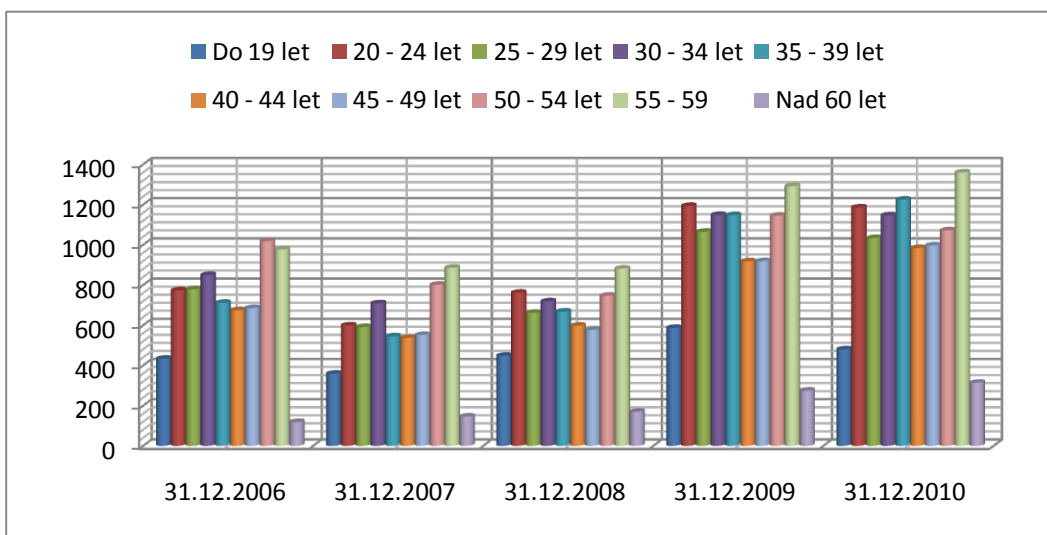
Struktura uchazečů podle vzdělání byla po celé sledované období stejná, zachycuje obr. 2.5.7. Nejvíce bylo uchazečů s výučním listem a uchazečů bez vzdělání. V okrese Liberec se nachází krajské město a největší koncentrace podniků, organizací a úřadů. Ekonomická krize tedy zasáhla všechny vzdělanostní skupiny, jelikož zaměstnavatelé

snížovali počty zaměstnanců ve všech odvětvích hospodářství. Největší nárůst byl u osob s výučním listem a maturitní zkouškou.

Obr. 2.5.7: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle vzdělání

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

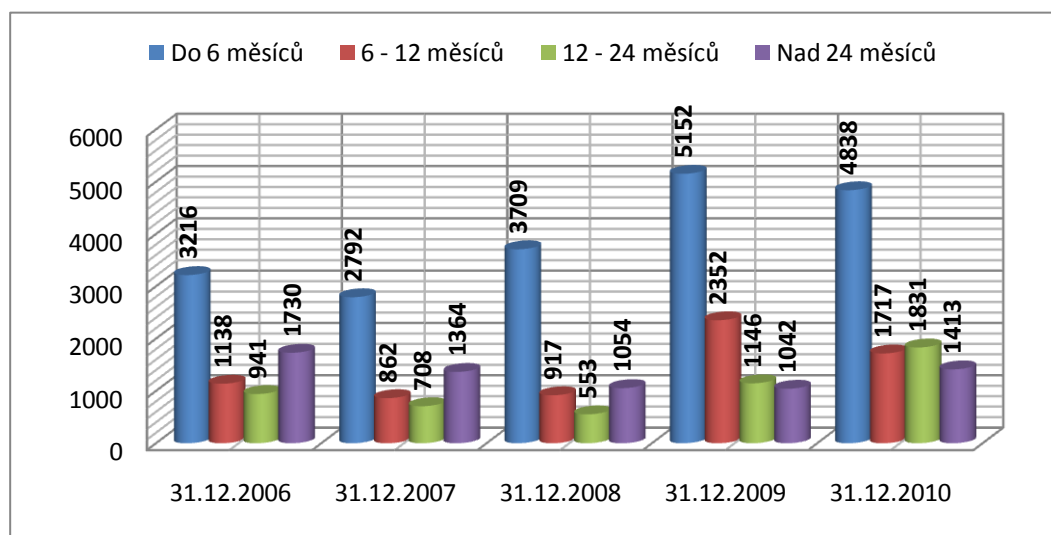
Obr. 2.5.8: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle věku

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

Největší počet uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci je ve věku nad 50 let, zachycuje obr. 2.5.8. Tyto osoby nacházejí nové zaměstnání velmi obtížně, jelikož se v tomto věku začínají objevovat zdravotní problémy a zaměstnavatelé o tyto osoby mají menší zájem.

S příchodem ekonomické krize se struktura uchazečů podle věku mírně změnila. Narostl počet uchazečů ve věku 20 až 24 let. Většina osob v tomto věku ukončila školu a začala hledat nové zaměstnání. Díky ekonomické krizi měli zaměstnavatelé možnost si mezi uchazeči vybírat, a tak raději dávali přednost uchazečům o zaměstnání s praxí.

Struktura uchazečů dle délky evidence byla do začátku ekonomické krize podobná, zachycuje obr. 2.5.9. Nejvíce uchazečů bylo na ÚP evidováno do 6 měsíců. S příchodem ekonomické krize začal narůstat počet uchazečů evidovaných déle než jeden rok. V roce 2010 se snižoval počet uchazečů, kteří byli v evidenci do 6 měsíců. Bohužel se zvyšoval počet uchazečů evidovaných déle než jeden či dva roky. Většina těchto uchazečů patřila do rizikové skupiny osob nad 50 let a osob bez vzdělání, pro které je složité nalézt uplatnění na trhu práce. V těchto případech zasahoval při umisťování uchazečů ÚP a to v rámci nástrojů APZ – VPP.

Obr. 2.5.9: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP v Liberci podle délky evidence

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. Vlastní úprava.

2.5.5 Shrnutí

Liberecký okres je druhý největší z Libereckého kraje a má největší počet obyvatel. Přestože byla míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji nižší než v okresech Jablonec nad Nisou a Česká Lípa, byl počet uchazečů evidovaných na ÚP, díky vysokému počtu obyvatel, největší z celého Libereckého kraje. V důsledku ekonomické krize přesáhl v roce 2010 počet uchazečů hranici 10 000 osob.

Ekonomická krize ovlivnila Liberecký okres, ale ne v takové míře jako ostatní okresy. Důvodem je to, že se v Libereckém kraji se nachází krajské město. Koncentruje se zde velké množství podniků, úřadů, škol a dalších institucí, které nabízejí zaměstnání ve všech odvětvích hospodářství. Propouštění probíhalo ve všech odvětvích hospodářství, nejvíce v automobilovém průmyslu, ale nemělo to strukturální dopad na nezaměstnanost a je možné předpokládat, že po zlepšení ekonomické situace, nastane zlepšení situace také na trhu práce a počet uchazečů se sníží.

Oproti ostatním okresům, v Libereckém okrese se snížila míra nezaměstnanosti jen o velmi malé procento a zvýšil se počet uchazečů evidovaných na ÚP déle než jeden rok. Velká část uchazečů byla ve věku nad 50 let.⁴¹

⁴¹ Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>.

2.6 Okres Semily

Okres Semily se nalézá na jihovýchodní části libereckého kraje. Na severu sdílí společnou hranici s Polskem, na východě s okresem Trutnov, na jihu s okresy Jičín a Mladá Boleslav a na severozápadní straně sousedí s okresy Jablonec nad Nisou a Liberec. Okres Semily má rozlohu 699 km² a k 31. 12. 2009 žilo na území okresu celkem 74 698 obyvatel, 37 988 žen a 36 710 mužů. Přes 58 % z celkového obyvatelstva žije ve městech Turnov, Semily, Lomnice nad Popelkou a Jilemnice.

Okres Semily nabízí celoroční rekreační vyžití. Uplatnění mnoha podnikatelských aktivit v oblasti cestovního ruchu, převážně ve významných střediscích, kterými jsou Harrachov, Rokytnice na Jizerou, Benecko a Vysoké nad Jizerou.

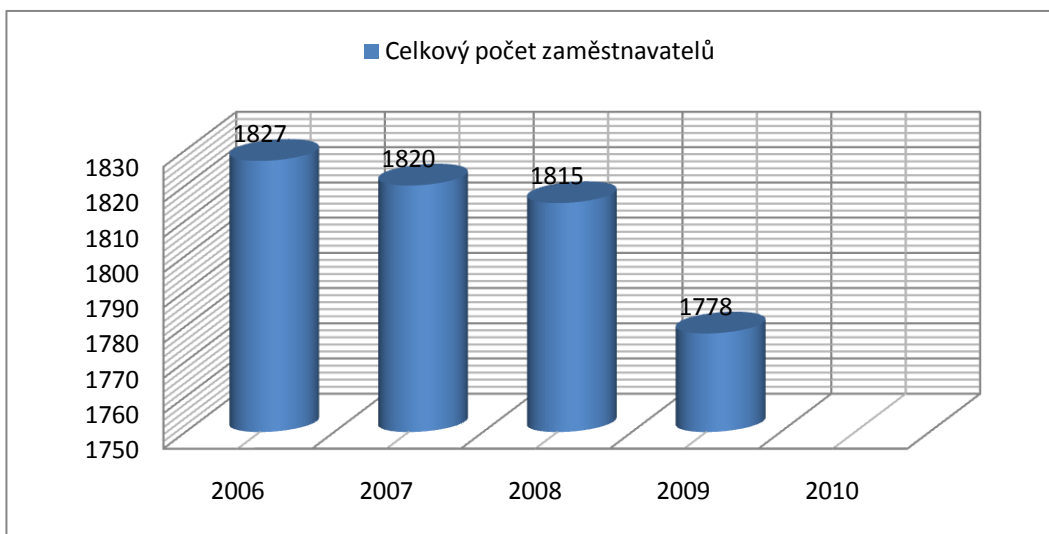
V okrese Semily převažuje průmyslová výroba. Možnost získání nového pracovního místa je především ve službách, strojírenském průmyslu a ve stavebnictví. V okrese je zastoupeno i zemědělství. V horských oblastech se zaměřuje na živočišnou výrobu a v oblasti Českého ráje je převaha rostlinné výroby a ovocnářství.

Převážná většina velkých firem má sídlo ve městě Turnov, jsou to ONTEX CZ s.r.o., GRUPO ANTOLIN TURNOV s.r.o., Granát, družstvo umělecké výroby, Turnov, Sklostroj Turnov CZ, s.r.o., KAMAX s.r.o. Přesto největší firmy okresu nalezneme ve městě Jilemnici (Cutisin, s.r.o.) a Lomnici nad Popelkou (Mehler Technologies s.r.o.).

2.6.1 Zaměstnanost

Úřad práce Semily zjišťoval stav zaměstnanosti na jeho území pomocí monitoringu trhu práce nebo na základě údajů o pojištěncích evidovaných OSSZ. Údaje o pojištěncích evidovaných OSSZ za sledované období nalezneme na obr. 2.6.1 a 2.6.2. Bohužel zde není uveden rok 2010, tyto informace doposud nebyly zveřejněny.

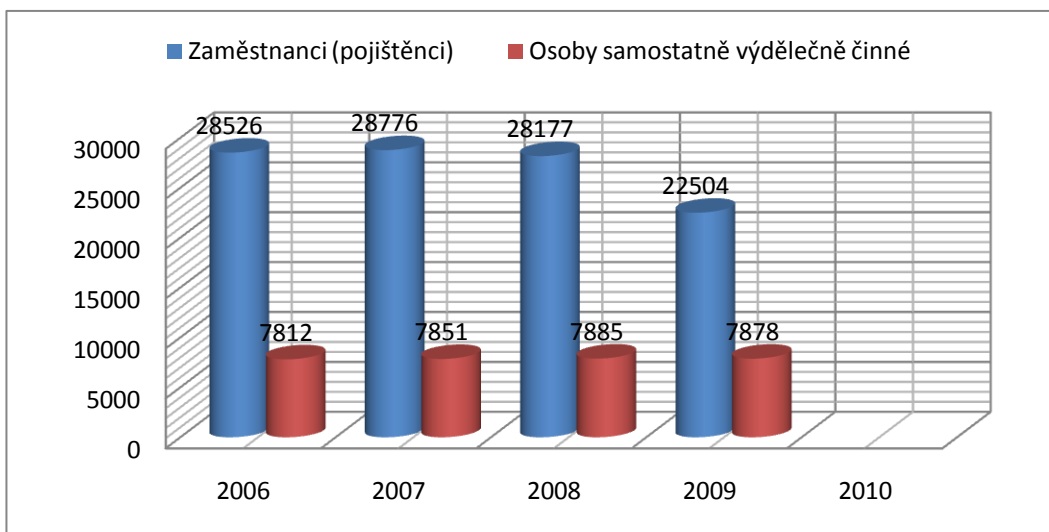
Vývoj počtu zaměstnavatelů zachycuje obr. 2.6.1. V letech 2006 až 2008 byl počet zaměstnavatelů téměř stejný. Rozdíl v počtu zaměstnavatelů byl pouze o 7 a 5. Prudký pokles, způsobený ekonomickou krizí, nastal v roce 2009, kdy se počet zaměstnavatelů snížil o 37.

Obr. 2.6.1: Celkový počet zaměstnavatelů v okrese Semily evidovaných OSSZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Podobný propad je vidět i na obr. 2.6.2 zachycující vývoj počtu zaměstnanců a OSVČ. V letech 2006 až 2008 se počet zaměstnanců pohyboval přes 28 000. Největší nárůst byl v roce 2007 v počtu 28 776 zaměstnanců. Pokles nastal v roce 2009. Počet zaměstnanců se snížil o 20 %, o 5 673 osob.

Obr. 2.6.2: Počet zaměstnanců a OSVČ v okrese Semily evidovaných OSSZ

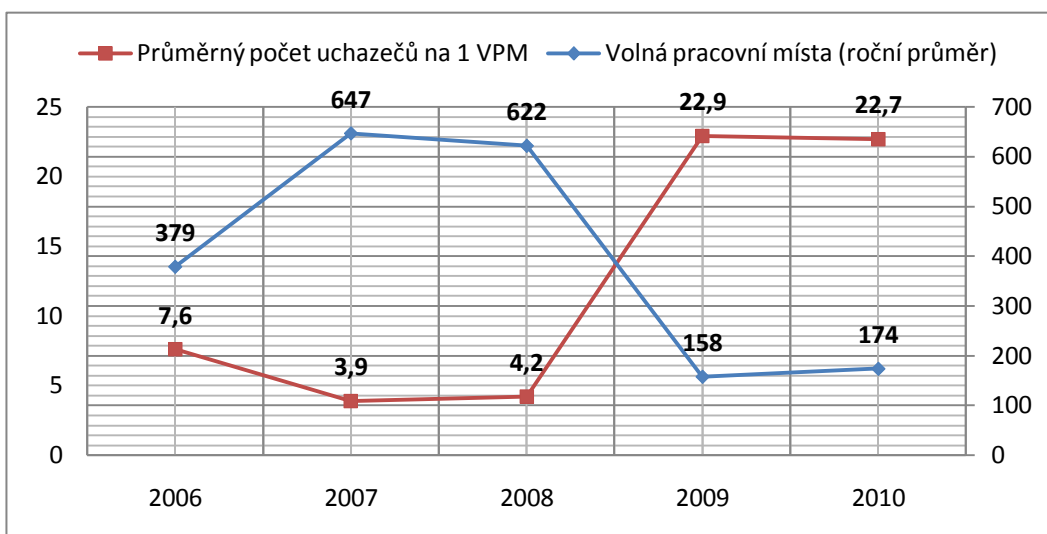
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Situace u OSVČ je od roku 2006 do roku 2009 téměř stejná. Počet se držel nad 7 800 a nejvyššího počtu dosáhl v roce 2008, a to 7 885 osob samostatně výdělečně činných.

2.6.2 Volná pracovní místa

V roce 2007 nabídka VPM rostla, zachycuje to obr. 2.6.3, oproti roku 2006 byl nárůst téměř o 71 %, o 268 míst. Nabídka pracovních míst se týkala především stavebních dělníků, kvalifikovaných zpracovatelů (např. švadlen a truhlářů) a pomocných a nekvalifikovaných pracovníků v průmyslu a stavebnictví.

Rok 2008 přinesl mírné snížení nabídky volných pracovních míst. V tomto období byla největší profesní poptávka po strojírenských kvalifikovaných profesích jako svářeč, zámečnick, brusič, kovoobráběč, řidič nákladních automobilů, kuchař, číšník, švadlena – šička, pracovník v zemědělství a prodavač. Trvalý zájem je také o stavební profese, na druhé straně přetrvává nedostatek volných míst pro pracovníky hledající uplatnění v oblasti administrativy.

Obr. 2.6.3: Průměrný počet uchazečů na 1 VPM a volná pracovní místa v okrese Semily
Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Rok 2009 přinesl rekordní pokles nabídky volných pracovních míst. Snížení bylo téměř 75%. Tento úbytek nabízených volných míst je spojen s ekonomickou krizí a snížením

poptávky u zaměstnavatelů. Přes výrazný pokles počtu volných pracovních míst byl přesto zájem o zedníky, truhláře, tesaře, mechaniky, opraváře a o zdravotnické profese.

Z pohledu počtu uchazečů na 1 VPM byl nejpříznivější rok 2007 a 2008. Bylo to díky kombinaci nižšího počtu evidovaných uchazečů a vyšší nabídky volných pracovních míst. Tento stav se velmi zhoršil v roce 2009. Pokles nabídky volných míst a nárůst uchazečů zapříčinil, že na 1 VPM připadalo průměrně 22,9 osob. Oproti předcházejícímu roku 2008 byl nárůst téměř o 445 %. Následný rok 2010 přinesl snížení, ale jen o necelé 1 %, což je téměř zanedbatelné.

2.6.3 Nezaměstnanost

Počet uchazečů evidovaných na ÚP Semily je zachycen na obr. 2.6.4. Vývoj počtu uchazečů se v průběhu sledovaného období stále měnil. V letech 2006 až 2008 je na obr. 2.6.4 vidět jakási opakující se tendence. Do poloviny roku počet uchazečů klesá, v dalším čtvrtletí vzroste a následně zase klesá až do dalšího pololetí a pak znovu vzroste. Nejnižší počet uchazečů evidovaných na ÚP Semily byl k 30. 6. 2008, 2 154 osob. Do této doby převládá nezaměstnanost žen nad muži.

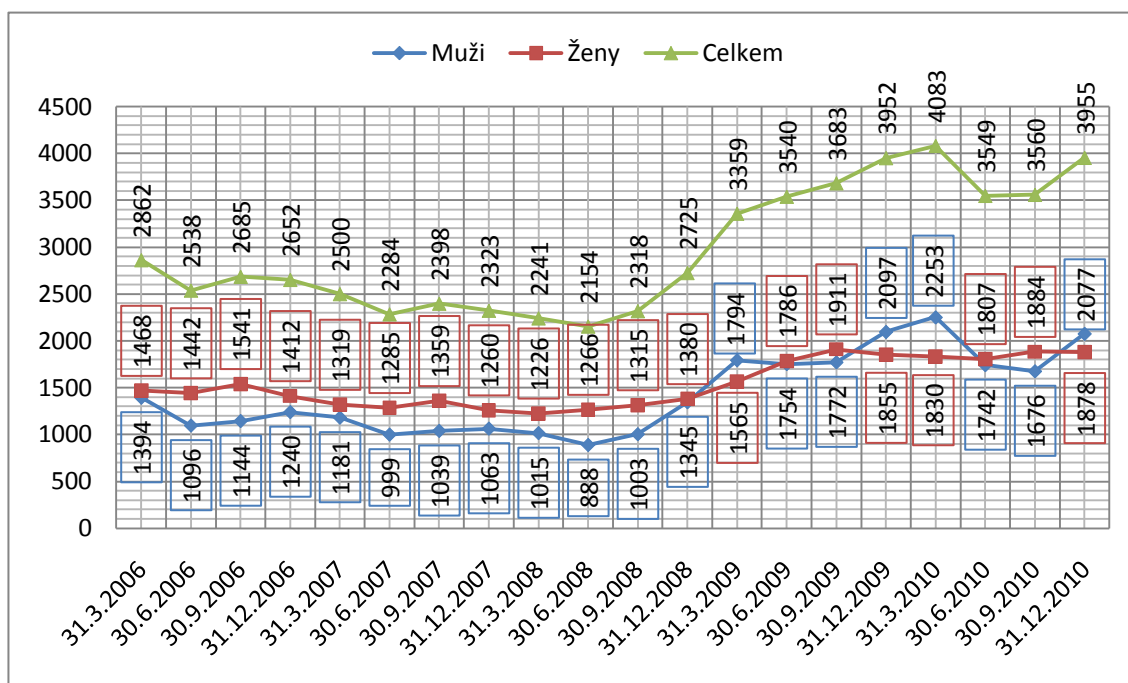
V druhé polovině roku 2008 počet uchazečů začal stoupat. Růst byl do značné míry ovlivněn problémy zaměstnavatelů textilního průmyslu. Pracovní poměr se svými zaměstnanci ukončila spol. s r. o. Tessitura Monti Cekia a spol. s r.o. Hybler Semily.

V roce 2009 se počet uchazečů stále zvyšuje a v roce 2010 dosáhl rekordní výše. K 31. 3. 2010 bylo evidováno na ÚP Semily celkem 4 083 osob. V následujícím čtvrtletí roku 2010 došlo k poklesu uchazečů, přibližně o 500 osob. Tento stav se udržel do dalšího čtvrtletí

a ke konci roku počet uchazečů opět stoupl. Je možné v tom zaznamenat podobnou již zmiňovanou tendenci před ekonomickou krizí.

Od roku 2009 se také změnila skladba uchazečů. Počet nezaměstnaných žen a mužů se měnil po čtvrtletích. Největší rozdíly byly k 30. 9. 2006, kdy bylo o 397 nezaměstnaných

žen více než mužů a k 31. 3. 2010, kdy bylo prozměnu o 423 nezaměstnaných mužů více než žen.

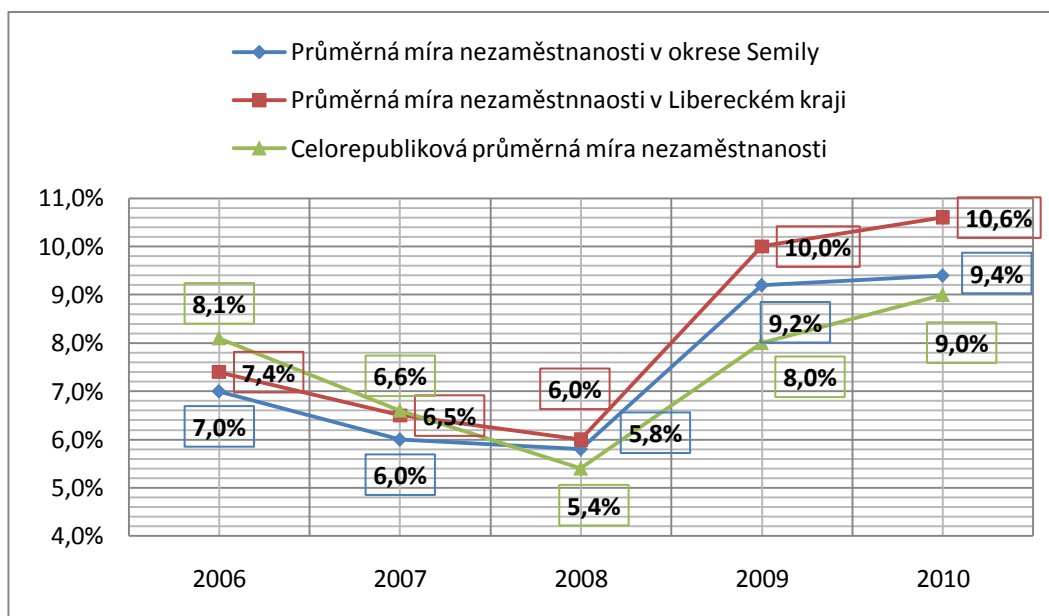
Obr. 2.6.4: Počet uchazečů evidovaných na ÚP Semily

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Při porovnání míry nezaměstnanosti v okrese Semily s celou Českou republikou a Libereckým krajem pomáhá obr. 2.6.5. V letech 2006 a 2007 byla průměrná míra nezaměstnanosti v okrese Semily pod celorepublikovým průměrem. V roce 2008 obě průměrné míry nezaměstnanosti klesly na nejmenší hodnoty, ale celorepublikový průměr je nižší než průměr okresu Semily.

Následující rok 2009 zaznamenaly obě míry nárůst. Celorepubliková průměrná míra nezaměstnanosti vzrostla o 2,6 % a průměrná míra nezaměstnanosti okresu Semily vzrostla o 3,4 %. V tomto roce byl největší rozdíl mezi celorepublikovým průměrem a průměrem okresu. Průměr okresu byl o 1,2 % vyšší než celorepublikový. Tento rozdíl se zmenšil v roce 2010 na pouhých 0,4 %, kdy průměrná míra nezaměstnanosti okresu Semily vzrostla pouze o 0,4 %, celorepublikový průměr vzrostl o 1 %.

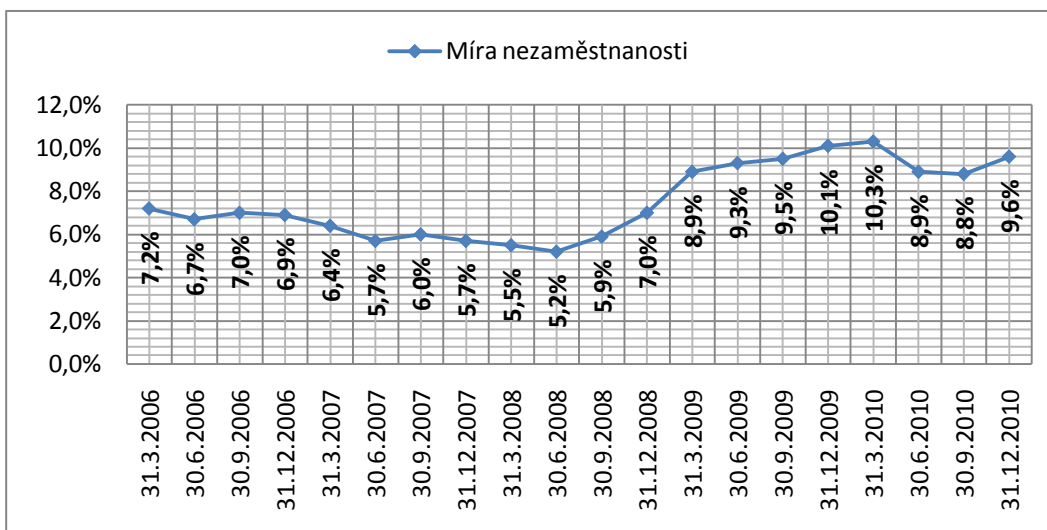
V porovnání průměrné míry nezaměstnanosti mezi okresem Semily a Libereckým krajem, na tom byl lépe okres. Po celé sledované období má nižší průměrnou míru. Nejblíže si byly v roce 2008, rozdíl pouze o 0,2 %. Nejvzdáleněji v roce 2010, rozdíl 1,2 %.

Obr. 2.6.5: Porovnání průměrné míry nezaměstnanosti

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Průběh vývoje míry nezaměstnanosti okresu Semily v celém sledovaném období zachycuje obr. 2.6.6. Míra nezaměstnanosti měla od roku 2006 do roku 2008 klesající tendenci. V tomto období jsou na obr. 2.6.6 vidět vyšší poklesy k 30. 6. a následný nárůst k 30. 9. Prudký nárůst byl mezi rokem 2008 a 2009. Zde se projevil první důsledek ekonomické krize. Nárůst pokračoval do roku 2009 a 2010. K 31. 3. 2010 dosahovala míra nezaměstnanosti okresu Semily nejvyšší hodnoty 10,3 %.

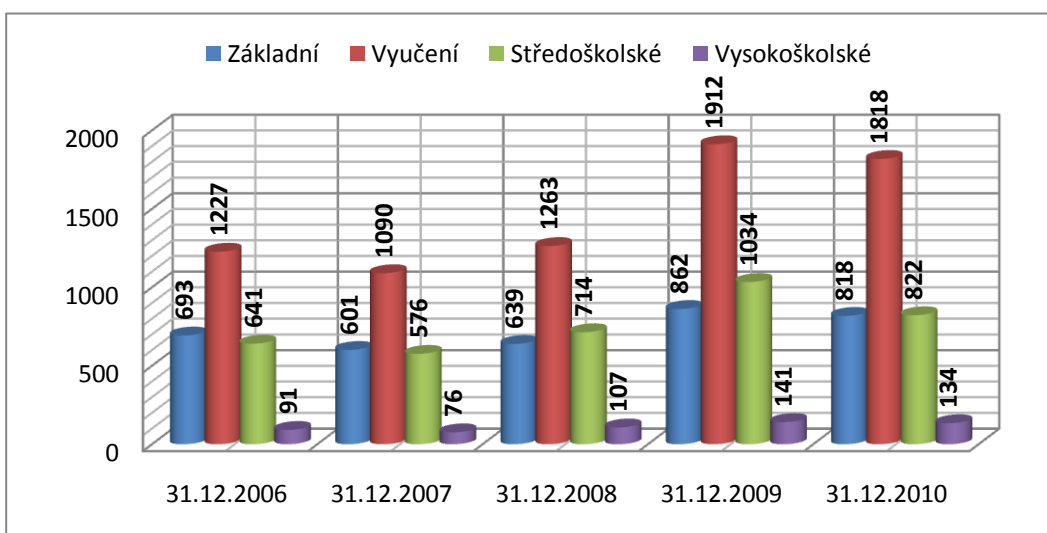
Obr. 2.6.6: Míra nezaměstnanosti v okrese Semily

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

2.6.4 Struktura uchazečů dle vzdělání, věku a délky evidence na ÚP

Semily

Nevětší počet uchazečů mělo dokončené vzdělání výučním listem, což zachycuje obr. 2.6.7. Do poloviny roku 2008, kdy se začaly projevovat následky ekonomické krize, byla druhá nejvíce zastoupená skupina osob se základním vzděláním.

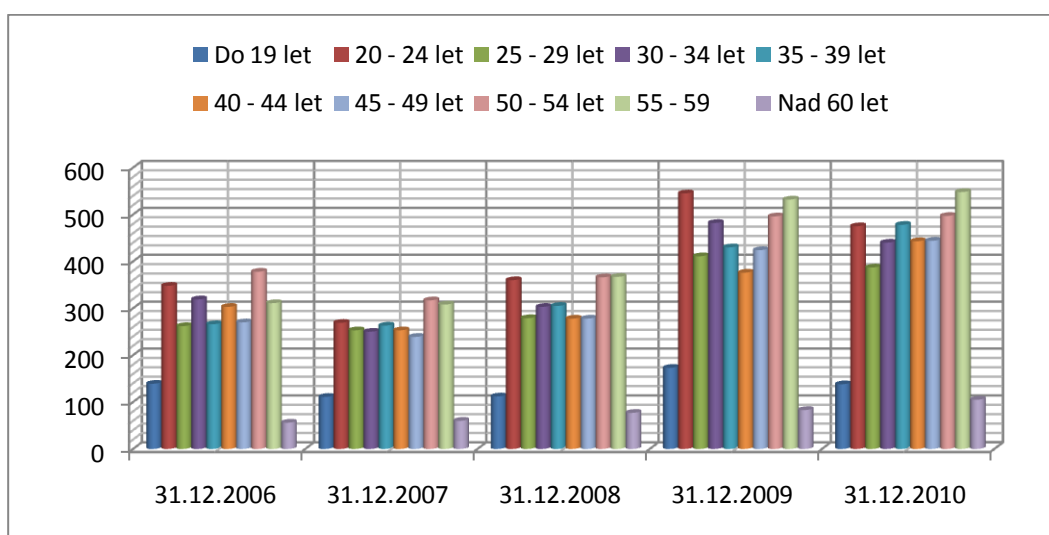

Obr. 2.6.7: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle vzdělání

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

S příchodem ekonomické krize se zvýšil počet středoškolsky vzdělaných osob a dostal se před skupinu osob bez vzdělání. Tato situace je rozdílná od ostatních okresů Libereckého kraje.

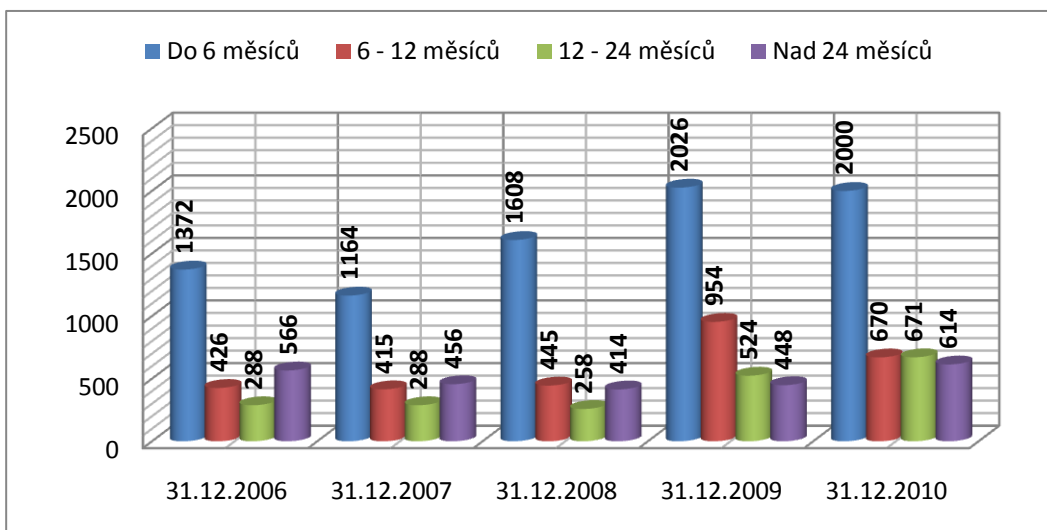
Uchazeči rozdělení podle věku jsou uvedeni na obr. 2.6.8. Nejvyšší počet uchazečů je ve věku nad 50 let, tyto osoby patří do rizikové skupiny uchazečů. S příchodem ekonomické krize byl největší nárůst u osob ve věku 20 až 24 let. V tomto věku je většina mladých lidí, kteří ukončili školu a vstupují na trh práce bez praxe. Při pohledu na vzdělanostní strukturu uchazečů se dá předpokládat, že mnoho mladých lidí, kteří se přihlásili na ÚP v Semilech, mělo ukončené vzdělání maturitní zkouškou. Nabídka volných pracovních míst byla zaměřena na dělnické profese, tudíž nebylo jednoduché umístit je na trhu práce. Po druhé polovině roku 2008 se začal zvyšovat počet osob ve věku nad 30 let.

Obr. 2.6.8: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle věku

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

Struktura uchazečů podle délky evidence je vidět na obr. 2.6.9. Struktura uchazečů podle délky evidence na ÚP byla do roku 2008 stejná. Změna nastala s příchodem ekonomické krize, kdy začal stoupat počet uchazečů evidovaných v rozmezí 6 až 12 měsíců. V průběhu let 2009 a 2010 se doba registrace uchazečů na ÚP začala prodlužovat a v roce 2010 byl vysoký počet uchazečů evidovaných na ÚP déle než jeden rok.

Obr. 2.6.9: Struktura uchazečů evidovaných na ÚP Semily podle délky evidence

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>. Vlastní úprava.

2.6.5 Shrnutí

Okres Semily byl ekonomickou krizí zasažen nejméně ze všech okresů Libereckého kraje. Největší dopad měla ekonomická krize na textilní průmysl. Při pohledu na počet uchazečů a míru nezaměstnanosti okresu Semily je možné vypořádat opakující se tendence. Do poloviny roku počet uchazečů klesá, v dalším čtvrtletí vzroste a následně ve čtvrtém čtvrtletí zase klesne. Tento trend byl nabourán příchodem ekonomické krize po polovině roku 2008, kdy začal počet uchazečů stoupat, avšak v roce 2010 se tento trend znovu objevil.

V okrese Semily byl stejně jako v ostatních okresech Libereckého kraje největší počet uchazečů s výučním listem. Odlišení nastalo s příchodem ekonomické krize, kdy se zvýšil počet uchazečů s maturitou a přesáhl počet osob bez vzdělání. Ekonomická krize přinesla také zvyšující se počet uchazečů ve věku 20 až 24 let a stejně jako v ostatních okresech, převaha uchazečů byla ve věku nad 50 let. Ekonomická krize změnila také rozložení nezaměstnanosti mezi muži a ženami. Do roku 2008 bylo více nezaměstnaných žen, s příchodem ekonomické krize se tento rozdíl změnil.⁴²

⁴² Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>.

3 Úřad práce a jeho možnosti sloužící ke snížení nezaměstnanosti, využití prostředků aktivní politiky zaměstnanosti v jednotlivých okresech Libereckého kraje v letech 2006 až 2010

Úřad práce je správním úřadem, jehož náplní je zpracování koncepcí vývoje zaměstnanosti ve svém správním obvodu, soustavné sledování a vyhodnocování situace na trhu práce. Přijímá opatření na ovlivnění poptávky a nabídky práce, dále zabezpečuje a podporuje projekty a opatření související s rozvojem lidských zdrojů v oblasti trhu práce. Hlavní náplní úřadu práce je zprostředkování zaměstnání uchazečům a zájemcům o zaměstnání, poskytování poradenských, informačních a dalších služeb v oblasti zaměstnanosti fyzickým osobám a zaměstnavatelům. Úřad práce zabezpečuje uplatňování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, poskytuje příspěvky z prostředků aktivní politiky zaměstnanosti a vyplácí podporu v nezaměstnanosti.⁴³

Úřad práce používá ke snižování nezaměstnanosti nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. „Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. Aktivní politiku zaměstnanosti zabezpečuje ministerstvo a Úřad práce; podle situace na trhu práce spolupracují při její realizaci s dalšími subjekty.“⁴⁴ Nejvíce užívané nástroje APZ jsou veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, rekvalifikace, chráněné dílny a chráněná pracovní místa.

Aktivní politika zaměstnanosti je financována ze státního rozpočtu a z Evropského sociálního fondu. Čerpání dotací z ESF probíhá v rámci operačních programů. V letech 2004 až 2006 běžel operační program Rozvoj lidských zdrojů a v letech 2007 až 2013 běží operační program Lidské zdroje a zaměstnanost.

⁴³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 15.

⁴⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 71.

Výše finančních prostředků sloužících k využívání nástrojů APZ se odvíjí od „koeficientu potřeby“, počtu uchazečů a situace na trhu práce daného okresu. Výše finančních prostředků vydaných na nástroje APZ jednotlivých ÚP Libereckého kraje, jsou uvedeny v tab. 3.1. Nejvíce prostředků do roku 2008 bylo vydáno ÚP v Liberci. Záviselo to na počtu uchazečů evidovaných na ÚP, a jelikož okres Liberec je rozsáhlý a má vysoký počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy i vysoký počet nezaměstnaných evidovaných na ÚP, je jasné, že dostává více finančních prostředků. Jako reakce na ekonomickou krizi, ÚP v České Lípě a v Jablonci nad Nisou obdržely a následně použily dvojnásobné finanční prostředky na APZ oproti roku 2008 a převýšily Liberec, přesto to ke zlepšení situace v okresech nestačilo.

Tab. 3.1: Celkové výdaje na APZ jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006	2007	2008	2009	2010
	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč
Česká Lípa	22 761	23 041	22 789	55 462	70 211
Jablonec nad Nisou	23 432	16 705	16 093	32 418	62 630
Liberec	42 474	37 128	49 540	45 726	62 674
Semily	15 233	13 924	13 560	28 470	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

3.1 Veřejně prospěšné práce

„Veřejně prospěšnými pracemi se rozumí časově omezené pracovní příležitosti spočívající zejména v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných obdobných činnostech ve prospěch obcí nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které vytváří zaměstnavatel nejdéle na 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, a to i opakovaně, k pracovnímu umístění uchazečů o zaměstnání. Pracovní příležitosti jsou vytvářeny na základě dohody s Úřadem práce, který na ně může zaměstnavateli poskytnout příspěvek.“⁴⁵

⁴⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 80.

Úřady práce Libereckého kraje se snažily o velmi úzkou spolupráci s obcemi a městy při vytváření pracovních míst v rámci VPP. Takovéto zapojení obcí a měst do realizace APZ bylo někdy jediným prostředkem ke snížení nezaměstnanosti u uchazečů, kteří jsou těžko umístitelní na trhu práce. V určitých lokalitách, kde je nedostatek pracovních příležitostí, byly VPP jedinou možností uplatnění na trhu práce.

Úřady práce Libereckého kraje uzavíraly z převážné většiny dohody s obcemi a městy. Velký zájem byl také ze strany příspěvkových organizací, občanských sdružení, obecně prospěšných společností a církevních organizací.

V rámci VPP se jednalo převážně o nekvalifikované práce při úklidu a údržbě obecního majetku, práce v církevních zařízeních a pomocné práce při ochraně přírody (pěstování stromků v lesních školkách a jejich výsadba zpět do lesů, úklid lesů apod.). VPP se využívalo také v oblasti sociální, např. osobní asistence pro zdravotně postižené občany, seniory a sociální asistenti pro děti do škol.

Na VPP byli umísťováni s převážnou většinou uchazeči se základním vzděláním. Díky jejich nedostatečné kvalifikaci bývají VPP jednou z mála příležitostí uplatnění na trhu práce. Velká většina uchazečů byla starší 50 let, v mnoha případech s kombinací dalšího znevýhodnění, jakými je již zmiňovaná nedostatečná nebo zcela chybějící kvalifikace, zdravotní omezení či dlouhodobá evidence na úřadu práce.

Dohody v rámci VPP se vytváří pracovní místa s příspěvkem na úhradu mzdových nákladů. „*Příspěvek lze poskytnout až do výše skutečně vyplacených mzdových nákladů na zaměstnance umístěného na tyto práce, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel za sebe odvedl z vyměřovacího základu tohoto zaměstnance.*“⁴⁶ Výše příspěvků se lišila podle kritérií, které měly nastaveny jednotlivé úřady práce Libereckého kraje.

Výše výdajů na VPP z rozpočtu APZ jednotlivých ÚP v Libereckém kraji je zachyceno v tab. 3.2. Na tento nástroj vynakládají ÚP nejvíce finančních prostředků z rozpočtu APZ.

⁴⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 80.

Pro ÚP Liberec jsou VPP hlavním nástrojem APZ při snižování nezaměstnanosti. Pomocí tohoto nástroje se ÚP v Liberci podařilo v průběhu let vytvořit velké množství nových pracovních míst, na která byli umístěni uchazeči, zachycuje to tab. 3.3. S dopady ekonomické krize vzrostl počet evidovaných uchazečů, kteří nemají dostatečnou kvalifikaci a prodlužuje se jejich doba evidence na ÚP. ÚP v České Lípě na tuto situaci reagoval nárůstem uzavřených dohod na VPP, tedy nárůstem výdajů, které poskytl na tento nástroj. Podobné kroky podstoupily také ÚP v Jablonci nad Nisou a Semilech, přesto tyto ÚP vynakládaly větší část finančních prostředků na ostatní nástroje APZ.

Tab. 3.2: Celkové výdaje na VPP jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Česká Lípa	7 036	31,0	7 601	33,0	5 821	25,6	23 932	43,0	29 539	42,0
Jablonec nad Nisou	7 347	31,0	5 781	34,6	5 101	31,7	8 598	26,5	12 889	20,6
Liberec	27 462	64,7	25 311	68,0	25 274	51,0	31 611	69,1	39 074	62,3
Semily	4 944	32,5	4 342	31,2	4 202	31,0	8 088	28,4	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

Tab. 3.3: Vytvořená nová pracovní místa v rámci VPP a umístění uchazeči na tato vytvořená pracovní místa

	2006		2007		2008		2009		2010	
	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči
Česká Lípa	168	175	142	155	178	182	302	333	339	375
Jablonec n/N	80	118	61	71	54	78	84	113	101	120
Liberec	373	415	241	350	374	474	353	425	557	595
Semily	NZ	NZ	52	78	90	96	113	103	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

3.2 Společensky účelná pracovní místa

„Společensky účelnými pracovními místy se rozumí pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s Úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání, kterým nelze zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem. Společensky účelným pracovním místem je i pracovní místo, které zřídil po dohodě s úřadem práce uchazeč o zaměstnání za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Na společensky účelná pracovní místa může Úřad práce poskytnout příspěvek.“⁴⁷

3.2.1 Společensky účelná pracovní místa – samostatná výdělečná činnost

Jedním z nástrojů APZ je podpora uchazečů při zakládání samostatné výdělečné činnosti. V době kdy není dostatek volných pracovních míst, je samostatná výdělečná činnost velmi dobrou příležitostí, jak se uplatnit na trhu práce. ÚP pořádá konzultace a poradenská jednání, kde pomáhá uchazečům s vytvářením a realizací podnikatelského záměru. ÚP poskytuje příspěvky na zahájení samostatné výdělečné činnosti. Žádost o příspěvek může podat jakýkoli uchazeč evidovaný na ÚP. K žádosti přikládá podnikatelský plán a dokládá, že nemá žádný dluh vůči státu. ÚP rozhoduje, zda žádost schválí nebo ne. Při schvalování žádostí vychází ÚP z angažovanosti uchazeče, např. účast v rekvalifikaci, rizikovost daného uchazeče a konkurenceschopnost dané výdělečné činnosti. Podmínkou při obdržení příspěvku je výkon samostatné výdělečné činnosti po dobu 24 měsíců.

Příspěvky byly přednostně schvalovány u uchazečů z rizikových skupin, jimiž jsou převážně dlouhodobě evidovaní. Největší zájem byl u uchazečů s výučním listem a u středoškoláků. Převaha uchazečů absolvovala nejdříve rekvalifikační kurz, největší zájem byl o kurz základy podnikání. Zájem projevovali především uchazeči mladší 50 let. Uchazeči starší 50 let upřednostňují zaměstnanecký pracovní poměr. Převaha žadatelů byly ženy.

Výše příspěvku závisí na typu činnosti a výši nákladů, které jsou spojeny se zahájením podnikání. Může to být příspěvek na vybavení prodejny nebo prostorů. Nákup počítačové techniky, nástrojů nebo náradí. ÚP rozhodne o tom, co je potřebné k zahájení podnikání a podle toho určí výši příspěvku.

⁴⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 80.

Výdaje, které vynaložily ÚP Libereckého kraje na SÚPM – SVČ jsou uvedeny v tab. 3.4. Tohoto nástroje využívá nejvíce ÚP Semily, naopak nejméně ho využívá ÚP v Liberci. Na ÚP v České Lípě a Jablonci nad Nisou se, s příchodem ekonomické krize a zhoršením situace na trhu práce, zvýšil počet uchazečů, kteří se zajímali o možnost příspěvku na zahájení samostatné výdělečné činnosti. Zvýšil se také počet uchazečů, kteří podali žádost. Téměř všechny žádosti byly kladně vyřízeny. Počet umístěných uchazečů díky tomuto nástroji APZ je zachycen v tab. 3.5.

Tab. 3.4: Celkové výdaje na SÚPM – SVČ jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Česká Lípa	139	0,6	223	1,0	802	3,5	1 335	2,4	1 330	1,9
Jablonec nad Nisou	334	1,4	237	1,4	807	5,0	1 661	5,1	1 488	2,4
Liberec	470	1,1	60	0,2	158	0,3	514	1,1	608	0,1
Semily	2 337	15,3	1 451	10,4	1 427	10,5	2 200	7,7	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

Tab. 3.5: Umístění uchazeči v rámci SÚPM – SVČ jednotlivými ÚP Libereckého kraje

	2006	2007	2008	2009	2010
Česká Lípa	4	6	11	19	30
Jablonec nad Nisou	6	5	10	19	21
Liberec	9	1	3	8	9
Semily	NZ	35	47	26	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

3.2.2 Společensky účelná pracovní místa – vyhrazená

SÚPM – vyhrazená je jeden z prostředků, jak je možné umístit uchazeče na trhu práce. Jedná se o podporu zaměstnavatelů při vytváření nových pracovních míst. Úřad práce uzavře se zaměstnavatelem dohodu na vyhrazené pracovní místo a poskytne mu příspěvek

na mzdové náklady. Žádost o příspěvek podává zaměstnavatel na úřad práce spolu s prokázáním bezdlužnosti. Zaměstnavatel zadá specifické požadavky na uchazeče, který by byl umístěn na vytvořené pracovní místo. Požadavky jsou kladeny především na kvalifikaci uchazeče. Ve většině případů, v průběhu sledovaného období, byly žádosti vyřízeny kladně. Bohužel se v několika případech stalo, že nebylo možné umístit na dané místo uchazeče kvůli specifickým požadavkům ze strany zaměstnavatele.

Při výběru uchazečů na tato místa úřady práce v Libereckém kraji přednostně vybíraly uchazeče z rizikových skupin, zejména absolventy škol bez praxe, uchazeče do 25 let a vysokoškoláky do 30 let, osoby nad 50 let, osoby zdravotně postižené a hlavně dlouhodobě evidované uchazeče. Pokud byly zadány specifické požadavky zaměstnavatele, úřady práce vybíraly uchazeče i mimo rizikové skupiny.

Převážná část příspěvků byla vyplácena na dobu 6 měsíců a měsíční příspěvky se lišily dle kritérií jednotlivých úřadů práce Libereckého kraje. Výjimkou bylo umísťování absolventů škol, v tomto případě úřady práce spolupracovaly s personálními agenturami. Doba vyplácení příspěvků byla na 12 měsíců a byly vypláceny plné mzdové náklady.

Výše celkových výdajů na SÚPM – vyhrazená a zřízená, které vynaložily ÚP Libereckého kraje, jsou uvedeny v tab. 3.6. Tento nástroj nejvíce využívá ÚP v Jablonci nad Nisou. Zvýšený počet žádostí přišel s dopady ekonomické krize. Mnoho zaměstnavatelů využilo možnosti příspěvku na mzdové náklady. Tento nástroj nejen pomáhá umístit uchazeče, ale také pomáhá zaměstnavateli při udržení jeho podnikatelské činnosti, také se stal velmi účinným v boji s nezaměstnaností v době ekonomické krize. Množství umístěných uchazečů ve sledovaném období je uveden v tab. 3.7.

Tab. 3.6: Celkové výdaje na SÚPM – vyhrazená a zřízená jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Česká Lípa	3 082	13,5	3 415	14,8	3 771	16,5	10 130	18,3	14 976	21,3
Jablonec nad Nisou	5 703	24,3	3 943	23,6	3 935	24,5	8 364	25,2	21 148	33,8
Liberec	3 869	9,1	5 505	14,8	6 320	12,8	3 609	7,9	10 490	16,7
Semily	4 821	31,6	4 793	34,4	2 214	16,3	3 534	12,4	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

Tab. 3.7: Vytvořená pracovní místa a umístění uchazeči v rámci SÚPM – vyhrazená a zřízená jednotlivými ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči	vytvořená místa	umístění uchazeči
Česká Lípa	105	105	76	70	76	73	325	325	311	305
Jablonec n/N	128	152	67	73	78	72	174	163	350	356
Liberec	154	215	55	89	53	86	127	116	242	330
Semily	NZ	NZ	119	120	67	69	73	72	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

3.3 Rekvalifikace a poradenská činnost

„Rekvalifikací se rozumí získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování. Za rekvalifikaci se považuje i získání kvalifikace pro pracovní uplatnění fyzické osoby, která dosud žádnou kvalifikaci nezískala. Při určování obsahu a rozsahu rekvalifikace se vychází z dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, schopností a zkušeností fyzické osoby, která má být rekvalifikována formou získání nových teoretických znalostí a praktických dovedností v rámci dalšího profesního vzdělávání.“⁴⁸

⁴⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. Právní předpisy o zaměstnanosti. 2009, s. 73.

„Rekvalifikace se uskutečňuje na základě dohody mezi Úřadem práce a uchazečem o zaměstnání nebo zájemcem o zaměstnání, vyžaduje-li to jejich uplatnění na trhu práce. Za účastníka rekvalifikace hradí Úřad práce náklady rekvalifikace a může mu poskytnout příspěvek na úhradu prokázaných nutných nákladů spojených s rekvalifikací.“⁴⁹

„Rekvalifikace může být prováděna i u zaměstnavatele v zájmu dalšího pracovního uplatnění jeho zaměstnanců. Rekvalifikace zaměstnanců se provádí na základě dohody uzavřené mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. O rekvalifikaci zaměstnanců spočívající v získání, zvýšení nebo rozšíření kvalifikace může Úřad práce uzavřít se zaměstnavatelem dohodu. Pokud je rekvalifikace zaměstnanců prováděna na základě dohody s Úřadem práce, mohou být zaměstnavateli nebo rekvalifikačnímu zařízení, které pro zaměstnavatele rekvalifikaci zaměstnanců zajišťuje, Úřadem práce plně nebo částečně hrazeny náklady rekvalifikace zaměstnanců a náklady s ní spojené. Jestliže pro zaměstnavatele zabezpečuje rekvalifikaci zaměstnanců rekvalifikační zařízení, uzavírá se dohoda mezi zaměstnavatelem a rekvalifikačním zařízením, popřípadě mezi Úřadem práce, zaměstnavatelem a rekvalifikačním zařízením.“⁵⁰

Rekvalifikace je víceúčelový nástroj APZ. Cílem rekvalifikace je zvýšení kvalifikace nezaměstnaného nebo získání nových dovedností, které uplatní na trhu práce, a které jsou v dané lokalitě poptávané.

Rekvalifikace, stejně jako ostatní nástroje APZ, jsou zaměřeny převážně na problémové skupiny, jimiž jsou osoby do 25 let věku a osoby starší 50 let. Dále jsou to dlouhodobě evidovaní a osoby se zdravotním postižením nebo omezením. Přesto se může do rekvalifikačního kurzu přihlásit každý uchazeč, i ten, který je evidován na úřadě práce jen jeden den.

Rekvalifikační kurzy jsou různého zaměření. Úřady práce se snaží zajišťovat takové rekvalifikační kurzy, které svým zaměřením odrážejí poptávku na trhu práce. Úřad práce může poskytnout individuální rekvalifikaci jednomu uchazeči na základě jeho žádosti, např. kurz nehtové modeláže. O rekvalifikační kurzy mohou požádat také zaměstnavatelé. Zaměstnavatel podá žádost o určitý typ rekvalifikace spolu s počtem volných pracovních

⁴⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 75.

⁵⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Právní předpisy o zaměstnanosti*. 2009, s. 76.

míst, která by mohla být obsazena rekvalifikovanými uchazeči.

V průběhu sledovaného období byl největší počet pořádaných rekvalifikačních kurzů zaměřen na kurzy počítačové gramotnosti, svářečské kurzy různých metod a odborností, řidičské kurzy, základy podnikání, pečovatelka, pracovník v sociálních službách a různé služby jako masér, kadeřnice, střihání psů apod.

Do rekvalifikačních kurzů byli zařazováni převážně dlouhodobě evidovaní uchazeči. Nejvíce uchazečů bylo ve věku do 25 let a nad 50 let. Většina uchazečů si pomocí rekvalifikací rozšiřovali svoji kvalifikaci, největší množství účastníků rekvalifikace mělo dokončené vzdělání výučním listem nebo maturitní zkouškou.

Do výdajů na rekvalifikace se počítají také další nástroje APZ, jimiž jsou např. poradenská činnost, příspěvek na dopravu, příspěvek na zapracování, informační materiály a pořádané semináře a konference. Tyto nástroje neslouží k umísťování uchazečů na trhu práce, ale např. pomocí JOB clubů se snaží ÚP navrátit uchazečům pracovní návyky. Pomáhají uchazečům připravit se na pracovní pohovory, učí se s nimi psát životopisy a motivační dopisy. Jedná se také o psychickou podporu v těžké životní situaci nezaměstnaného občana.

V tab. 3.8 jsou uvedeny výdaje, které byly vynaloženy jednotlivými ÚP Libereckého kraje na rekvalifikaci a poradenskou činnost. Tento nástroj je nejméně využíván ÚP Semily. Naopak u ostatních ÚP je zájem o rekvalifikace vysoký. Nejvíce využívají uchazeči rekvalifikační kurzy v okrese Liberec, počet účastníků je vidět v tab. 3.9. Zájem vzrostl s příchodem ekonomické krize a propouštěním ve specifických hospodářských odvětvích, např. sklářství a bižuterie, a nutností získání kvalifikace v jiných profesních oborech.

Tab. 3.8: Celkové výdaje na rekvalifikaci a poradenskou činnost jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Česká Lípa	3 812	16,7	3 291	14,3	3 772	16,6	5 836	10,5	8 339	11,9
Jablonec nad Nisou	4 911	21,0	4 298	25,7	4 049	25,2	4 183	12,9	9 183	14,7
Liberec	6 422	15,0	3 795	10,2	7 129	14,4	7 404	16,2	9 948	15,9
Semily	2 229	14,7	1 848	13,3	1 729	12,8	1 696	6,0	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

Tab. 3.9: Počet uchazečů, kteří absolvovali rekvalifikační kurzy

	2006	2007	2008	2009	2010
Česká Lípa	494	931	499	398	623
Jablonec nad Nisou	294	204	286	430	827
Liberec	671	907	546	682	855
Semily	NZ	135	206	191	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – 2006 až 2009.

3.4 Chráněná pracoviště a chráněné pracovní dílny

Osoby se zdravotním postižením jsou velmi těžce umístitelní na trhu práce a zaměstnavatelů s chráněnými pracovišti je málo. Úřady práce se snaží podporovat již existující pracovní místa a podporovat vznik nových pracovních míst.

ÚP poskytuje chráněným pracovním dílnám příspěvek na provoz a poskytuje příspěvky při zřizování nových pracovních míst v chráněných dílnách a na chráněných pracovištích.

ÚP v České Lípě se problematice zdravotně postižených osob věnoval ve velké míře. Výše výdajů, které byly poskytnuty na tento nástroj, jsou zachyceny v tab. 3.10. Díky špatné situaci na trhu práce v České Lípě vlivem ekonomické krize, musel ÚP snížit výdaje na osoby zdravotně postižené. Podobně to bylo také u ostatních ÚP, přestože finanční

prostředky na APZ rostly.

Tab. 3.10: Celkové výdaje na chráněná pracoviště a chráněné pracovní dílny jednotlivých ÚP Libereckého kraje

	2006		2007		2008		2009		2010	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Česká Lípa	8 691	38,2	8 511	37,0	6 864	30,0	5 668	10,0	4 775	6,8
Jablonec nad Nisou	2 087	8,9	1 938	11,6	1 585	9,8	2 825	8,7	3 402	5,4
Liberec	4 251	10,0	2 457	6,6	2 456	5,0	2 588	5,7	2 411	3,8
Semily	882	5,8	1 490	10,7	2 615	19,3	1 186	4,2	NZ	NZ

Zdroj: Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010, Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.

3.5 Shrnutí

Každý ÚP Libereckého kraje využívá nástroje APZ v jiné míře. ÚP v Liberci věnuje velikou pozornost VPP, ÚP v Semilech má úspěchy s SÚPM – SVČ. ÚP v Jablonci nad Nisou spolupracuje se zaměstnavateli v okrese a využívá nástroj SÚPM – vyhrazená, naproti tomu ÚP v České Lípě spolupracuje se zaměstnavateli zaměstnávající osoby zdravotně postižené a velkou část finančních prostředků poskytuje na chráněná pracoviště a pracovní dílny.

Negativní dopad světové ekonomické krize se projevil tak v realizaci nástrojů APZ jednotlivými ÚP Libereckého kraje. Se zvyšující se mírou nezaměstnanosti obdržely ÚP vyšší finanční prostředky na APZ. Největší zvýšení bylo pro okres Česká Lípa, kde míra nezaměstnanosti přesáhla 13 %. ÚP v České Lípě se zaměřil při snižování nezaměstnanosti na umisťování uchazečů v rámci VPP a SÚPM – vyhrazená, zvýšil se také počet uchazečů přihlášených do rekvalifikačních kurzů. Nejlépe využil svých nástrojů ÚP v Jablonci nad Nisou, který obdržel po začátku ekonomické krize také vyšší finanční prostředky. Finanční prostředky rozdělil na všechny nástroje APZ a s jejich pomocí se mu podařilo nejvíce snížit míru nezaměstnanosti.

Neblahý dopad měla ekonomická krize na osoby zdravotně postižené. U většiny nástrojů APZ výdaje rostly, bohužel výdaje na chráněná pracoviště klesaly. ÚP převedly jejich finanční prostředky na ostatní nástroje APZ. Například ÚP v České Lípě snížil výdaje v roce 2010 v porovnání s rokem 2006 o 4 mil. Kč.⁵¹

⁵¹ *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010.* Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010.* Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010.* Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2009.* Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>.

4 Verifikace hypotéz, formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení

4.1 Verifikace hypotéz

V prvním předpokladu byla stanovena hypotéza, zda ovlivnila ekonomická krize nezaměstnanost v Libereckém kraji. Předpoklad byl potvrzen ve 3. kapitole. Vlivem ekonomické krize se snížila poptávka u zaměstnavatelů. Zaměstnavatelé omezovali výrobu a přizpůsobovali k tomu své náklady. Ve většině případů se snižování nákladů projevilo v propouštění zaměstnanců. Úřady práce Libereckého kraje zaznamenaly od poloviny roku 2008 dramatický nárůst evidovaných uchazečů. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v roce 2009, kdy vzrostl počet uchazečů evidovaných na ÚP v Libereckém kraji k 31. 12 2009 téměř o 58 %, tj. 9 668 osob. V roce 2010 se situace mírně zlepšila, avšak nedostatečná nabídka volných pracovních míst ze strany zaměstnavatelů udržela stále vysoký počet evidovaných uchazečů.

V druhém předpokladu byla formulována hypotéza, zda ekonomická krize zasáhla některé okresy Libereckého kraje více než ostatní. Předpoklad byl potvrzen ve 3. kapitole. Ekonomická krize zasáhla všechny okresy Libereckého kraje, avšak okresy Česká Lípa a Jablonec nad Nisou byly zasaženy více. V okrese Česká Lípa vzrostla míra nezaměstnanosti na nejvyšší hodnoty a došlo k několika hromadným propouštěním. Přes polovinu propuštěných zaměstnanců bylo ze sklářského průmyslu. Jedná se tedy o strukturální nezaměstnanost. Stejná situace byla zaznamenána v okrese Jablonec nad Nisou, kde ukončila provoz společnost Jablonex Group, hlavní zaměstnavatel v bižuterním průmyslu na Jablonecku. V obou případech je následné umístění uchazečů na trhu práce, díky jejich specifické kvalifikaci a nedostatku volných pracovních míst, velice obtížné.

Třetím předpokladem byla stanovena hypotéza, zda se v souvislosti s ekonomickou krizí změnila struktura uchazečů evidovaných na úřadu práce. I tento předpoklad byl potvrzen ve 3. kapitole. Před příchodem ekonomické krize byl větší počet nezaměstnaných žen než mužů. Trend se od poloviny roku 2008 změnil, a do konce roku 2010 byl počet nezaměstnaných žen a mužů podobný. Tento stav nastal, jelikož v dřívější době docházelo

k vyššímu propouštění žen, ale příchod ekonomické krize ovlivnil také obory, kde pracovali speciálně muži. V případě hromadného propouštění se mezi muži a ženami nerozlišovalo. V souvislosti s ekonomickou krizí byl zaznamenán výrazný nárůst uchazečů ve věku 20 až 24 let a u osob starších 50 let. V prvním případě se jedná o mladé lidi, kdy mnoho z nich ukončilo školu, jsou bez praxe a poprvé vstupují na trh práce. Nedostatek volných pracovních míst dává zaměstnavatelům větší moc při výběru uchazečů o zaměstnání a velká část zaměstnavatelů upřednostní uchazeče s praxí. V druhém případě se jedná o osoby starší 50 let. U těchto osob se objevují zdravotní problémy, chybí jim kvalifikace (např. práce s počítačem) a snižuje se pracovní výkonnost. Uchazeč v tomto věku má velmi malou šanci uplatnit se na trhu práce, jelikož o ně zaměstnavatelé nemají zájem. Vlivem ekonomické krize se prodloužila doba evidence uchazečů na ÚP. Zaměstnavatelé nenabízeli dostatek volných pracovních míst, tudíž nebylo možné uchazeče umístit. Z tohoto důvodu se od roku 2008 prodloužila délka evidence a vzrostl počet uchazečů evidovaných déle než jeden či dva roky.

Posledním předpokladem byla stanovena hypotéza, zda úřady práce Libereckého kraje reagovaly na zhoršenou situaci na trhu práce. Předpoklad byl potvrzen ve 4. kapitole. Úřady práce Libereckého kraje obdržely v důsledku dopadů ekonomické krize vyšší finanční prostředky na realizaci nástrojů APZ. Zaměřily se převážně na nástroje VPP a SÚPM – vyhrazená. VPP poskytují pracovní příležitosti rizikovým skupinám uchazečů, jimiž jsou uchazeči s chybějící nebo nedostatečnou kvalifikací, osoby starší 50 let a dlouhodobě evidovaní uchazeči. SÚPM – vyhrazená pomáhá vytvářet pracovní místa a v nepříznivé době pomohla zaměstnavatelům udržet jejich podnikatelskou činnost, jelikož v rámci tohoto nástroje dostávali příspěvky na úhradu mzdových nákladů. Úřady práce Libereckého kraje také zvýšily počet pořádaných rekvalifikací, které měly zvýšit uplatnění na trhu práce pro uchazeče, kteří byli dlouhodobě evidovaní. Neblahý dopad měla ekonomická krize na osoby zdravotně postižené. U většiny nástrojů APZ výdaje rostly, bohužel výdaje na chráněná pracoviště klesaly.

4.2 Formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení

První doporučení v boji s rostoucí nezaměstnaností, je zvýšená podpora nástrojů APZ ze strany státu. Finanční prostředky by měly být rovnoměrně využity na nejúčelnější nástroje APZ, jimiž jsou VPP, SÚPM – vyhrazená a zřízená, SÚPM – SVČ a rekvalifikace.

ÚP v České Lípě a Jablonci nad Nisou by měly více spolupracovat se zaměstnavateli, a na základě jejich požadavků pořádat rekvalifikační kurzy, díky kterým by strukturálně nezaměstnaní našli uplatnění v jiných oborech.

Nástroj VPP je velmi účelný a potřebný. Osob, které nemají dostatečnou kvalifikaci, je v Libereckém okrese velmi mnoho a jejich umístění je velmi složité. Na druhé straně pomocných prací, které jsou v rámci měst a obcí potřeba vykonat je také mnoho, ale nezbyývají na ně z rozpočtu obcí a měst finanční prostředky. Z toho hlediska by měl stát zaujmout pozici zaměstnavatele.

Dalším účelným nástrojem jsou společensky účelná pracovní místa, ať už je to příspěvek na mzdové náklady nebo příspěvek na zahájení samostatné výdělečné činnosti. V obou případech jsou vytvořena nová pracovní místa a je pravděpodobnost, že si umístění uchazeči udrží zaměstnání na delší dobu.

Druhé doporučení je spojeno s nástrojem SÚPM – SVČ. V České republice je znevýhodněno soukromé podnikání. Vysoké odvody na sociální a zdravotní pojištění a daně odrazují mnohé občany od zahájení samostatné výdělečné činnosti. S příchodem ekonomické krize a snížené poptávky, se situace v soukromém podnikání zhoršila o to víc. Stát by měl podnikajícím osobám ulehčovat a snažit se, aby si udržely podnikatelskou aktivitu v konkurenčním boji s velkými zahraničními společnostmi.

V dnešní době je zaveden trend, kdy OSVČ pozastaví výkon podnikatelské činnosti na Živnostenském úřadu a zaeviduje se na ÚP. Během evidence na ÚP práce pobírá podporu v nezaměstnanosti a může si na základě dohody přivydělat částkou do 4 000 Kč měsíčně, tzv. nekolidující zaměstnání. Skutečnost je ale trochu jiná. OSVČ se zaeviduje na ÚP a poté uzavře dohodu, ve které je stanovena výše mzdy na 4 000 Kč, zbylou mzdu obdrží

na černo, navíc obdrží od státu podporu v nezaměstnanosti a stát za něj zaplatí zdravotní pojištění. Takto evidovaní uchazeči velmi zkreslují situaci na trhu práce a obírají stát o finanční prostředky. Stát by měl tento trend odbourat. Řešení se opět jeví v odlehčení nákladů spojených s výkonem samostatné výdělečné činnosti.

Mimo jiné by stát měl podporovat malé a střední podnikání. Vysoké mzdové náklady odrazují zaměstnavatele k náboru nových pracovníků a k rozšíření jejich podnikatelské činnosti. Pokud by byly nižší mzdové náklady, zaměstnavatelé by si mohli dovolit zaměstnávat více osob a předešlo by se také zaměstnávání osob na černo.

Závěr

Analýzou faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2006 až 2010 bylo prokázáno, že celosvětová ekonomická krize měla dalekosáhlý vliv na trh práce. Zasažena byla všechna odvětví hospodářství. Velká část zaměstnavatelů byla přinucena k omezení své podnikatelské činnosti a k postupnému snižování stavu svých zaměstnanců, nejvíce byl zasažen automobilový průmysl, mimo jiné, v okresech Česká Lípa a Jablonec nad Nisou, docházelo k hromadnému propouštění ve sklářském a bižuterním průmyslu, historicky nejstarších a nosných odvětvích daných regionů.

Nárůst nezaměstnanosti zaznamenaly všechny ÚP Libereckého kraje od poloviny roku 2008. V roce 2009 dosáhl počet evidovaných uchazečů na ÚP rekordních hodnot. K nejvyššímu procentuálnímu nárůstu došlo v okrese Česká Lípa a Jablonec nad Nisou, kde byla zasažena již zmíněná průmyslová odvětví.

V důsledku nedostatečné nabídky volných pracovních míst ze strany zaměstnavatelů, nedošlo v roce 2010 k výraznému snížení nezaměstnanosti. Délka evidence uchazečů na ÚP se prodloužila a zvýšil se počet uchazečů v problémových skupinách. Úřady práce Libereckého kraje na nastalou situaci reagovaly zvýšenou snahou o vytváření nových pracovních míst prostřednictvím nástrojů APZ. Přesto byla výše finančních prostředků použitých na APZ v nastalé situaci nedostačující.

Zvyšující se počet osob bez zaměstnání snižuje poptávku po statcích, jelikož tyto osoby nemají dostatečné příjmy, za které by dané statky vyměnily. Nízká poptávka nutí zaměstnavatele omezovat výrobu a stav svých zaměstnanců. Dochází k dalšímu nárůstu nezaměstnaných osob. Stát musí zvyšovat výdaje na podporu v nezaměstnanosti a nezískává žádné příjmy do státního rozpočtu, jelikož nezaměstnané osoby neodvádí daně. S rostoucími výdaji a nedostatečnými příjmy roste také státní deficit. Východiskem z této situace je zásah státu v podobě vytváření nových pracovních míst.

Seznam použité literatury

Citace:

ARNOLD, R., *Economics*. 9th ed. Massachusetts: South-Western College Pub, 2009. 464 s. ISBN 978-0-324-59542-0.

BURDA, M.; WYPLOSZ, Ch. *Macroeconomics: a European text*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2009. 543 s. ISBN 0-19-923682-4.

FRANK, R. H.; BERNANKE, B. S. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 803 s. ISBN 80-247-0471-4.

KENNEDY, P., *Macroeconomic Essentials: Understanding Economics in The News*. 2nd ed. Massachusetts: The MIT Press, 2000. 432 s. ISBN 978-0-262-61150-3.

KLVAČOVÁ E.; MRÁČEK K.; Malý J. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. 101 s. ISBN 978-80-7431-012-6.

LIŠKA, V., *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 628 s. ISBN 80-86419-54-1.

SAMUELSON, P. A.; NORDHAUS, W. D. *Ekonomie: 18. vyd.* 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 80-205-0590-3.

SEKERKA, B. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. 488 s. ISBN 80-7259-050-2.

SCHILLER, B., *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer press, 2004. 412 s. ISBN 80-251-0169-X.

TUCKER, I., *Macroeconomics For Today*. 6th ed. Massachusetts: South-Western College Pub, 2008. 608 s. ISBN 978-0-324-59137-8.

Právní předpisy o zaměstnanosti. 7. vyd. Praha: MPSV ČR, 2009. 156 s.
ISBN 978-80-86878-92-8.

Charakteristika kraje [online]. Liberec: Český statistický úřad – Liberecký kraj, 2010-05-03 [cit. 2011-01-22]. Dostupný z WWW:
<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-08 [cit. 2010-12-01]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS – počet zaměstnaných osob. Dostupný z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Česká Lípa – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/cl_info>.

Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/jn_info>.

Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Liberec – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/lb_info>.

Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Semily – roky 2006 až 2010. Integrovaný portál MPSV, [cit. 2011-03-02]. Dostupný z WWW:
<http://www.portal.mpsv.cz/sz/local/sm_info>.

Bibliografie:

BARR, N. *Labor Markets and Social Policy in Central and Eastern Europe: the Transition and Beyond*. New York: Oxford University Press, 1994. 387 s. ISBN 0-19-520998-2.

BLANCHARD, O. *Macroeconomics*. 5th ed. Upper Saddle River: pearson Prentice Hall, 2009. 651 s. ISBN 0-13-207963-1.